Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Socio-ekonomická dimenze slabé státnosti: Eritrea

Bc. Tereza Kubešová

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Mezinárodní vztahy

Diplomová práce

Socio-ekonomická dimenze slabé státnosti: Eritrea

Bc. Tereza Kubešová

Vedoucí práce:

PhDr. Linda Piknerová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské fakulty v Plzni

Plzeň 2016

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2016 .....

Poděkování:

Ráda bych zde poděkovala PhDr. Lindě Piknerové, Ph.D. zejména za její vstřícný přístup, ochotu a porozumění.

Seznam zkratek

CESA	Country Environmental and Social Assesment
CLTS	Community Led Total Sanitation
EARS	East African Rift System
EPLF	Eritrean People´s Liberation Front
	Eritrejská lidová osvobozenecká fronta
ERN	Eritrean nakfa
	Eritrejská nakfa
ERREC	Eritrea Relief and Refugee Commison
FAO	Food and Agriculture organization of the UN
	Organizace pro výživu a zemědělství
FfP	Fund for Peace
	Fond pro mír
FSI	Fragile state Index
	Index zhroucených států
HDI	Human Development Index
	Index lidského rozvoje
HDP	Hrubý domácí produkt
IAEA	The International Atomic Energy Agency
	Mezinárodní agentura pro atomovou energii
IDPs	Internally Displaced People
	Vnitřně vysídlené osoby
IFAD	The International Fund for Agricultural Development
	Mezinárodní fond pro rozvoj zemědělství

ISFP	Initiative on Soaring Food Prices
IUCIN	International Union for Conservation of Nature
	Mezinárodní svaz na ochranu přírody
MDGs	Millenium Development Goals
	Rozvojové cíle tisíciletí
NATCoD	National AIDS and Tuberculosis Control Division
NUEW	National Union of Eritrean Women
	Národní unie eritrejských žen
OCHA	Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
	Úřad pro koordinaci humanitární pomoci
ORA	Eritrean Office for Refugee Affairs
PFDJ	People´s Front for Democracy and Justice
	Lidová fronta za demokracii a spravedlnost
SDGs	Sustainable Development Goals
	Cíle udržitelného rozvoje
SPCF	Strategic Partnership Cooperation Framework
UN-Habitat	United Nations Human settlements Programme
UNAIDS	The Joint United Nations Programme on HIV and AIDS Světový program OSN pro HIV/AIDS
UNDP	United Nations Development Programme
	Rozvojový program OSN
UNEP	United Nations Environment Programme Program OSN pro životní prostředí
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees Úřad Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky

UNICEF	United Nations International Children´s Fund
	Dětský fond OSN
UNIDO	United Nations Industrial Development Organization
	Organizace OSN pro průmyslový rozvoj
WFP	World Food Programme
	Světový potravinový program
WHO	World Health Organization
	Světová zdravotnická organizace
WWF	World Wildlife Fund
	Světový fond na ochranu přírody

Obsah

1. Úvod ... 10
2. Teoretické vymezení a definování termínů ... 13
   2.1. Koncept státu a státnosti ... 13
   2.2. Taxonomie slabých států dle R. Rotberga ... 14
   2.3. Teoretický rámec pro případovou studii ... 17
      2.3.1. Rotbergova kategorizace indikátorů selhávajího státu ... 17
      2.3.2. Index zhroucených států ... 18
      2.3.3. Teorie udržitelného rozvoje ... 19
3. Případová studie: Eritrea ... 22
   3.1. Historický vývoj ... 22
      3.1.1. První útvary na území dnešní Eritreje ... 22
      3.1.2. Období italské koloniální správy ... 23
      3.1.3. Federace s Etiopií ... 25
      3.1.4. Nezávislá Eritrea ... 26
   3.2. Trendy v sociální oblasti ... 26
      3.2.1. Demografické tlaky ... 26
      3.2.2. Zdravotnictví a školství ... 29
      3.2.3. Zaměstnanost ... 30
      3.2.4. Omezování lidských práv a svobod ... 30
         3.2.4.1. Povinná státní služba ... 31
         3.2.4.2. Náboženská perzekuce ... 34
         3.2.4.3. Represe médií ... 35
      3.2.5. Migrace a trafficking ... 37
   3.3. Trendy v ekonomické oblasti ... 42
      3.3.1. Ekonomika a vládní politika ... 46
      3.3.2. Průmysl a investice ... 49
      3.3.3. Zemědělství a chudoba ... 50
   3.4. Přístup eritrejské vlády k udržitelnému rozvoji ... 52
      3.4.1. Naplňování MDGs ... 54
   3.5. Spolupráce s OSN pro udržitelný rozvoj ... 56
      3.5.1. OCHA – Úřad pro koordinaci humanitární pomoci ... 56
      3.5.2. FAO – Organizace pro výživu a zemědělství ... 56
      3.5.3. WFP – Světový potravinový program ... 57

3.5.4. UNHCR – Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky 59
3.5.5. WHO – Světová zdravotnická organizace 60
3.5.6. UNAIDS – Světový program OSN pro HIV/AIDS 61
3.5.7. UNDP – Rozvojový program OSN 62
3.5.8. UNICEF - Dětský fond OSN 65
3.5.9. IAEA – Mezinárodní agentura pro atomovou energii 68
3.5.10. UNEP – Program OSN pro životní prostředí 69
3.5.11. UNIDO – Organizace OSN pro průmyslový rozvoj 70
3.5.12. IFAD – Mezinárodní fond pro rozvoj zemědělství 72
4. Závěr 75
5. Seznam zdrojů a literatury 78
6. Resumé 95
7. Seznam grafů a obrázků 96

1. Úvod

Problematikou slabé státnosti se mezinárodní společenství začalo do určité míry zabývat již během období studené války, kdy si zejména dvě soupeřící mocnosti v podobě Spojených států amerických a Sovětského svazu snažily zajistit dominanci v mezinárodním systému pomocí ekonomické, vojenské či technické podpory nestabilních zemí či vedením zástupných konfliktů v rámci nich. Často se jednalo o postkoloniální státy (či státy splňující jeho charakteristiky), které se postupně od druhé poloviny 20. století osamostatňovaly, nebyly si však sto poradit s nově nabytou nezávislostí z důvodu nekompatibility vytyčených hranic s různorodostí etnických skupin, chybějící tradicí stabilních politických institucí, či absencí jiných kapacit a zdrojů. Po skončení studené války vítězstvím USA a konceptu liberální demokracie jako konečné a jediné správné vize fungování globální společnosti se však začaly objevovat nové výzvy a problémy, neboť ne všichni byli připraveni či ochotni tuto koncepci přijmout. Situace byla zejména problematická z hlediska slabých státních celků, které doposud prakticky přežívaly pouze na podpoře západního či východního bloku. S koncem studené války však skončila i tato podpora, což následně vedlo ke krachu a kolapsu těchto zemí.

Z existence a nestability nefunkčních států však začaly plynout nové bezpečnostní hrozby a tématu slabých a rozpadlých států se tak dostalo větší pozornosti a mezinárodního zájmu. Tyto státy obvykle postrádají vnitřní či vnější suverenitu a potýkají se s celou řadou problémů, a to rozvojové i konfliktní povahy. Jedná se o značně komplexní problematiku, v rámci níž bývají zohledňovány politické, ekonomické i sociální aspekty, neboť se často jedná o nedemokratické režimy, které zpravidla nemají kapacity a/nebo vůli zajišťovat veřejné statky pro své občany, čímž trpí jejich základní lidské potřeby. Navíc po teroristických útocích z 11. září 2001 se stala patrnou souvislost mezi rozpadlými státy a bezpečností a mezinárodní společenství se začalo více než dřív zabývat otázkami rozvoje těchto zemí právě v kontextu potlačení hrozeb a zajištěním mezinárodní bezpečnosti. Čelit této výzvě se snaží prostřednictvím řady nástrojů, především různými formami rozvojové spolupráce usiluje o zlepšení podmínek a celkové situace v těchto zemích.

Mezinárodní společenství v čele s OSN dlouhodobě řeší možné strategie na pomoc těmto nestabilním formám stáu, nicméně vytvoření univerzální strategie je složité vzhledem k unikátním podmínkám a charakteru každé z těchto entit. Přesto byl utvořen rámcový program v podobě Miléniových cílů tisíciletí a následně Cíle udržitelného rozvoje, o jejichž naplňování by státy měly usilovat za účelem vymanění se z určité fáze rozpadu. Myšlenka zabývat se v této práci sociální a ekonomickou dimenzí slabosti státu vyplynula v kontextu aktuální migrační krize, kdy příliv migrantů zaplavuje nejen evropský kontinent a představuje výzvu pro mnoho evropských zemí. Zřejmá je souvislost mezi konflikty, občanskými válkami či represivní vládou s nedemokratickým politickým prostředím a migrací, tato práce má však ambici zmapovat další sociální a ekonomické faktory selhávajících států.

Eritrea je zemí, která se velkou měrou podílí právě na migrační vlně a to jak v důsledku politické situace, tak právě i neblahých ekonomických i sociálních faktorů. Prošla si koloniální minulostí, byla anektována jinou zemí a nakonec dosáhla nezávislosti. Ta však jejím obyvatelům nepřinesla příliš pozitiv s ohledem na etablování diktátorského režimu a celkový úpadek a zaostalost země, které Eritreu řadí mezi slabé selhávající země světa. Jejímu případu bude věnována majoritní část této práce, kdy bude zasazena do kontextu teorie slabých států a analyzována bude přístup eritrejské vlády a Organizací spojených národů v oblasti socioekonomických aspektů slabosti ve vztahu k udržitelnému rozvoji země. Sledovány tak budou konkrétní programy realizované pod záštitou všech agentur, fondů a programů OSN, které v Eritreji působí.

Tato práce se vydává cestou kvalitativního výzkumu, kdy dojde k propojení deskriptivní analýzy slabé státnosti s případovou studií konkrétní země. Smyslem práce je zodpovězení výzkumných otázek, a to do do jaké skupiny zařadit Eritreu dle kategorizace slabých a rozpadlých států Roberta Rotberga, jaké jsou příčiny slabosti Eritreje se zaměřením na ekonomické a sociální aspekty a na závěr jaké přístupy přijímá eritrejská vláda spolu s OSN pro rozvoj této země. Cílem práce je tedy aplikovat teoretická východiska sociálních a ekonomických faktorů slabé státnosti na případ eritrejského státu a analyzovat rozvojové strategie k dosažení pozitivní změny směrem k udržitelnému rozvoji.

První kapitola se bude zabývat vysvětlením výchozích pojmů a konceptů státu a státnosti, jakožto výchozch bodů v debatě o selhávání státu. Doposud byly zmíněny termíny slabý, rozpadlý či selhávající stát víceméně zaměnitelně, nicméně existuje

řada definic různých autorů na základě různých charakteristik, znaků a přístupů. Ráda bych již zde deklarovala, že tato práce nemá ambici pokrýt veškeré konceptualizační rámce a terminologii v souvislosti se slabou státností, neboť tomu se věnuje řada dalších prací a autorů a nepovažuji takovou komplexní analýzu za stěžejní pro naplnění cíle této práce. Naopak bude vycházeno z teorie jednoho z nejvlivnějších teoretiků zabývajících se touto problematikou, tj. Roberta Rotberga, a to z důvodu, že jeho teorie nabízí vhodnou klasifikaci a sadu jak politických, tak i ekonomických a sociálních indikátorů slabé státnosti, která poskytne koncepční rámec využitelný právě pro tuto práci. Základní rámec pro následnou analýzu rozvojových přístupů pak poskytne koncept udržitelného rozvoje.

Další kapitola se již bude podrobně věnovat případové studii daného státu. Po úvodním představení historického vývoje země se práce zaměří na konkrétní trendy v Eritreji v rámci ekonomických a sociálních indikátorů, jako jsou demografické tlaky spojené s nedostatkem pitné vody a potravin, výskytem nemocí a epidemií, mortalitou, dále faktory jako je nerovný přístup ke vzdělání, genderová nerovnost, pohyby uprchlíků a vnitřně vysídlených osob, nepřátelství ve společnosti, násilí a potlačování lidských práv, nerovný ekonomický rozvoj z hlediska přístupu ke službám či rozložení bohatství a chudoba plynoucí z vysoké nezaměstnanosti, inflace či korupce a podobně. Prostřednictvím analýzy přístupů relevantních agentur k řešení problémů v rámci zmíněných socioekonomických oblastí poskytne následující část pohled na rozvojové politiky OSN a jejich pojetí jakožto nástroje pro posilování slabých států pomocí udržitelného rozvoje.

2. Teoretické vymezení a definování termínů

2.1. Koncept státu a státnosti

Instituce státu se vyskytuje v mezinárodním systému již od 19. století, kdy prošla v rámci různých období a různých společností jistým vývojem. Ať už dnes hovoříme o státu jako o rozpadajícím se, zhrouceném či něčím mezi tím, vždy se jedná o určitou fázi státnosti. Stát se svými základními charakteristikami tak plní funkci referenčního objektu při analýze selhávajících států. Proto je zde na místě představení si konceptu moderního státu, od jehož charakteristik se pak současné rozpadlé státy v různých aspektech odchylují. Jak uvádí ve své definici Max Weber, stát představuje společenskou instituci držící monopol na legitimní užití násilí, představuje ochránce osobní bezpečnosti a práv občanů a poskytovatele veřejných statků. Tyto funkce státu vycházejí ze společenské dělby práce. Pomocí zformovaných státních celků, které se staly centrem autority a byrokracie, se také utvořilo prostředí vhodné pro rozvoj obchodu (Gellner 1993: 15; Gilpin 1981: 15-16; Waisová 2007: 7-8).

Moderní stát je pak obecně vyznačován čtyřmi znaky, kterými jsou území, obyvatelstvo, vláda v určité formě a právní subjektivita, která zajišťuje mezinárodní uznání suverenity daného státu a tím jeho rovnost v mezinárodním prostředí. Na druhou stranu ne všechny státy a politické útvary současného světa splňují tyto podmínky. Koncept státnosti prošel také vývojem, kdy lze obecně hovořit o formě vztahu mezi státem a společností, respektive státnost lze chápat jako institucionální projev společenských hodnot (Potočný 1973: 147; Sørensen 2005: 90; Vincent 1987).

S vývojem státu a státnosti se měnil i náhled a požadavky na jeho funkce. Významný milník přinesl Charles Louis Montesquieu, francouzský myslitel, který rozdělil funkce státu na tři základní - zákonodárnou, výkonnou a soudní. Postupem času se však tyto funkce rozšířily o dimenzi právního státu, který bude poskytovat všeobecnou ochranu základních práv a svobod všem občanům, o zajištění bezpečnosti a ekonomického i sociálního pořádku, díky kterému dojde k zajištění určitého životního standardu. K dalším funkcím se řadí rozvoj kultury a školství a v neposlední řadě také rozvoj mezistátních vztahů a spolupráce v rámci nich. Podobně definuje funkce státu Georg Sørensen, který klade důraz na bezpečnost a stabilitu státu. Stát definuje jako institucionalizovaný projev národa, jehož sociální hodnoty zajišťuje. Jednou z nich je právě bezpečnost vztahující se jak k národu, tak státu jako takovému. Mezi ty další patří

svoboda, pořádek, spravedlnost a blahobyt (Svatoň 2000; Sørensen 2005: 95).

Právě slabé, rozpadající se či rozpadlé státy nenaplňující základní funkce státu a nezajišťující základní statky pro své obyvatele tvoří první skupinu vymykající se z klasického pojetí státu. Druhou takovou skupinu představují naopak útvary, jež vnitřně fungují, vykonávají moc nad určitým územím, ale nejsou uznány mezinárodním společenstvím (či jeho většinou) a postrádají tak svrchovanost (Hoch-Baar-Kopeček 2010: 1).

2.2. Taxonomie slabých států dle R. Rotberga

V důsledku značného zájmu o zkoumání tématiky slabé státnosti zejména ze strany různých výzkumných skupin, mezinárodních nevládních organizací, ale i politických činitelů vznikla v posledních několika dekádách v rámci terminologie souvisejících pojmů a definic jistá neujasněnost a mnohačetnost. Dochází tak k situacím, kdy autoři používají pro stejné situace rozdílné pojmy, či naopak používají termíny synonymně, avšak s odlišným významem (Jihlavec 2007: 19-20). Na tomto místě je důležité předeslat, že tato kapitola nemá ambici zmapovat přístupy všech autorů a odlišnou terminologii v rámci slabé státnosti, neboť tím se zabývá celá řada prací, nicméně v tomto případě by takový postup nebyl nápomocný na cestě za naplněním cíle této práce. Naopak podrobněji se bude tato práce zaobírat pojetím a taxonomií slabé státnosti z pohledu Roberta Rotberga, jenž přináší ucelenou a přehlednou klasifikaci slabých států a především indikátorů slabosti, která následně poslouží konkrétní případové studii.

Robert Rotberg je jedním z předních teoretiků, který se zabýval touto problematikou. Soustředil se zejména na fenomén slabých afrických zemí. Dalšími významnými autory jsou ku příkladu William Zartman či Paul Collier. Všichni tito autoři vycházejí z politicko-filozofického východiska Johna Locka, tedy z myšlenky státu jako výsledku jistého přirozeného stavu, kdy v rámci společnosti panují trvale nerovné, konfliktní a až nenávistné vztahy bránící jejímu rozvoji. Pro narovnání těchto společenských vztahů je dle Locka potřeba vytvořit instituci státu, a to na základě uzavření společenské smlouvy, přičemž se předpokládá všeobecný souhlas občanů s touto smlouvou, se státem vytvořenou legislativou a s ochotou občanů odvádět daně a podílet se tak na finančním zajištění tohoto státu. To sice představuje jistý zásah do svobody jedinců, který je však kompenzován státem zajišťujícím jejich bezpečí (Nyamaka 2011: 2). Zmínění autoři tak nahlížejí na stát a jeho funkce právě ve smyslu zajištění služeb a statků svým občanům.

Pokud toho není schopen, pak dochází k selhání, které může vyvrcholit jeho zhroucením. I selhávající stát však v některých oblastech může efektivně fungovat (Zartman 1995: 5).

Robert Rotberg ve své teorii odlišuje *failed* a *collapsed* od obecně slabých (*weak*) států a od sebe navzájem. Základním kamenem moderních států je primárně poskytování lidské bezpečnosti svým občanům. Další v pořadí je poskytování dalších politických statků jako je možnost svobodné otevřené participace na politickém procesu a s tím související hodnoty jako tolerance nesouhlasu, respekt pro politické instituce a základní lidská a občanská práva. Třetí linií hierarchie veřejných statků pak tvoří státem zajišťované zdravotnictví, školství, infrastruktura a správa dopravních uzlů stěžejních pro obchod, dále pak bankovnictví a peněžní systém potenciálně umožňující občanům rozvíjet vlastní podnikání a také komunikační sítě a prostor pro rozvoj občanské společnosti. Tyto statky představují výchozí bod silných, dobře fungujících států, které si vedou slušně v hodnocení na základě HDP i dalších žebříčcích jako je například *Human Development Index*, *Freedom House report* apod., hodnotících rozvoj dané země a její společnosti (Rotberg 2004: 2-3).

Naproti tomu slabé státy si vedou o poznání hůře, ať už trvale v důsledku vnějších, např. fyzicko-geografických příčin, vnitřních příčin jako je sociální antagonismus či despotismus, anebo dočasně jako důsledek akutní krize jako je vypuknutí konfliktu či přírodní pohroma. Mezi všeobecné znaky slabého státu Rotberg řadí především mezispolečenské štěpení, a to zejména v linii etnické, jazykové či náboženské, které však nepřerostlo v násilné boje. Míra zločinosti, stejně tak jako korupce je však vysoká, anebo má alespoň stoupající tendenci. Nedochází zde k řádné distribuci veřejných statků, a to především v oblastech mimo hlavní urbanizovaná centra. Takovéto státy jsou často ovládány samozvaným či zvoleným despotou, jehož vláda omezuje také prostor občanské společnosti[1] (Rotberg 2004: 4).

Další fází slabého státu je v rámci Rotbergovy kategorizace stát označován jako rozpadlý, tedy *failed*. Základním předpokladem je stejně jako u slabého státu štěpení v rámci různých společenských komunit, které zde však již přerostlo v otevřené násilí. Vedle bojů mezi jednotlivými společenskými frakcemi se může jednat také o boje vlády s jednou či více z těchto frakcí či státem potlačováné občanské a protivládní nepokoje.

[1] Rotberg na tomto místě hovoří o zvláštním typu států, které ačkoliv vnitřně vykazují charakteristiky slabého státu, navenek se snaží působit jako silný plnohodnotný člen mezinárodního společenství. Tyto země označuje jako autokracie a mezi příklady uvádí např. KLDR, Pol Potovu Kambodžu či Bělorusko (Rotberg 2004: 5).

Takový stát se tak právě pro své konfliktní prostředí stává nebezpečným. Dalším znakem *failed* státu může být ztráta kontroly centrální autority nad celým územím. Obvykle udržuje správu alespoň v hlavním městě, ale není v jejích silách kontrolovat odlehlé periferní oblasti. S tím souvisí také neschopnost oficiální vlády zajistit bezpečnost a svobodu od strachu svým občanům, jakožto jednu ze základních funkcí státu. V důsledku této neschopnosti zpravidla dochází k nárůstu zločinnosti a násilí, ve společnosti vládne bezpráví, neboť oficiální autority nemají kapacity na vynucování právního řádu či v opačném případě sama byrokracie slouží k utlačování obyvatelstva a prakticky všechny složky politické moci včetně jurisdikce i armády bývají politizovány a často podřízeny exekutivě. Kriminální činnost zahrnuje organizovaný zločin v pašování drog i lidí. Jelikož se občané nemohou spoléhat na vládu, obracejí se proto na silné persony typu *warlordů* či jiných nestátních aktérů, u kterých vyhledávají vlastní ochranu a zajištění dalších politických statků, které nejsou zajišťovány státem. Znakem *failed* státu je také špatná situace infrastruktury a struktury komunikačních sítí. Soukromým společnostem či investorům není umožněno investovat do vybudovní funkčních dopravních i komunikačních kanálů, neboť monopol bývá v držení státu, který zde však také selhává, což v důsledku opět komplikuje či přímo znemožňuje chod společnosti. Co se týče vzdělání a zdravotnictví, zpravidla se zde lze setkat s nedostatkem zdrojů jako jsou výukové materiály, léky, ale i lidských zdrojů v podobě kvalifikovaného personálu. Vzhledem k nedostatečné kvalitě těchto služeb míra gramotnosti upadá, narůstá dětská úmortnost a šíří se epidemie, kdy zejména AIDS představuje vážný problém v těchto zemích.

V rámci ekonomického rozvoje dochází k privilegování určité elitní skupiny občanů. Zpravidla se jedná o osoby blízké té vládnoucí, které tak drží v rukou bohatství, které však není distribuováno mezi strádající většinu obyvatelstva. Korupce v takovémto ekonomickém uspořádání vzkétá a národní hospodářství spolu s národní měnou krachují, současně dochází k rapidnímu nárůstu inflace. Obyvatelstvo pak strádá v chudobě, hladoví a spolu s dalšími faktory, ne zřídka podpořenými např. přírodní katastrofou vede k migraci a přesidlování, což v konečném důsledku opět vede k dezintegraci národního myšlení, loajality a porušení takzvané společenské smlouvy mezi občany a státem (Rotberg 2004: 5-9).

Jako nejextrémnější a poměrně vzácný stupeň rozpadlého státu Rotberg označuje tzv. *collapsed*, tedy zhroucený stát. Ve státě, který dosáhl tohoto stupně panuje vláda silnějšího, politické statky jsou zajišťovány ad hoc či soukromými prostředky.

Vzhledem k praktické neexistenci státní autority zaniká i tradiční koncept občanství jakožto vztahu jedince ke státu. Dochází k postupnému rozparcelování území, nad kterým přebírají kontrolu různé substátní skupiny vedené *warlordy*, kteří vytvářejí vlastní lokální bezpečnostní mechanismy, obecně však platí existence anarchického prostředí, v rámci nějž vzkétá nelegální činnost jako obchod se zbraněmi, drogami, lidmi, ale i terorismus. Vlastní financování si zajišťují nelegitimním zdaňováním a sankciováním. Rotberg však nepovažuje pozici *collapsed* států za bezvýchodnou, ale naopak uvádí příklady zemí, které se dokázaly z takového stavu alespoň částečně vymanit a zařadit se do kategorie *failed*[2] či *weak*[3] státu (Rotberg 2004: 9-10).

2.3. Teoretický rámec pro případovou studii

2.3.1. Rotbergova kategorizace indikátorů selhávajího státu

Výchozím teoretickým rámcem, který dle mého názoru lze být dobře aplikován na případovou studii o Eritreji je Rotbergova kategorizace indikátorů selhávajícího státu. Definuje totiž tři základní skupiny – ekonomickou, politickou a vojenskou (bezpečnostní), přičemž právě aspekty, které tyto skupiny zahrnují definují příčiny selhání daného státu.

Signály ekonomického úpadku zahrnují razantní pokles příjmů a životní úrovně, zkorumpovanou autokratickou vládu, úbytek zahraničních i domácích investic, minimum pracovních příležitostí, pokles HPD *per capita*, špatný stav infrastruktury a celkový úpadek sociálních služeb jako je zdravotnictví a vzdělávání. Dále také nedostatek potravin vedoucí k masivnímu výskytu hladu, probém s národní měnou a pašování zbraní, drog. Chudoba indikuje předpoklad zhrouceného státu, kde se vyskytují překážky ekonomického rozvoje. Rozpad státu v důsledku ekonomického selhání často doprovází také dlouhodobá neúroda a kolaps zemědělství, chronická nezaměstnanost a pracovní síla omezená na úkor militarizace.

Kategorie politických indikátorů pak vychází zejména z restriktivního charakteru politické moci podrývající demokratické normy, omezené možnosti participace na politickém procesu a byrokratické struktury státu. Nezávislost soudnictví je omezená, stejně tak bývají státem ovládaná média i bezpečnostní složky. Představitel země drží

[2] Např. Sierra Leone, Afghánistán;
[3] Např. Libanon, Nigérie (Rotberg 2004: 10).

v rukou veškerou moc. Výkonná moc tak neplní svoji funkci a nedochází k poskytování základních statků ani jiných administrativních úkonů svým občanům. Autoritativní povaha těchto zkorumpovaných, neefektivně vládnoucích režimů brání také jakékoliv možnosti reformy.

Třetí skupina se zaměřuje na vojenské či bezpečnostní indikátory odvozené od míry násilí. V případě selhávání státu zpravidla dochází ke snižování lidské bezpečnosti. Existuje zde hrozba vypuknutí ozbrojeného konfliktu, ať už se jedná o násilí ze strany státních bezpečnostních složek a milicí, které podporuje samotný stát, či konflikty mezi skupinami obyvatel nebo třeba i přeshraniční boje (Rotberg 2007: 91-92; Šmíd-Vaďura 2009: 48-49).

2.3.2. Index zhroucených států

Empirický způsob hodnocení míry selhání státu korelující s Rotbergovou klasifikací představuje tzv. *Failed/Fragile States Index*, jež byl vyvinut americkým think-tankem *Fund for Peace*. Tento index hodnotí země na základě dvanácti indikátorů v sociální, ekonomické a vojensko-politické oblasti. Dle jejich stavu jsou pak státy hodnoceny. Čím nekvalitněji jsou tyto indikátory naplňovány, tím více se daný stát na škále slabosti přibližuje rozpadu. Vzhledem k zaměření práce na oblast ekonomickou a sociální budou politické indikátory přispívající k rozpadu státu zmíněny pouze rámcově.

Fund for Peace rozdělil sociální faktory do čtyř kategorií. První z nich tvoří problémy související s demografickými tlaky. Slabé státy se tak mohou potýkat s přírodními katastrofami, výskytem epidemií, nedostatkem potravin, podvýživou obyvatel, nedostatkem pitné vody, vysokou úmrtností či degradací životního prostředí a riziky plynoucími ze změny klimatu. Druhou kategorii rámuje problematika uprchlictví a vnitřně přesídlených osob v souvislosti s uprchlickými tábory či rizikem přenosu nemocí. Tyto osoby jsou často nuceny opouštět své komunity v důsledku určité formy potlačování jejich práv. Sociální dimenze Indexu zhroucených států se zabývá také otázkami násilí a diskriminace, zejména vůči určité sociální skupině, ať už odlišné etnicky, nábožensky či jinak. Čtvrtou kategorií indikátorů sociálního úpadku státu zahrnuje otázky související s dobrovolnou migrací, kdy dochází k odchodu disidentů, růstu zahraničních diaspor a tzv. odlivu mozků, a tím pádem lidského kapitálu (Fund for Peace 2016; Šmíd – Vaďura 2009: 58-59).

V rámci ekonomických indikátorů jsou představeny dvě kategorie. První z nich se zabývá faktory ovlivňující nerovný ekonomický rozvoj různých skupin společnosti, ať už štěpené na etnickém, náboženském či regionálním základě. Hodnotí se nerovné ekonomické postavení, tedy rozdíl v příjmech nejbohatší a nejchudších deseti procent populace. Služby v tomto případě bývají distribuovány nerovnoměrně mezi urbanizovanými a rurálními oblastmi země, stejně tak nerovný je i přístup k nim. Tento ekonomický úpadek pak bývá doprovázen poklesem životní úrovně a s tím tak možnosti na zajištění vlastního živobytí včetně obydlí. Druhou kategorii ekonomických faktorů, které přispívají ke slábnutí či rozpadu státu tvoří chudoba a ekonomický propad. Ty souvisí s ekonomickým deficitem a státním dluhem, dochází k růstu nezaměstnanosti, inflace, oslabení kupní síly i poklesu či stagnaci HDP. Národní měna devalvuje, stát nevyplácí mzdy, dochází k odlivu kapitálu, klesají ceny surovin a rozmáhá se obchodování v rámci černého trhu a korupce.

Vojensko-politických indikátorů je analyzováno hned několik. Jednak se jedná o delegitimizaci státu – tzn. situaci, kdy stát ztrácí svou legitimitu v důsledku nedostatečné reprezentativnosti, odpovědnosti a korupce ve vládních složkách. Dále se jedná o úpadek v poskytování bezpečnosti jakožto primárního veřejného statku, a následně také služeb jako jsou vzdělání, zdravotnictví či budování infrastruktury. Další kategorie zahrnuje aspekty porušování lidských práv, právního řádu a absence demokratických procesů vzhledem k existenci autoritářské vlády, která podněcuje politické násilí vůči civilnímu obyvatelstvu. Může docházet také ke zneužívání moci armádními složkami, absenci spravedlivých soudních procesů, politizaci soudnictví, porušování svobody médií a náboženské či kulturní perzekuci. Bezpečnostní aparát státu by měl mít monopol na legitimní užití násilí, jakmile se rozpadne ve prospěch soupeřících skupin, dochází k oslabení společenské smlouvy. To souvisí také s frakcionalizací elit v kontextu možných separatistických tendencí. Dalším sledovaným fenoménem zde bývá intervence ze strany vnějších aktérů, ať už humanitárního, rozvojového či vynucovanícho charakteru (např. peacekeeping) (Fund for Peace 2016; Šmíd-Vaďura 2009: 59-60)

2.3.3. Teorie udržitelného rozvoje

Již v 70. letech se začala diskutovat problematika udržitelného rozvoje v souvislosti s vydáním knihy Meze růstu od Donelly Meadowsové, která upozorňovala na nepřímou

úměrnost mezi množstvím zdrojů a ekonomickým rozvojem, a také na otázku environmentální udržitelnosti v tomto kontextu. Následně byl v roce 1980 vytvořen první dokument ve spolupráci s Mezinárodním svazem na ochranu přírody (IUCIN), Programem OSN pro životní prostředí (UNEP) a Světovým fondem na ochranu přírody (WWF) oficiálně používající termín „trvale udržitelný rozvoj“. Od té chvíle byly rozpracovány další přístupy s cílem sladit otázky ochrany životního prostředí s ekonomickým a sociálním rozvojem. V roce 1987 pak díky Gro Harlem Bruntlandové, norské bývalé předsedkyni vlády, byla vydána zpráva „Naše společná budoucnost“, která definovala pojem trvale udržitelného růstu jako rozvoj s cílem uspokojovat současné potřeby, ale zároveň neomezovat možnosti na to samé budoucím generacím. Tento koncept se tak stal osou budoucích rozvojvých strategií. Byl vystavěn na třech pilířích - ekonomickém, sociálním a environmentálním, kdy vychází z předpokladu jejich vyváženosti (Mezřický 2005: 12; MMR 2012).

V rámci pilíře ekonomického by tak země v souladu s touto koncepcí měly využívat pouze vyprodukovaný kapitál a zisk, nemělo by tedy docházet k přehnanému zadlužování. Sociální pilíř má dopad na společnost, kdy souvisí s rozvojem demokratických institucí a zajištění práv a svobod i spravedlivého společesnkého uspořádání, ale pak i na jednotlivce, v jehož kontextu rozvoj představuje vymýcení chudoby, zlepšování životního standardu, přístupu ke službám, vzdělání, zvyšování očekávané délky dožití a omezení nemocí či zajištění lidské bezpečnosti. Environmentální rámec udržitelného rozvoje pak zdůrazňuje potřebu korigovat rozvojovou aktivitu s ohledem na prostředí, ve kterém žijeme s cílem zachovat a ochránit křehký systém biosféry (Moldan 2001: 14).

OSN pak v roce 1992 v rámci konference v brazilském Riu de Janeiru představila všeobecný plán rozvoje pro nové tisíciletí, který napomohl etablování konceptu udržitelného rozvoje mezi rozvojové teorie, dokument s názvem Agenda 21. Ten představuje komplexní agendu udržitelného rozvoje a podrobně se zaměřuje na jeho oblasti. Jednou z nich je právě sociální a ekonomická dimenze rozvoje, kdy je brán v potaz problém chudoby jakožto jedné z primárních překážek rozvoje, dále pak změna vzorců spotřeby, demografická dynamika a udržitelnost, ochrana podmínek pro lidské zdraví, podpora rozvoje udržitelného živobytí a také integrace problematiky životního prostředí do rozhodovacích procesů.

Druhá oblast tohoto dokumentu se týká uchování a řízení zdrojů pro rozvoj, konkrétně ochrany atmosféry, dále pak integrovaného systému plánování a řízení půdy,

boje s deforestací, řízení křehkých ekosystémů prostřednictvím boje s dezertifikací a suchem, rozvoje horských ekosystémů, propagace udržitelného zemědělství a rurálního rozvoje, konzervace biodiverzity, využívání biotechnologií, ochrany oceánů, moří a přímořských oblastí, ochrany a řízením zdrojů a kvality vody a kontroly škodlivého odpadu.

Třetí oblast se zabývá posilováním role určitých skupin populace, tzn. role žen, dětí a mládeže, původních obyvatel a snahou o zachování jejich komunit, rolí nevládních organizací, místních autorit, pracovníků a pracovních unií, průmyslem a obchodní sférou, vědeckými komunitami, ale třeba i zemědělci v rámci kontextu v udržitelného rozvoje.

Poslední kategorii tvoří prostředky implementace, kdy Agenda 21 navrhuje způsob rozvoje prostřednictvím poskytování finančních zdrojů, technologické spolupráce a budováním kapacit, vzděláváním, osvětou a všeobecnou propagací tohoto konceptu rozvoje. Měly by být vybudovány státní mechanismy a rozvinuta mezinárodní spolupráce pro budování kapacit v rozvojových zemích pro udržitelný rozvoj, dalším prostředkem implementace má být vzdělávání, osvěta, školení, národní mechanismy, právní nástroje a mezinárodní dohody a spolupráce při budování kapacit v rozvojových zemích (United Nations Division for Sustainable Development 1992; 2016).

Jedním z důvodů, proč má koncept udržitelného rozvoje význam je globální chudoba a hlad, a to zejména v rámci afrického kontinentu. Valné shromáždění OSN v tomto kontextu přijalo v roce 2000 tzv. „Miléniové cíle tisíciletí“ v rámci Summitu Země, které korespondují s obecným konceptem udržitelného rozvoje a zároveň vycházejí z předpokladu, že prostý koncept ekonomického růstu je sice potřebný, ale nikoliv dostatečný pro rozvoj země. K jeho dosažení je potřeba zlepšení jak v kvantitativních, tak kvalitativních aspektech lidského života, které jsou ztělesněny sebenaplněním, soběstačností, sdílenou prosperitou, rovností, sociální harmonií, bezpečností, sociální spravedlností, veřejnou participací, svobodou myšlení, přístupem k informacím, určitou formou sebevědomí a důstojnosti. Jedním z deklarovaných cílů bylo právě vymýcení chudoby a hladu ve světě. Následný Světový summit o udržitelném rozvoji v Johannesburgu v roce 2002 potvrdil závazek ve směřování k naplňování daných rozvojových cílů (Mezřický 2005: 17; UN 2016).

3. Případová studie: Eritrea

Nyní tato práce přechází do své hlavní části, která se věnuje problematice slabé státnosti ve státě Eritrea. Po úvodní kapitole věnované historickému kontextu vzniku tohoto státu se bude soustředit zejména na ekonomické a sociální trendy přispívající k dlouhodobému zařazení Eritreje mezi jednu z nejchudších a nejméně rozvinutých zemí světa. Vedle definování těchto trendů a potažmo příčin slabosti je cílem této kapitoly také zaměření se na přístupy eritrejské vlády, a pak zejména Organizace spojených národů k rozvoji poskytování veřejných statků a zlepšování podmínek pro růst životního standardu Eritrejců v kontextu strategie udržitelného rozvoje.

Název státu Eritrea byl původně odvozen od spojení Mare Erythraeum, antického označení pro Rudé moře (MZV 2016). Nachází se při při jeho pobřeží, v oblasti Afrického rohu spolu se svými sousedy Etiopií a Džibuti, na severozápadě pak hraničí také se Súdánem. Rozlohou zhruba 116 700 km^2 se Eritrea ujímá sto první příčky v celosvětovém žebříčku. Dle nejnovějších odhadů americké CIA z července 2015 má Eritrea téměř na 6,53 miliónů obyvatel, čímž drží sto sedmou pozici ve světě. Hlavním městem je Asmara, kde žije přes 800 000 obyvatel. Mezi oficiální jazyky zde patří tigrejština, arabština a angličtina, lze se setkat také s italštinou. Existuje zde devět hlavních etnických skupin převážně vyznávající buďto křesťanství anebo islám (CIA 2016a; MZV 2016). Složení obyvatelstva a jeho náboženskému vyznání bude věnován větší prostor v následujících kapitolách. Po tomto základním představení státu bude nyní nastíněn historický vývoj této země s cílem získání představy o vztahu historického formování státu a současného stavu.

3.1. Historický vývoj

3.1.1. První útvary na území dnešní Eritreje

První zmínky o významnější formě politického celku v oblasti Afrického rohu se datují až do prvního tisíciletí př. n. l. v souvislosti s Aksúmskou říší. Ta se zde etablovala díky příchodu imigrantů zejména z jižní části Arabského poloostrova proudících na území dnešní Eritreje a Etiopie přes Rudé moře. Tato mezikontinentální výměna s sebou přinášela nové kulturní tradice a ovlivnila rozvoj písemnictví, architektury a zejména obchodu. Díky své strategické poloze a kontrole přístavů v Rudém moři říše

prosperovala, a to například z vývozu slonoviny, o kterou spolu s dalším nejen luxusním zbožím z Indie, Arábie i Číny měla zájem především Římská říše. Centrem obchodních tras byl přístav Adulis. Od 4. století vládnoucí elita přijala ortodoxní křesťanskou víru, díky misionářům z Východořímské říše se pak rozšířila mezi celou populaci. K pozdějšímu úpadku Aksúmské říše přispělo postupné šíření islámu od 7. století a následný rozmach arabského obchodu, který představoval konkurenci a izoloval křesťanskou Aksúmskou říši v rámci mezinárodního obchodování (Department of Arts of Africa, Oceania, and the Americas 2000; Mekonnen 2013: 19-24; The British Museum 2010: 3-6). S rostoucí dominancí islámu pak docházelo střídání různých vládnoucích dynastií, vzniku a zániku sultanátů a v 16. století toto území obsadila na nějaký čas také expandující Osmanská říše (Mekonnen 2013: 43-45).

3.1.2. Období italské koloniální správy

Významným milníkem pro další vývoj nejen eritrejského národa se v roce 1869 stalo otevření Suezského průplavu. Jeho strategický význam si uvědomovaly především evropské mocnosti, které měly zájem o jeho kontrolu, neboť jeho využíváním by posílily své obchodní zisky. Ve stejném roce si italská soukromá námořní společnost *Rubattino* zajistila kontrolu nad pobřežní oblastí Assab, kterou však roku 1882 postoupila italské vládě. Ta se rozhodla zahájit expanzi v této oblasti a od roku 1885 začala dobývat eritrejské území vojenskou silou. V Etiopii se chopil moci Menelik, který výměnou za materiální zisky uznal italský nárok na eritrejské území. Tato dohoda uzavřená roku 1889 se však stala zdrojem budoucího konfliktu, neboť Itálie si v rámci ní nárokovala také kontrolu nad mezinárodními záležitostmi Etiopie, kterou považovala za svůj protektorát. Menelik se však proti tomuto vývoji rozhodl bránit a postavil armádu, která se v roce 1896 střetla s tou italskou. Tento střet vyústil v drtivou porážku Itálie, která tak byla nucena akceptovat nezávislost Etiopie. Navzdory této porážce, Menelik zachoval uznání italského angažmá na eritrejském území dle dohody z roku 1889 (Gascoigne 2016).

Italský přístup k Eritreji jakožto své kolonii se měnil v čase. Nejprve koncem 19. století bylo cílem získat, podmanit si a osídlit toto území italskými kolonizátory a následně ho zmapovat za účelem řádného vymezení hranic se svými sousedy, zejména Menelikovou Etiopií (Chelati Dirar 2007: 160). Později se v rámci konceptu racionálního imperialismu zájem přesunul na využívání kolonie především jakožto

zdroje surovin a také lidského kapitálu pro vojenské plány na budoucí invazi do Etiopie. Následně, během vlády italského fašistického režimu ve 30. letech, se obnovil zájem o osidlování s důrazem na rozvoj industrializace a urbanizace společnosti (Killion 1989: 128).

Mezi faktory, které umožnily etablování italské koloniální politiky na území Eritreje patřil aspekt etnicity. Řada menšin, mezi nimi například etnikum *Bilen, Kunama, Afar* či *Saho*, vyjádřila podporu italské administrativě, neboť byla historicky utlačována anebo v konfliktu s jinými komunitami či sousedními státy o přírodní zdroje a území. Italská administrativa se v Eritreji musela často potýkat s nájezdy zejména ze sousední Etiopie, což vedlo ke vzájemně dlouhotrvajícím napjatým vztahům. Druhým faktorem ovlivňujícím italskou koloniální strategii bylo náboženství, neboť v rámci místní multietnické a multikulturní společnosti představovala náboženská identita zdroj konfliktů. Italská administrativa se tak stavěla do role mediátora vztahů většinové křesťanské a tradičně utlačované muslimské populace. Třetí faktor podstatný pro chápání italské koloniální nadvlády bylo sociální rozvrstvení eritrejské společnosti. Ta fungovala na základě nerovných mocenských vztahů mezi rurálními komunitami a „aristokraciemi" *Nabtabů a Tigrejců*. Kvůli zachování tohoto společenského rozdělení byly zakázány vzájemné sňatky. Kolonizátorská administrativa však přinesla určité strukturální změny, které částečně uvolňovaly povinnosti a závazky a liberalizovaly eritrejskou společnost, čímž Itálie dosáhla konsolidace své koloniální nadvlády (Chelati Dirar 2007: 258-259).

Po nástupu fašistického diktátora Benita Mussoliniho k moci v Itálii koloniální administrativa vydala cestou rasové nadřazenosti, segregační zákony se zpřísnily za účelem zabránění navazování vzájemných vztahů mezi italskými kolonizátory a domorodým obyvatelstvem. To bylo diskriminováno z hlediska možností zaměstnání i využívání ostatních sociálních služeb. V roce 1941 však v rámci druhé světové války byla Itálie ve východní Africe poražena a Eritreu na čas obsadila Velká Británie (The Culture Trip 2016). Rozhodnutím OSN z roku 1950 byla mimo jiné na nátlak USA Eritrea o dva roky později spojena s Etiopií ve formě federace (Gascoigne 2016).

Italský kolonialismus v zásadě položil základy budoucí eritrejské národní identity, která ovlivnila pozdější nacionalistické hnutí v 50. letech 20. století. Na rozdíl od ostatních afrických zemí majících zkušenost s britskou či francouzskou kolonizací, Eritrea nepostavila své národní cítění a identitu na vymezení se vůči svému kolonizátorovi, ale na antagonismu vůči domnělému okupantovi v podobě sousední

Etiopie. Italská správa v Eritreji přispěla k její celkové modernizaci, urbanizaci a rozvoji mnohaetnické dělnické třídy. Značně se zasadila o rozvoj infrastruktury i technologický pokrok. Z tohoto rozvoje však ve své době měli užitek zpravidla spíše přistěhovalí Italové, nežli domorodí Eritrejci, jejichž životní podmínky se příliš nezlepšovaly (Chelati Dirar 2007: 269-270; Gascoigne 2016; Killion 1989: 129-130).

3.1.3. Federace s Etiopií

V rámci ustavení Eritreje jako součást etiopské federace měla OSN dohlížet na ratifikaci ústavy, která by chránila politická práva Eritrejců, a také na zvolení a etablování autonomní eritrejské vlády. Avšak pod tlakem ze strany dosavadní britské administrativy i etiopské vlády se k moci dostala většina křesťanských příznivců sjednocení Eritreje s Etiopií, kteří různými způsoby usilovali o zvýšení vlivu Etiopie na úkor eritrejské autonomie (Woldeyesus 2010).

Represe v politické, ekonomické i sociální sféře zejména vůči islámské části Eritrejců, kteří hájili myšlenku nezávislosti vyvrcholily v roce 1962, kdy byl Eritreji zrušen federativní status, a byla tak přímo zahrnuta jako běžná provincie Etiopského císařství. Takový vývoj vyvolal reakci na straně eritrejské opozice žijící v exilu, která zformovala Eritrejskou osvobozeneckou frontu pro boj za nezávislost. Tyto síly byly tvořeny majortině muslimskou částí eritrejské populace. Vzhledem k tomu, že etiopský císař Haile Selassie pokračoval v utlačování Tigrejců, oslaboval eritrejskou ekonomiku relokací podniků do etiopských center a kontrolou obchodních i komunikačních uzlů a zakázal používání jejich jazyka, i mnoho tigrijských křesťanů se přiklonilo k boji za nezávislost. Mnohačetné frakce se nakonec zformovaly v jednotnou Eritrejskou lidovou osvobozeneckou frontu (EPLF) odhodlanou bojovat za svůj cíl. Etiopie kvůli vnitřním rozporům i hladomoru v roce 1984 začala oslabovat a boje trvaly až do počátku 90. let. Milníkem se stalo obsazení přístavu Massawa, čímž Etiopie ztratila přístup k moři. Osvobozenecké síly posilovaly na úkor etiopské autority, které tak nezbylo nic než garantovat práva menšin ve svých regionech včetně uznání nároku na eritrejskou nezávislost. Ta byla konečně vyhlášena po referendu v roce 1993, kdy naprostá většina Eritrejců vyjádřila svůj souhlas. Etiopie tak zůstala bez přístupu k moři, což se stalo jednou z příčin pro dlouhodobě pokračující napětí mězi oběma zeměmi (BBC 2014; Cliffe – Davidson 1988: 74-75; Gascoigne 2016).

3.1.4. Nezávislá Eritrea

V politické rovině se tak Eritrejcům podařilo dosáhnout kýženého cíle. Téměř třicetiletá válka, stejně tak jako zkušenost s kolonizátory byla u konce. Přesto, že populace byla rozštěpená etnicky, jazykově i nábožensky, i přes poničenou infrastrukturu a pomálu zdrojů, země byla jednotná a odhodlaná etablovat svou samostatnou eritrejskou identitu. Prezidentem se stal Isaias Afwerki, lídr vítězné guerillové EPLF. Ta byla následně transformována do klasické politické strany a byl zahájen proces formování ústavy. Tato jediná politická strana však neumožnila návrat nacionalistických opozičních rivalů z exilu, čímž se vláda země stala značně uzavřenou, centralizovanou a zkomplikovala cestu země k demokratizaci. To se záhy potvrdilo odsunutím národních voleb i ratifikace ústavy na neurčito. Zakořenily se tak zde autoritářská tradice a struktura systematického kontrolování společnosti, poháněné Afwerkiho touhou po absolutní moci, averzí k jakýmkoliv institucionálním omezením a tvrdou silou zasahující proti jakékoliv formě protestu (Tronvoll – Mekonnen 2014: 72).

Namísto snahy o poklidný rozvoj své země se Eritrea angažovala v řadě regionálních konfliktů se Súdánem, Džibuti, ale i Jemenem a následně opět se sousední Etiopií, s níž dodnes nemá příliš vřelé vztahy. Toto přispělo nejen k destabilizaci celého regionu Afrického rohu, ale ovlivnilo to zejména vývoj celé eritrejské společnosti, která se potýká s vládními represemi a extrémně vysokou mírou militarizace. Více než dvacet let nezávislý stát Eritrea tak funguje jako diktatura a efektivní tyranie. Vláda v čele s prezidentem drží v rukou všechny složky státní moci a kontrolu nad excesivní armádou, jejímž prostřednictvím upevňuje režim i svou pozici a brání vzniku jakékoliv formy politické opozice (Connell 2011).

3.2. Trendy v sociální oblasti

3.2.1. Demografické tlaky

Eritrejská populace neustále narůstá. Za posledních padesát let se zvýšila až o 367%. Jak dokládá níže uvedený graf vycházející z údajů Světové banky, od roku založení nezávislého státu do současnosti populace vzrostla asi dvojnásobně a současná hodnota převyšující 6,5 milionu představuje asi 0,08% světové populace.

Graf č. 1: Trend vývoje eritrejské populace

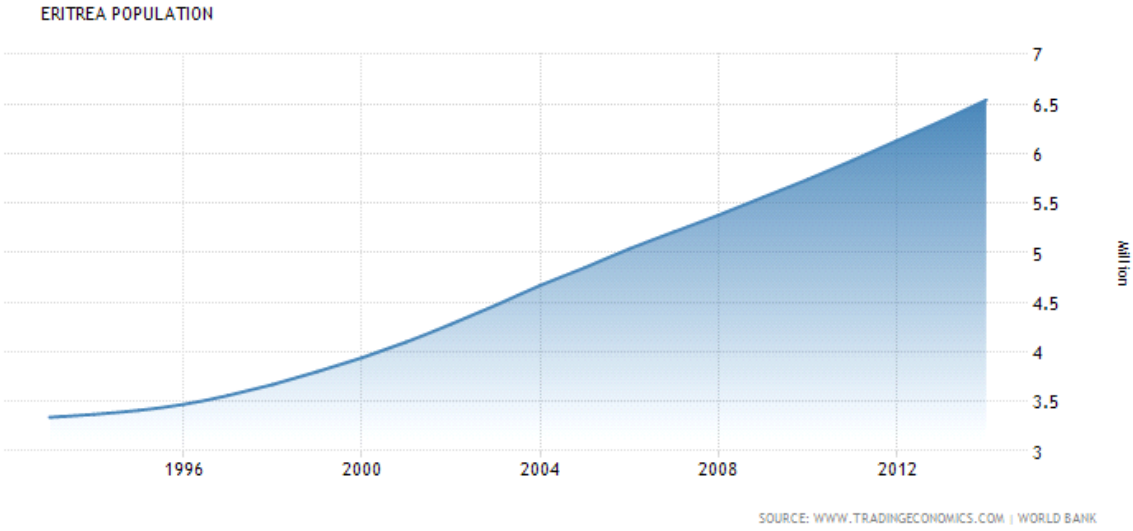

(Zdroj: Trading Economics 2016a).

Očekávaná délka života při narození je důležitý faktor, neboť je považován také za měřítko všeobecné kvality života a potenciálně může indikovat také návratnost investic do lidského kapitálu. Zohledňuje celkovou populaci bez rozdílu pohlaví a výsledek představuje průměrný počet let dožitých lidmi narozenými ve stejném roce za předpokladu, že úmrtnost v každém věku zůstane konstantní (Index Mundi 2015). Odhady americké CIA z loňského roku říkají, že očekávaná délka života se pohybuje pod úrovní 64 let, přičemž muži se mají v průměru dožívat necelých 62 let a ženy asi 66. Tato čísla staví Eritreu na 184. pozici ve srovnání s ostatními státy světa, v porovnání se zbytkem afrických zemí je však tento výsledek jeden z nejvyšších (CIA 2016b). Průměrný roční přírustek obyvatelstva se v posledních letech pohybuje mírně nad 2%. Společnost je genderově víceméně vyvážená, mírně však převažují ženy nad muži. Odhady z roku 2014 uvádějí procento žen asi 50,1, mužů 49,9 (MZV 2016).

Dle údajů Světové zdravotnické organizace pro rok 2014 bylo věkové rozložení obyvatelstva následující: populace ve věku do 15 tvořila lehce přes 43%, v aktivním věku od 15 do 59 let více než 53% a pouze méně než 4% celkové populace tvořili starší 60 let. Trend mládnutí populace zde panuje dlouhodobě (WHO 2014a). Údaje o průměrné porodnosti pak říkají, že každá matka má asi čtyři děti, kdy míra úmrtnosti novorozenců je relativně vysoká. Celková čísla odhadují zhruba 37,5 úmrtí na 1000 porodů, přičemž více novorozených umírá chlapců než dívek. Touto negativní bilancí

drží Eritrea 56. místo ve světě. Hodnoty úmrtí matek pak uvádějí číslo 501 v poměru ke 100 000 přežitých porodů, což řadí Eritreu na 46. příčku (CIA 2016b).

Obyvatelstvo žijící ve městech tvoří necelých 23% populace. Největší urbánní oblastí je hlavní město Asmara se zhruba 804 000 obyvateli. V minulosti byly centrem urbánního života přístavy, které sloužily jako centra regionálního obchodu i administrativní centra pro koloniální mocnosti. Až během italské koloniální správy se i vnitrozemská dříve malá města sloužící místnímu obchodu začala rozšiřovat. Kromě hlavního města se jedná o například o Dekemhare, Mendeferu či Keren. Vzhledem k tomu, že méně než třetina populace žije urbánním životem, je tedy zřejmé, že většina lidí stále žije ve venkovských periferních oblastech. Eritrejská společnost má tradičně silné pouto a cítí loajalitu k půdě a zemi, která představuje zdroj jejich obživy. Až dvě třetiny lidí žijících v rurálních oblastech se živí farmařením a chovem dobytka, ovcí a koz. Problém však představuje závislost na dešťových srážkách. V subsaharském podnebném pásu se nárazově dostavují období sucha, která pro tyto farmáře představují velkou překážku při zajišťování vlastní obživy. Existuje i malé procento lidí, kteří žijí nomádským způsobem života. Život v neustálém pohybu pak do značné míry problematizuje dosah existujících sociálních služeb, zejména tedy vzdělávacích a zdravotnických, což ve svém důsledku negativně ovlivňuje právě faktory determinující kvalitu života, jako je dětská úmrtnost či pokles předpokládané délky života a gramotnosti (CIA 2016a; Embassy of the State of Eritrea 2016).

Jak již bylo naznačeno výše, eritrejská společnost se historicky formovala příchodem různých etnik z různých oblastí zejména Arabského poloostrova i subsaharské Afriky a spolu s vlivem kolonialismu utvořila národ rozdělený několika štěpnými liniemi. Jednotící prvek představovala zejména v postkoloniální době touha po samostatném a nezávislém státě a vymezení se proti dominantní Etiopii. Dnešní populace je rozdělena etnicky, jazykově a především nábožensky. Co se týče národnostního složení, všeobecně je uznáváno devět různých etnik. Až 55% tvoří *Tigriňové* a asi 30% *Tigrejci*. Další početně významnou skupinou jsou *Afaři*, kteří se vyskytují stejně tak i na území Etiopie či Džibuti. Mezi ostatní etnika se řadí 4% *Saho* a dále pak *Kunama, Rashaida* a *Bilen,* kdy každá z těchto skupin představuje asi 2% eritrejské populace. Ostatní etnika jako *Beni, Amar* a *Nera* tvoří celkem zhruba 5% (MZV 2016).

Drtivá většina Eritrejců se hlásí k nějakému náboženskému vyznání. Vláda si však i v tomto ohledu udržuje kontrolu a vyžaduje registraci náboženských skupin. Oficiálně schválila existenci čtyř nejpočetnějších: Eritrejskou ortodoxní církev, Eritrejskou

evangelickou (luteránskou) církev, Římskokatolickou církev a islám. Několik dalších skupin požadovalo oficiální uznání, to však prezidentem nebylo uděleno (US Department of State 2011). Obecně je populace rozdělena mezi křesťany a muslimy přibližně rovnoměrně. Odhady uvádějí, že zhruba polovinu populace tvoří sunnitští muslimové, jejichž historický příchod na eritrejské území se datuje do roku 615, čímž se jedná o jeden z nejstarších pokusů o etablování islámu v nearabském prostředí. Dalších 30% tvoří ortodoxní křesťané a 13% římští katolíci. Spojitost s křesťanstvím má Eritrea již od 4. století, kdy se na toto území dostalo prostřednictvím syrských obchodníků (US Department of State 2011; Embassy of the state of Eritrea 2016). Zhruba 2% lidí věří v původní animistická božstva, a zbylá procenta tvoří početně okrajová vyznání jako protestantské, adventistické a jehovistické. Dlouhodobě příslušnost ke křesťanské víře či islámu nepředstavovala ohnisko vzájemných konfliktů, lidé víceméně chovali v tomto ohledu vzájemný respekt. V poslední době však byly zaznamenány případy útoků vůči křesťanům. Vyznávají se zde jak křesťanské, tak islámské tradice a svátky (US Department of State 2011; MZV 2016).

3.2.2. Zdravotnictví a školství

Rozvoj a obecný stav v oblasti zdravotnictví se dá jako jedné z mála považovat za relativně úspěšný. V řadě negativních faktorů a statistik si od vzniku státu Eritrea vede výrazně lépe, a to zejména ve srovnání s ostatními subsaharskými zeměmi. Výzvou však stále zůstává zajištění lékařských služeb většinové populaci žijící v rurálních oblastech, kde se tento rozvoj projevuje pomaleji. Jedním z problémů, se kterými se eritrejská populace potýká je podvýživa. Tento problém se pak týká hlavně žen a dětí, které trpí podváhou v poměru ke svému věku. Přesto, že dětská úmrtnost byla v průběhu let výrazně omezena, její hodnota stále zůstává poměrně vysoká.

Možnosti vzdělávání v čase rozšířily, stejně tak se zvýšil počet dětí zapsaných ke studiu i těch, kteří dokončí školní docházku v rámci základní školy. Toto číslo je však stále pod úrovní průměru ostatních subsaharských zemí. V souvislosti s nerovnoměrným poměrem studujících dívek a chlapců se také dostává pozornosti otázkám genderové nerovnosti a postavení a práv žen (The World Bank 2015). Mnoho dětí také často musí opustit školní docházku kvůli tomu, že je rodiče přestanou posílat do školy. Školy však poskytují dětem svobodu a možnost interakce s ostatními dětmi, čímž pádem trpí jejich sociální vývoj. V rámci národního vzdělávacího programu z roku 2010 byl vládou

zdůrazněn význam vzdělání. Mnoho dětí je postižených – hluchých či slepých, v zemi však existují pouze tři školy pro děti se speciálními potřebami, a to jen ve městech Asmara a Keren, nicméně počet zapsaných studentů tvoří zlomek z jejich celkového počtu. Většině je tak možnost vzdělání odepřena (Rabbani – Tesfaghebriel 2015).

3.2.3. Zaměstnanost

Většinu populace tvoří mladí lidé, kteří nemají mnoho možností a přístup k práci. To se týká i dobře vzdělaných lidí, míra nezaměstnanosti stále zůstává vysoká. To má souvislost také s charakterem režimu a společnosti, která je v důsledku jeho politik vysoce militarizovaná a většina mladé populace je nucena strávit svá produktivní léta v armádě. Jak již bylo naznačeno, kvůli přírodním podmínkám subsaharské Afriky nejsou v Eritreji neobvyklá období sucha, které mají podstatný vliv na zemědělskou produkci a v důsledku vedou k nedostatku potravinových zdrojů pro uživení celé populace. Uvádí se, že i v obdobích s dostatečnými dešťovými srážkami běžná produkce potravin stačí zhruba pro 60-70% místního obyvatelstva. Pokud tak zde panuje sucho a neblahé přírodní podmínky, představuje to značnou komplikaci a překážku také veškerých rozvojových snah (The World Bank 2015).

3.2.4. Omezování lidských práv a svobod

Stejně tak jako v politické sféře, kde prezident Afwerki netoleruje žádnou formu nesouhlasu a opozice, udržuje si kontrolu i nad osobní sférou životů svých obyvatel. Prezident Isaias Afwerki je považován za absolutního diktátora, jehož vládnoucí strana Lidová fronta za demokracii a spravedlnost (PFDJ) drží úplnou kontrolu nad všemi aspekty života svých obvyvatel, v důsledku čehož však dochází k rozsáhlému porušování lidských práv (Fisher 2004; Open Doors UK 2016). Pro jeho vyšetřování byla ustavena Radou OSN pro lidská právě (UN Human Rights Council) v roce 2014 *Komise pro vyšetřování lidských práv v Eritreji* (UN Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea), která ve své zprávě popisuje tento stát jako totalitaritu s enormním bezpečnostním aparátem kontrolujícím všechny úrovně společenského života Eritrejců, kteří tak žijí v neustálém strachu pod hrozbou uvěznění, mučení či dalších forem omezování práv a osobní svobody. Mezi tyto formy, jimiž se měla Komise zabývat patří mimo soudní vraždy, zmizení, svévolné zatýkání a zadržování, mučení a nehumánní

podmínky ve vězení a porušování svobody slova, vyznání, pohybu a sdružování a také nucené odvody do armády.

Navzdory původnímu příslibu a očekávání zavedení demokracie a právního řádu, které si Eritrejci slibovali od vyhlášení nezávislosti však politická situace pod záminkou zajištění národní obrany nabrala zcela odlišný směr. Výsledkem zjištění této Komise bylo rozsáhlé systematické porušování lidských práv eritrejskou vládou, která působí v prostředí absence jakéhokoliv právního řádu. Komise navíc uvádí, že zločiny, ke kterým zde dochází mohou být definovány jako zločiny proti lidskosti. Systém represí je z části založen také na síti špiónů v komunitách, kdy panuje značná nedůvěra až paranoia v rámci sousedských či dokonce rodinných vztahů. Lidé tak žijí pod neustálým tlakem a ve strachu ze zadržení, zatčení, mučení i smrti. Vzhledem k absenci nezávislého soudnictví jsou veškeré tyto praktiky zcela libovolně na vůli vlády a zadržení jedinci se tak zpravidla nedozví důvod či délku svého zadržení. Jak bylo zjištěno, mučení je jedna z široce používaných vládních taktik pro vynucená přiznání jedinců považovaných za jakýkoliv druh oponentů současné vlády. Vláda navíc pod záminkou ochrany integrity státu a zajištění národní soběstačnosti postupuje většinu populace k povinné státní službě, ať už v rámci armády či civilních prací (UN OHCHR 2015).

Podmínky vězněných jsou zcela neadekvátní. Bývají drženi v přeplněných podzemních celách či dopravních kontejnerech, kde nemají žádný osobní prostor ani světlo, musejí vydržet neúnostné horko či naopak zimu a havěť. Jsou jim odpírány potraviny a voda i přístup k sanitačním zařízením. Tyto nelidské podmínky jsou nezřídka podpořeny fyzickým násilím, což ve svém důsledku nezřídka zaviní smrt zadržovaných (Human Rights Watch 2015).

3.2.4.1. Povinná státní služba

Povinná státní služba a nucené práce jsou jedním z nejzřetelnějších faktorů porušování lidských práv v Eritreji. Eritrea je považována ze vysoce militarizovanou zemi. V roce 1995 tamní vláda proklamovala povinnost všech občanů ve věku mezi osmnácti a čtyřiceti lety nastoupit k povinné státní službě, která se skládá ze šesti měsíců výcviku ve státním výcvikovém centru a dalších dvanácti měsíců aktivní vojenské služby. Všeobecně se však uvádí, že tato povinnost bývá arbitrárně prodloužena a celá řada rekrutů je nucena sloužit většinu svého produktivního života. Tato povinná státní služba je v zásadě fundamentálně spojena s institucí občanství, z čehož plyne to, že

pokud se někdo snaží vyhnout této povinnosti, jsou mu odpírána základní občanská práva. Příkladem toho jsou příslušníci Svědků Jehovových, kteří fundamentálně vyjadřují nesouhlas s povinností absolvovat vojenskou službu a jsou tak nejen perzekuováni z důvodu příslušnosti k neregistrované církvi, ale navíc zbaveni eritrejského občanství a přístupu k veřejným službám (Immigration and Refugee Board of Canada 2012).

Prezident představil povinnou vojenskou službu v roce 1995, jakožto důležitý prvek rozvíjejícího se státu. Branná povinnost měla vytvořit disciplínu, generaci tvrdě pracujících lidí, posílit armádu a vštěpovat tak svým obyvatelům národní hrdost. Vláda ospravedlňuje systém národní služby jakožto nezbytný nástroj pro zajištění sebeobrany zejména vzhledem k dlouhodobě napjatým vztahům a nepřátelství se sousední Etiopií. Podmínky vykonávání služby jsou však tvrdé (Amnesty International 2015a; The Economist 2014). Zákon určuje každému jedinci sloužit v rámci služby osmnáct měsíců počínajíc osmnáctým rokem života, v praxi však dochází k tomu, že jim není dovoleno opustit ji dříve než za deset i více let. Záminkou pro to jsou uváděny případy státní mobilizace, armádního výcviku, přírodní či člověkem zaviněné katastrofy či jiné okolnosti. Znovu obnovení služby také slouží jako nástroj vlády pro trestání případů snahy o útěk ze země či potenciálního odporu (Human Right Watch 2015; Immigration and Refugee Board of Canada 2012).

Branná povinnost začíná posledním rokem střední školy, kdy mladí Eritrejci jsou povinni absolvovat ve vojenském výcvikovém centru *Sawa*. Klasické vzdělávání je zde však podřízeno vojenskému tréninku. Studenti, kteří úspěšně dokončí tento ročník jsou automaticky zařazeni do systému státní služby. Nezřídka se stává, že jsou do armády odvedeny i děti mladší osmnácti let. Lidé v rámci této služby pak nedostávají adekvátní platy a nemohou tak finančně podporovat své rodiny. Navíc zacházení s nimi je většinou kruté, jsou povinni následovat přísnou disciplínu, jejíž porušením si zapříčiní uvěznění i fyzické týrání, opět zcela svévolné ze strany armádních velitelů a věznitelů. Jelikož se branná povinnost týká i žen, v jejich případě nezřídka dochází k sexuálnímu zneužívání. Neexistuje možnost odvolání v případech, kdy jsou zneužívány práva těchto jedinců (Human Rights Watch 2014; 2015; Immigration and Refugee Board of Canada 2012).

Branná povinnost však nezahrnuje pouze práci v armádě. Rozsah práce a úkolů v rámci státní služby je široký, členství v armádě je ale nejběžnější. Dále se pak jedná také o civilní službu či nucené práce pro státem vlastněné podniky spravované armádou či politickými úředníky (Immigration and Refugee Board of Canada 2012). Příkladem

může být práce na stavbách, neboť vláda drží monopol nad stavebním průmyslem, či státem vlastněných farmách. Organizace *Human Rights Watch* uvedla, že stovky lidí v rámci nucené pracovní síly byly využity při stavbě infrastruktury pro těžební důl Bisha. Zde dle slov bývalých dělníků pracovali desítky hodin s minimálními příděly jídla a neadekvátním ubytováním. Navzdory původně deklarovanému věkovému omezení této státní služby jsou verbováni jak dětští vojáci mladší osmnácti let, tak od roku 2012 i muži ve věku padesát až sedmdesát let. (Human Rights Watch 2014; 2015).

Státní služba může zahrnovat také komunitní práci v oblastech zdravotnictví či školství. Rekruti tak mohou pracovat jako zdravotnický personál, učitelé či inženýři. Individální volba a preference však nejsou zohledňovány a jejich pracovní rozmístění je čistě v rukou vlády. V důsledku toho jsou lidé nespokojení, neboť musí často usilovat o kariéru v oblasti, kterou si nevybrali (Blair 2016). Mzdy jsou vypláceny naprosto minimální a často až po několika letech dané služby. Také lidé trpící zdravotním postižením jakéhokoliv druhu jsou v případě posouzení armádním lékařem o neschopnosti absolvovat vojenskou službu přesto povinni splnit osmnáct měsíců v rámci určitého vládního orgánu veřejné správy (Immigration and Refugee Board of Canada 2012).

Ve snaze vyhnout se této povinné službě také dochází k tomu, že děti mladšího věku opouštějí školní docházku dříve a mladé dívky se provdávají s nadějí, že je těhotenství zachrání před brannou povinností, neboť těhotné ženy bývají z této povinnosti vyloučeny (Amnesty International 2015a; The Economist 2014). V případě dezerce či pokusu o nesplnění povinné služby, ke které se jedinec nepřihlásí do čtyřiceti let věku se následně stává subjektem trestu uvěznění a jsou mu odebrána práva na vlastnictví půdy, právo pracovat i možnost získání víza či ostatní licence. V případě zběhu z národní služby pak bývají trestáni zbylí členové příslušné rodiny. Ti jsou pokutováni vysokou částkou, v případě nezaplacení pak čelí uvěznění, zabavení majetku či náhradní vojenské službě, a to i v případě, kdy daný člen rodiny již svoji službu absolvoval (Immigration and Refugee Board of Canada 2012). Zároveň, pokud jedinec nebyl oficiálně propuštěn ze státní služby, není oprávněn studovat na univerzitě a ani být oficiálně zaměstnán. Mnoho z eritrejských uprchlíků, kteří představují zdroj informací se vyjádřilo o eritrejské armádě a jejích velitelích jako o krutých a zkorumpovaných, vyžadujících sexuální služby a vyhrožujících zabitím v případě neuposlechnutí rozkazů (The Economist 2014).

Branná povinnost má navíc negativní dopad na státní ekonomiku, neboť v zemědělství, které je zdrojem příjmu až 80% populace kvůli odvodům do armády chybí pracovní síla a tento sektor pak není schopen zajistit dostatek potravin pro uživení eritrejské populace, čímž také pak dochází ke zvýšení jejich cen. Děti, jejichž rodiče jsou dlouhodobě ve službě se pak také potýkají s odpovědností zajistit finanční příjem, což je většinou velmi složité (Amnesty International 2015a; The Economist 2014). V rámci státní služby je běžné odlišné zařazení rodinných členů sloužících ve stejném období, čímž je jim také odpírána možnost udržování rodinného života. Eritrejská armáda tak je sice jednou z nejrozsáhlejších v celé Africe, nicméně její příslušníci jsou díky způsobu zacházení a porušování jejich práv nejméně motivovaní sloužit v jejím jménu (Amnesty International 2015b: 7).

3.2.4.2. Náboženská perzekuce

Dalším z výstupů rozsáhlého porušování práv je náboženská perzekuce. Oficiálně deklarovaná svoboda vyznání vzala za své již v roce 2002, kdy vláda zavedla registrační systém všech náboženských skupin, jehož prostřednictvím monitoruje náboženskou strukturu společnosti. Po předložení informací těmito skupinami uznala pouze čtyři z nich. Uzavřela a zakázala všechna ostatní menšinová náboženství a církevní odnože včetně těch, které nepodaly žádost o registraci. Příslušností k některé z nich a praktikování této víry se lidé vystavují vládním postihům (Fisher 2004). V roce 2010 zpráva o náboženské svobodě uvedla, že prezident Afwerki chce zabránit jakékoliv formě občanského sdružování z obavy, že náboženská svoboda povede k sociálnímu napětí, kterého by využily vnější síly k destabilizaci národa. Navíc demokracii vnímá jako hrozbu jednoty a stability národa (The Voice of the Martyrs Canada 2016).

Po mnoho let eritrejské autority perzekuovali neregistrované náboženské skupiny. V posledních letech to však nejsou pouze členové oficiálně neuznaných církví, kteří čelí vládním perzekucím. Snaha vlády kontrolovat kompletně všechny náboženské instituce vyvrcholila vyvíjením stále většího tlaku i na oficiálně uznané církve, což dokládá zatčení patriarchy křesťanské Eritrejské ortodoxní církve, který je nucen být od roku 2007 v režimu domácího vězení (Open Doors USA 2016a; Open Doors UK 2015). Navzdory původně deklarované svobodě vyznání, prezident označil křesťanskou část populace za „agenty západu“, jež údajně představují hrozbu pro stabilitu národa.

V důsledku toho jsou napadány jejich domovy a stoupenci křesťanské víry se stávají předmětem násilností, praktik fyzického týrání, mučení a nelegitimního zatýkání.

Zdrojem této perspektivy se zdá být islámský extrémismus. Panuje totiž předpoklad, že vláda dlouhodobě podporuje šíření radikálního islámu v oblasti Afrického rohu a sympatizuje a vyjadřuje podporu skupinám islámských radikálů a extrémistických skupin jako je *al-Shabaab*, které údajně poskytovala dodávky zbraní (Open Doors UK 2016). To je jedním z důvodů, díky kterým je Eritrea zařazena mezi tzv. „země zvláštního zájmu“, jak označuje americké ministerstvo obrany země ohrožující svobodu vyznání. Tyto perzekuce mají souvislost také s migrační vlnou uprchlíků hledajících azyl a svobody, jež jsou jim ve vlastní zemi upírány (Open Doors USA 2016a).

Navzdory otevřené perzekuci vláda nadále podporuje své tvrzení z roku 2003, kdy tvrdí, že žádná skupina osob není perzekuována na základě víry a náboženství a současně odmítá jakákoliv nařčení z porušování lidských práv a svobod. Tisíce křesťanů vězněných, mučených či zabitých bez jakéholiv soudního procesu či vznesení obvinění však hovoří o opaku (The Voice of the Martyrs Canada 2016). Od roku 2013 se náboženská perzekuce naopak zintenzivnila, což dokládá fakt, že ještě v tomtéž roce byla Eritrea na desátém místě v seznamu zemí, kde dochází k největší perzekuci křesťanů. V letošním roce již obsadila ve stejném žebříčku třetí příčku po Severní Koreji a Iráku (Open Doors USA 2016b; World Watch Monitor 2013).

3.2.4.3. Represe médií

Od roku 2001 vláda velice přísně kontroluje přístup k informacím, což vyvrcholilo v úplný zákaz nezávislých médií, pracovních unií i působení nevládních organizací v zemi. Vláda až paranoidně obávající se jakékoliv opozice či kritiky uzavření a zákaz působení všech nezávislých médií obhajovala tvrzením, že jejich činnost je v kontrastu s národními zájmy. Během následujících let došlo i na zatýkání novinářů a mediálních pracovníků, samozřejmě bez konání soudního líčení. Tajná policie funguje v rámci rozsáhlé sítě, kdy jsou kontrolovány telefonní hovory, podezřelí jedinci jsou sledováni a běžná jsou neoprávněná zatčení. To se však netýká pouze novinářů, ale i osob následně označovaných za politické vězně. Eritrea byla v roce 2010 hodnocena spolu se Somálskem jako nejvíce nepřátelská země Afriky ve vztahu k novinářům (Butselaar 2010; Human Rights Watch 2015).

Komise pro ochranu novinářů sestavuje žebříček deseti zemí, kde panuje nejrozsáhlejší cenzura informací, a kde je svoboda tisku nejvíce omezována. Při jeho sestavování se zohledňuje použití strategií jako je právě věznění, represivní zákony, obtěžování novinářů či omezení přístupu k internetu. Eritrejský prezident Isaias Afwerki úspěšně zlikvidoval nezávislou žurnalistiku, kdy jediná fungující média v zemi oprávněná šířit zpravodajství jsou vlastněná a kontrolovaná státem. Afwerki tak vytvořil vysoce opresivní prostředí, kde však zatčení hrozí také novinářům pracujícím pro vládu. Pokud ta shledá jejich činnost nějakým způsobem kritickou vůči politickému uspořádání či podezřívá reportéry z vypouštění a unikání informací za hranice, i osoby ze státem vlastněných médií mohou být postihovány. Taktiky obtěžování, sledování a vyhrožování i zatýkání novinářů a držení monopolu v mediálním prostoru jsou jedním ze způsobů vlády, jak si udržet mocný represivní režim. Eritrea je považována ze zemi, která věznì největší počet novinářů v celé Africe. Dle hodnocení zemí na základě svobody tisku se tak represivní Eritrea umístila na prvním, respektive nejhorším místě, dokonce před dlouhodobě vedoucí Korejskou lidovou demokratickou republikou (Butselaar 2010; Committee to Protect Journalists 2015).

Eritrea také neumožňuje vstup zahraničním reportérům do země. Od roku 2007, kdy byl vyhoštěn poslední zahraniční reportér, nemají sem v zásadě přístup. Přístup k internetu má pouze omezená část populace, je limitovaný asi pro její 1%, čímž se prezident snaží zabránit lidem v přístupu k nezávislým informacím. Již tak omezený přístup k internetu funguje přes velmi pomalé vytáčené připojení. V provozu je v rámci celé země zhruba sto internetových kaváren, kapacita a vybavení je však nedostačující a přístup k internetu na veřejných místech, stejně tak jako telefonní hovory jsou monitorovány vládními agenturami. Eritrea totiž vlastní také jedinou telekomunikační společnost *EriTel*. Navíc je Eritrea zemí, kde je globálně nejmenší procento populace, a to asi jen 5,6%, vlastnící mobilní telefon. K vlastnictví mobilního telefonu musí mít každý jedinec oprávnění od místních autorit, které je však zpoplatněno. Spolu s dalšími výdaji za provoz telefonních služeb je tak pro většinu obyvatel finančně nedosažitelné. Členové armády a civilní služby navíc nemají povoleno mobilní telefon vůbec vlastnit. Tyto údaje naznačují ještě horší výsledky, než všeobecně nejuzavřenější země světa KLDR (Committee to Protect Journalists 2015; Winter 2014).

Následující graf uvádí porovnání světového průměru s africkým v kontrastu s eritrejským podílem ve vlastnictví pevné linky, mobilního telefonu, domácnostní s osobním počítačem a využití internetového připojení. Vyplývá z něj, že Eritrea je

v oblasti telekomunikačních služeb a využívání internetového připojení na velice nízké úrovni.

Graf č. 2: Porovnání telekomunikačních možností mezi Eritreou a africkým i světovým průměrem

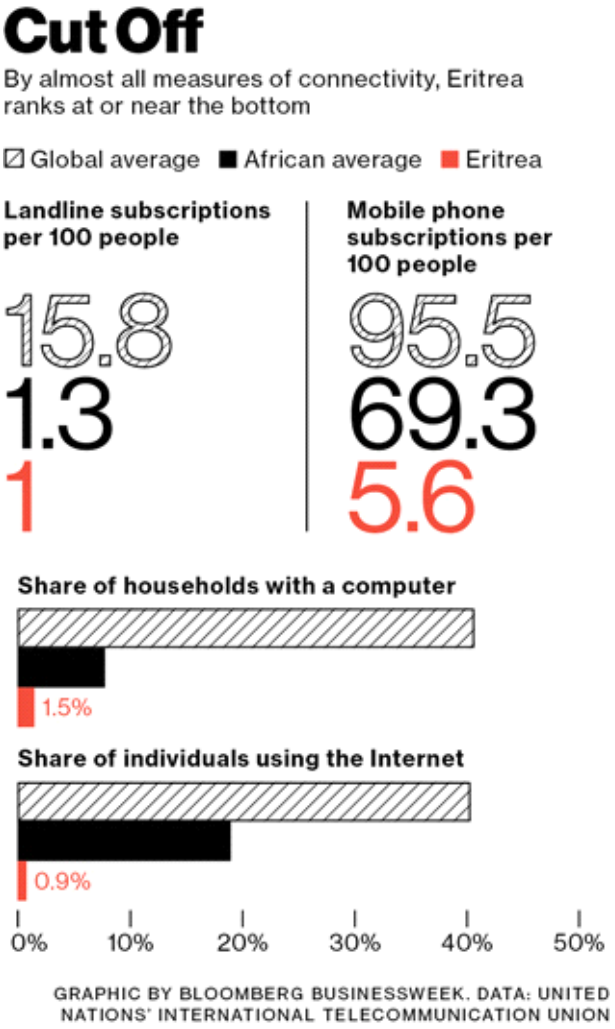

(Zdroj: Bloomberg Business Week 2014).

3.2.5. Migrace a trafficking

Snahou uprchnout a vyhnout se tak represivním taktikám a ekonomické nouzi se vydávají tisíce lidí měsíčně na cestu za hledáním azylu za eritrejskými hranicemi (The American Team for Displaced Eritreans 2016). Ve zprávě agentury OSN pro otázku uprchlíků v roce 2014 bylo uvedeno, že se počet žadatelů o azyl v Evropě rapidně zvýšil ve srovnání se situací v roce předešlém.

Graf č. 3: Uprchlíci a migranti přicházející do Evropy přes moře (porovnání let 2014 a 2015)

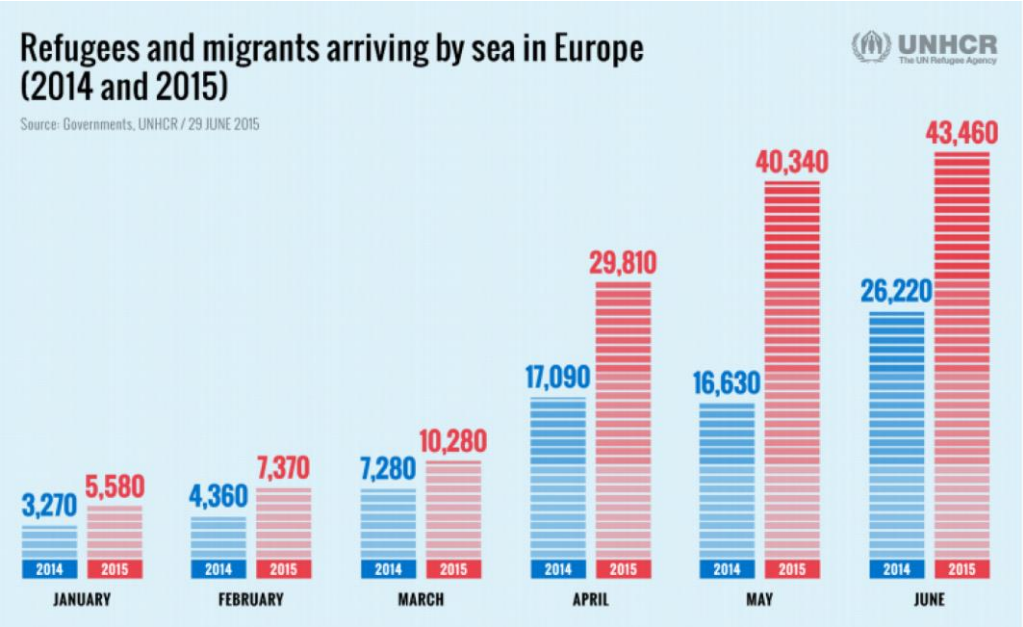

(Zdroj: UNHCR 2015).

Mezi nejvyhledávanější země v tomto směru patří Německo, Švédsko či Švýcarsko. Vysoký nárůst příchozích však zaznamenala také uprchlická centra v sousední Etiopii a Súdánu, které většinou představují tranzitní země a mezizastávku pro další cestu směrem k evropskému kontinentu (UNHCR 2014a). Data v následujícím grafu zpracovaným zpravdajstkým serverem The Wall Street Journal na základě dat Etiopské agentury pro uprchlíky zobrazují trend přílivu eritrejských uprchlíků do táborů v Etiopii od počátku milénia do loňského roku.

Graf č. 4: Příliv migrantů z Eritreje do etiopských uprchlických táborů

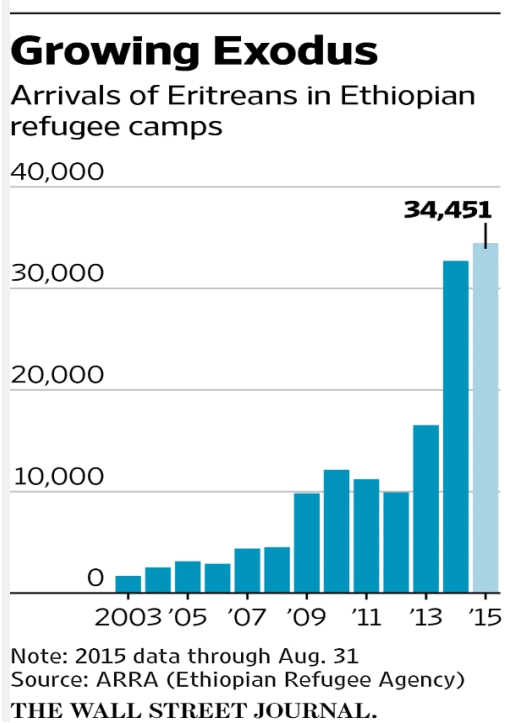

(Zdroj: The Wall Street Journal 2015).

První oficiální emigranti přišli do Súdánu v roce 1968, v současnosti stovky z nich hledají útočiště v uprchlickém táboře *Shagarab* ve východní části Súdánu (IRIN 2011). Většina migrantů jsou mladí lidé ve věku 18-24 let, často se zde však setkávají také s osamocenými malými dětmi bez doprovodu rodičů či jiné dospělé osoby. Tyto tranzitní země se však často stávají domovem pro migranty na desítky let, kdy sem začali znovu masivně přicházet od roku 2002 po ukončení války mezi Eritreou a Etiopií z důvodu zintenzivnění branné povinnosti v Eritreji. Vysoký počet uprchlíků se v táborech potýká s nedostatkem služeb a možností na vlastní zajištění. Omezení financování programu pro pomoc eritrejským uprchlíkům vyústilo v nedostatek vyššího vzdělání, stejně tak jako pracovních možností. Lidé se pak v zoufalé situaci bez vidiny na lepší budoucnost mohou vehnat do náručí pašeráků a vystavit se nebezpečí při snaze přeplout Středozemní moře (IRIN 2009; UNHCR 2014). Eritrejci tvoří největší podíl migrantů využívající trasu právě přes Středozemní moře, další využívanou možností je však také cesta přes Egypt směrem do Izraele. Údaje z léta 2015 říkají, že v Izreali žije na třicet tři tisíc Eritrejců. Zejména na území Sinajského poloostrova se však často dostávají do nebezpečných situací a praktik pašeráků a ozbrojených skupin (Laub 2015).

Obrázek č. 1: Trasy eritrejských migrantů

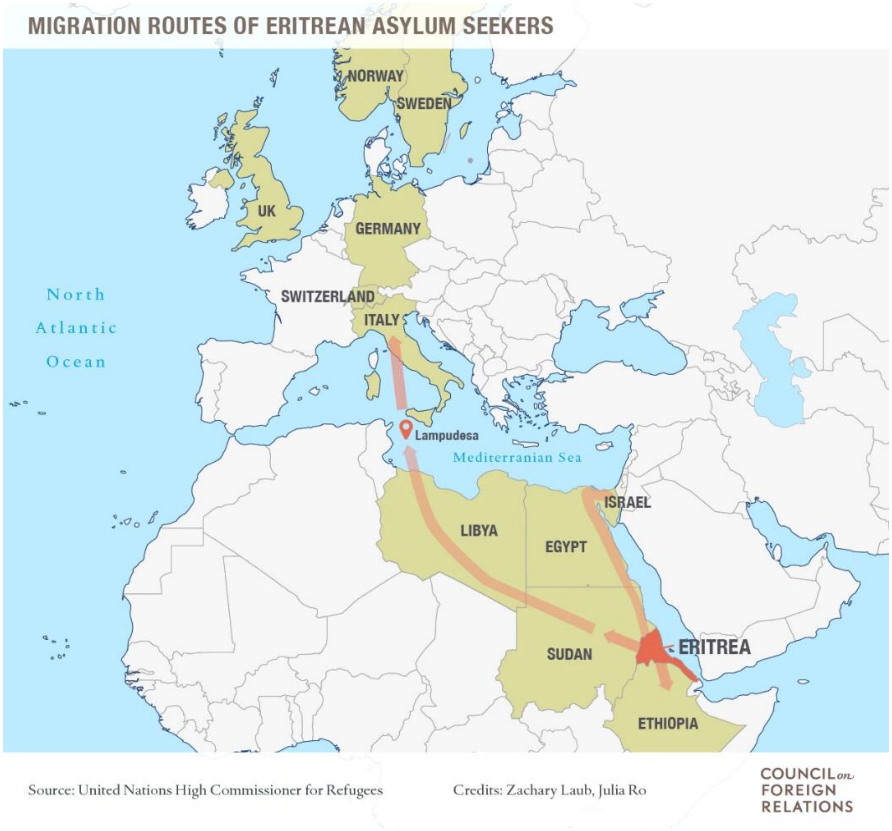

(Zdroj: Council on Foreign Relations 2015).

Praktiky označované jako *human trafficking* zahrnující pašování a obchod s lidmi, včetně sexuálního a fyzického násilí jsou negativní fenomény související s migrací. Eritrejci emigrující z přísně střežené země většinou nemají přístup k cestovním dokumentům a stávají se oběťmi těchto nekalých praktik. Známé jsou případy únosů Eritrejců z uprchlických táborů zejména v Súdánu, kdy jsou pak drženi a zneužíváni různými kriminálními skupinami (CIA 2016a). Výzvou zůstává relativně vysoký počet migrantů mladšího věku, kteří se ocitnou bez přítomnosti právního zástupce, označovaní jako „unaccompanied minors“. Tyto osoby jsou v kontextu obchodování s lidmi nejvíce zranitelné (UNHCR 2015a). Eritrejská vláda v zásadě nepřijímá žádná opatření k ochraně obětí, ale upozorňuje na souvislost mezi temito jevy a transnacionální migrací (CIA 2016a).

Přesto se v posledních letech podařilo do Evropy dostat deseti tisícům eritrejských migrantů, kteří tvoří jednu z nejpočetnějších skupin hledající zde azyl. Spolu s podílem migrantů v Etiopii a Súdánu tvoří populace uprchlíků až půl milionu lidí, čímž Eritrea

představuje jeden z nejrychleji se vyprazdňujících států světa. Vlnu migrantů povzbuzují lidé, kterým se v minulosti podařilo emigrovat a založit nový život a kariéru v evropských zemích, a kteří tak poskytují důkaz a naději, že emigrace může být způsob k nabytí svobody a bohatství. Obrovský příliv těchto lidí vedl ke zvýšení zájmu o vnitřní situaci a životní podmínky v této jedné z nejuzavřenějších zemí světa (Laub 2015; Stevis – Parkinson 2016).

Po Sýrii a Afghánistánu je Eritrea zemí, která produkuje nejvíce migrantů snažících se přes Středozemní moře dostat na evropský kontinent. V případě prvních dvou zemí je příčinou ozbrojený konflikt a násilí ze strany nestátních teroristických skupin. Eritrea však v současné době není účastníkem žádné války či konfliktu a přesto se drží co do počtu migrantů za těmito zeměmi v těsném závěsu (Amnesty Inernational 2015b: 6). Zatímco Syřanům se dostává více pozornosti vzhledem k medializované válce, o Eritreji a jejích migrantech není příliš informací dostupných právě kvůli uzavřenému režimu, nepovolujícímu vstup zahraničním reportérům (Stevis – Parkinson 2016).

Graf č. 5: Žebříček pěti nejpočetnějších národností migrujících do Evropy přes moře

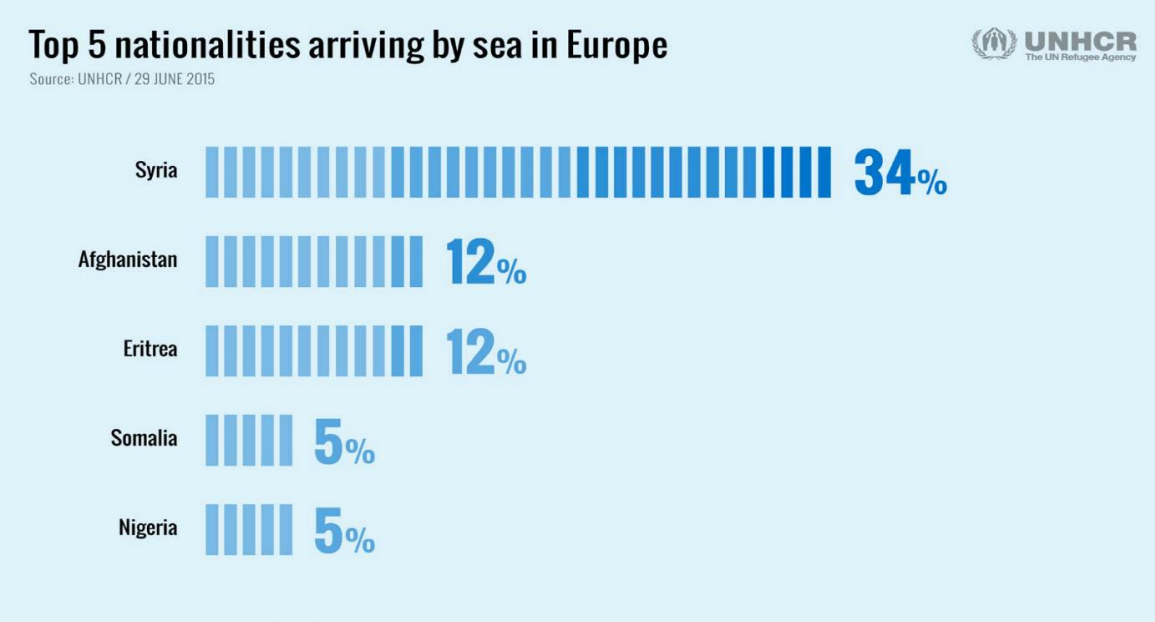

(Zdroj: UNHCR 2015).

Velký počet mladých lidí tak přispívá ke globální migrační krizi, když prchá před nekonečnou státní službou ve snaze vyhnout se systému nucených prací, který je páteří eritrejského režimu, v rámci nějž jsou lidé do značné míry zbaveni osobní volby a

možnosti řídit svůj život (Amnesty International 2015a). Podle údajů Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, každý měsíc opustí Eritreu až pět tisíc jejích občanů. Přesto, že většina těchto migrantů uvádí za příčinu útěku právě povinnou státní službu a ultačování lidských práv, eritrejská vláda tvrdí, že nikoliv zneužívání lidských práv, ale právě skupiny pašeráků stojí za vlnou migrace do Evropy. V této souvislosti vyzvala organizaci OSN, aby prošetřila a přivedla před spravedlnost aktéry nezákonného obchodování s lidmi (Reuters 2015). Přesto, že nucená státní služba je zjevnou příčinou útěku tisíců převážně mladých lidí, vláda si nepřipouští možnost omezení branné povinnosti. Stále ji považuje za vitální pro zajištění národní bezpenčosti zejména ve vztahu k Etiopii. Přesto, že Eritrea není ve válečném stavu, stále zde přetrvává napětí po válce z let 1998-2000 se sousední Etiopií, neboť ta neuznává vymezení hranice tak, jak bylo uvedeno v mírové dohodě v roce 2001, a Eritrea tak považuje některá území pod správou Etiopie jako okupovaná. Kvůli snaze oslabit mocnější Etiopii byla Eritrea nařčena a sankciována kvůli podpoře islámských milicí *al-Shabab*. OSN uvalila v roce 2009 na Eritreu sankce zahrnující zbrojní embargo, zákazy cestování i zmrazení majetku vybraným jedincům. Další zprávy z roku 2012 uvádějí, že Eritrea se podmanila mezinárodnímu tlaku a přestala podporovat *al-Shabab*, nicméně stále podporuje protivládní etiopské síly.

Agentura Reuters uvedla, že Eritrea začala přijímat opatření pro udržení mladé populace v zemi jako je navýšení mezd v rámci státní služby či investice do těžařského i jiných sektorů. Západní diplomaté sice uznali eritrejskou snahu o větší zapojení a otevřenost, zároveň ale nepovažují tyto snahy za dostatečné. Evropské země se shodují na tom, že dokud nebude dodržována původně deklarovaná doba vojenské služby osmnácti měsíců a nebude vytvořeno více pracovních míst v rámci státem dominovaného trhu, lidé budou i nadále ze země prchat, a Eritrea tak bude nadále přicházet o zdroj pracovní síly potřebné k fungování domácí ekonomiky (Blair 2016).

3.3. Trendy v ekonomické oblasti

Eritrea je všeobecně zařazována mezi nejchudší země světa. Kořeny špatné ekonomické situace můžeme hledat již v období války za nezávislost, která skončila v roce 1991 či následný konflikt s Etiopií koncem devadesátých let, který měl za následek uzavření etiopského trhu před dovozem z Eritreje. Eritrea se tedy od počátku potýkala s nedostatkem finančních zdrojů, které spolu s restriktivní politikou PFDJ,

periodickými obdobími sucha, sankcemi OSN, nedostatkem pracovní síly a masivní migrace ze země v důsledku militarizované státní politiky přdstavují příčiny relativně chabého ekonomického rozvoje této země (CIA 2016a; MZV 2016).

Vzhledem k politické a bezpečnostní situaci je často obtížné provozovat běžné obchodní transakce. Zásahy představitelů země a komplikovaná legislativa opravňující k arbitrárním kontrolám či vybírání nahodilých daní a poplatků také nepřispívají k rozvoji soukromého sektoru, který je tak vládou marginalizován. Neexistuje zde dokonce ani soukromé vlastnictví půdy. Veřejný sektor tak zůstává největším zdrojem formálního zaměstnání. Chybí zde však funkční pracovní trh a také měnová stabilita je slabá, vzhledem k nerozvinutému finančnímu systému. Všechny banky, stejně tak jako ostatní veřejné podniky jsou vlastněné vládou. Taková situace znamená nejisté ekonomické prostředí, pročež země nepředstavuje přílišný potenciál pro zahraniční investory. Eritrea byla také předmětem vojenských a ekonomických sankcí OSN pro její podporu ozbrojených skupin v rohu Afriky, což spolu s nedostatkem kapitálu a cizí měny dopadá negativně na ekonomický rozvoj. Dalším významným jevem negativně ovlivňujícím ekonomiku patří sféra šedé ekonomiky a černý trh, které jsou stěžejní zejména pro dodávky pohonných hmot a některých dalších komodit. Alespoň do jisté míry krok kupředu představuje rozvoj těžebního průmyslu, mezi důležité vývozní artikly patří měď a zlato. Přesto se Eritrea potýká s rozsáhlou chudobou a jistý dosavadní ekonomický růst je stále velmi nízký na to, aby ji byl schopen ukončit (Index of Economic Freedom 2016; MZV 2016; Pasquali 2015). Ekonomický rozvoj je také značně limitován investicemi do armádního sektoru a militarizace společnosti, které čerpají potenciální zdroje a investice pro rozvoj veřejné infrastruktury (CIA 2016a).

Protože eritrejská vláda nezveřejňuje informace o stavu národní ekonomiky ani o státním rozpočtu, je poměrně obtížné vysledovat strukturu státních příjmů a výdajů. Vzhledem k této sekretivní povaze režimu není známé, jak je se státními prostředky nakládáno. Rozsáhlé armádní složky však naznačují masivní výdaje na vojenství, které však působí kontrastně vůči relativně malé populaci a nízké úrovni ekonomiky (Mekonnen 2010). Z některých dostupných údajů pak vyplývá velké vnitřní zadlužení země. Dle odhadů se rozpočtové příjmy v posledních letech konstantně zvyšují, stejně tak ale i výdaje, které v roce 2014 přesáhly 1,6 miliard amerických dolarů. Chronický rozpočtový deficit, který se se v posledních několika letech pohybuje v rozmezí 10-13% HDP spolu s kolísavým zdaněním, které tvoří až 10% státního rozpočtu tak příliš nepodporuje již tak křehkou monetární stabilitu (Business Info 2015; Index of Economic

Freedom 2016). Situace s ohledem na ekonomickou aktivitu a investice se přesto pomalu zlepšuje, a to zejména právě díky těžebnímu průmyslu, z jehož zisků se také očekává budoucí snížení rozpočtového deficitu. Ekonomika v roce 2015 rostla o 2,1%, zatímco v roce předchozím o 2% a předtím o 1,3%. Trvale roste také hodnota exportu i importu. Co se týče eritrejského HDP, od počátku 90. let vykazuje konzistentně vzrůstající hodnotu (African Development Bank 2016; Trading Economics 2016b; c; d).

Graf č. 6: Úroveň eritrejského HDP v letech

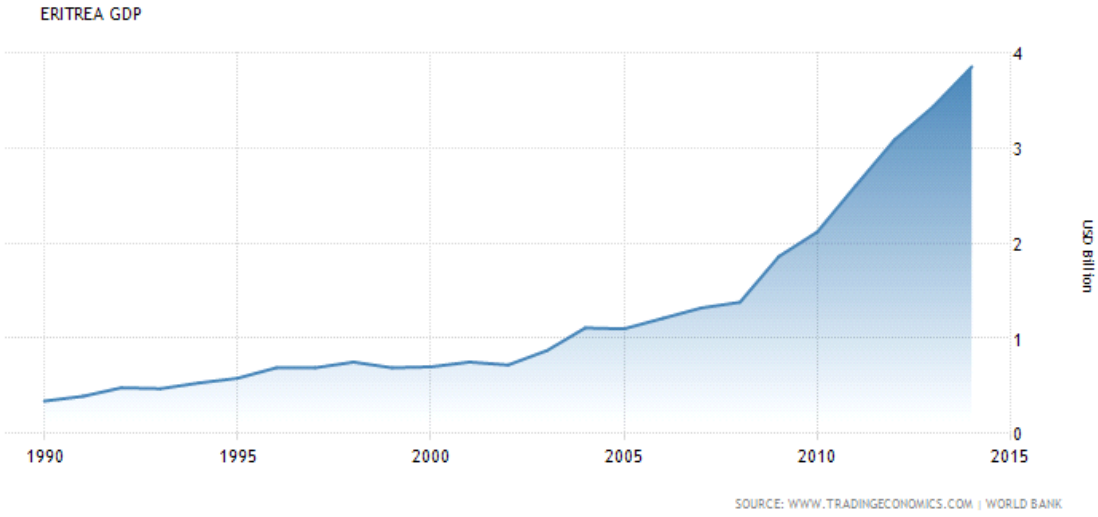

(Zdroj: Tradings Economics 2016d).

HDP *per capita* naopak v posledních letech klesalo vůči vysokému výsledku v roce 2012, který zapříčinil rozvoj v oblasti těžebního průmyslu. Jeho hodnota zohledňuje HDP a inflaci a následně je rozděleno na počet obyvatel.

Graf č. 7: Meziroční srovnávní HDP per capita

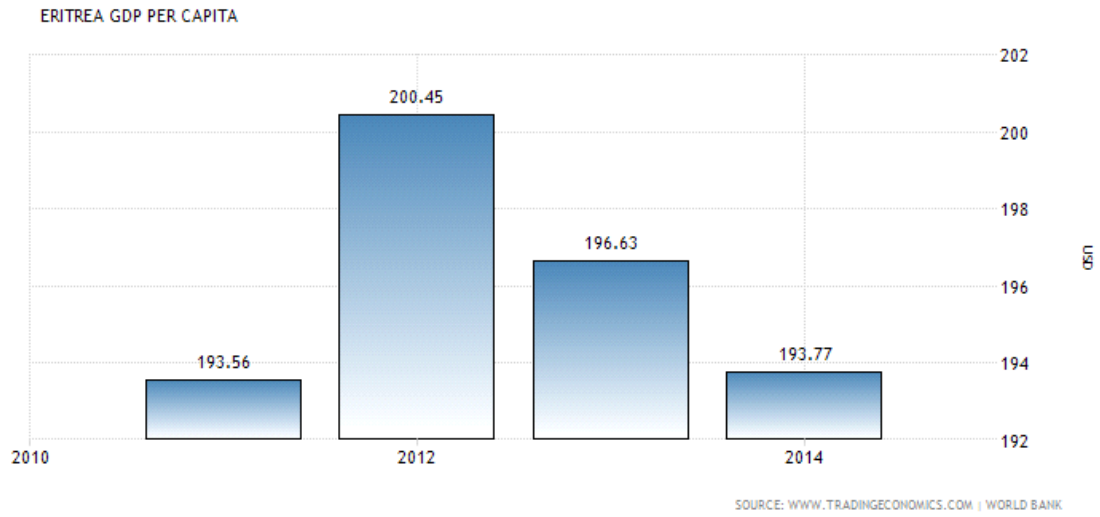

(Zdroj: Trading Economics 2016e).

Inflace od doby vyhlášení nezávislosti prošla řadou výkyvů, ale v zásadě měla rostoucí tendenci. Maximální inflace Eritrea dosáhla v roce 2009, kdy dosahovala hodnot až 34,7%. V současné době se inflace snižuje, stále se však pohybuje v intencích dvojciferného čísla. V roce 2014 údaje uváděly hodnotu 11,4%, kdy došlo k jejímu mírnému poklesu v důsledku nedostatku potravinových zásob, vysoké poptávce po zahraniční měně a vysoké ceně komodit na mezinárodním trhu. Nižší mezinárodní ceny potravin a nižší ceny ropy v loňském a letošním roce by měly udržet inflaci i nadále na standardním meziročním průměru kolem 12% (African Development Bank 2016; Trading Economics 2016f).

Graf č. 8: Trend vývoje míry inflace v Eritreji

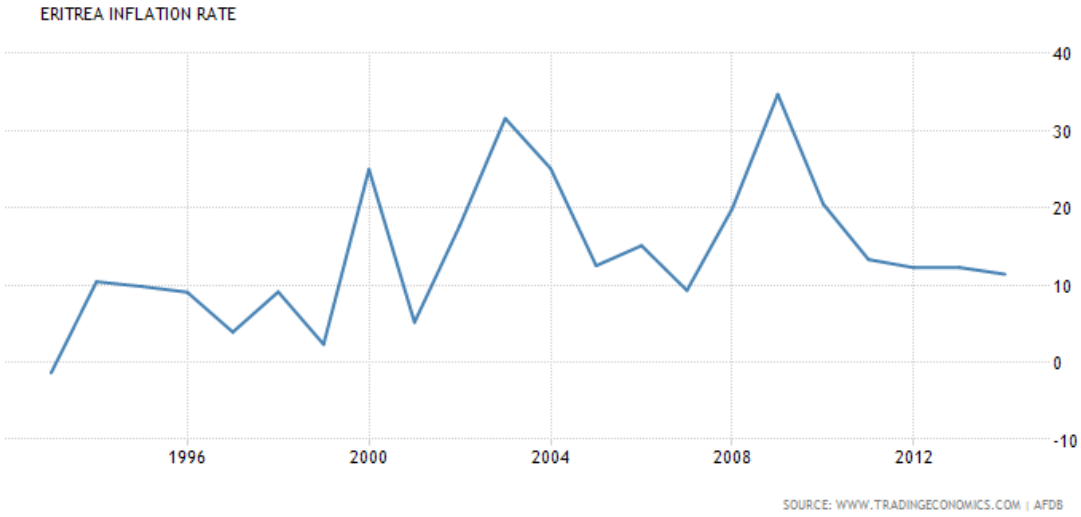

(Zdroj: Trading Economics 2016f).

Příjem *per capita* v roce 2015 byl odhadován pouze okolo 1 200 USD, což postavilo Eritreu na osmou pozici v žebříčku nejchudších zemí světa (Pasquali 2015). Významnou součástí eritrejské ekonomiky jsou také remitence a tzv. „development and recovery tax“, což je 2% daň, kterou vybírá vláda z příjmů Eritrejců v rámci své mezinárodní diaspory. Dle informací Africké rozvojové banky však dochází k mírnému poklesu v těchto příjmech. Budoucí zlepšení Eritrea spatřuje v rozvinutí obchodu se zeměmi Blízkého východu i asijskými zeměmi, rozvoji těžebních aktivit, potravinářského průmyslu i turismu. Očekává se další růst exportu díky produkci minerálů (African Development Bank 2016; CIA 2016a).

3.3.1. Ekonomika a vládní politika

Každoročně bývá sestavován žebříček ekonomické svobody, ve kterém Eritrea jako jedna z nejvíce represivních ekonomik v roce 2015 obsadila 174. místo. Ačkoliv díky mírnému zlepšení v důsledku rozvíjejícího se těžebního sektoru a růstu HDP, což vedlo k malému zvýšení ekonomické svobody ve srovnání s lety minulými, vláda stále představuje do značné míry překážku svobodnému trhu (Index of Economic Freedom 2015). Vláda tvrdí, že válka s Etiopií koncem devadesátých let narušila proces přechodu z centrálně plánované ekonomiky k tržní ekonomice a liberalizacii investic a obchodu. Po vyhlášení nezávislosti byla součástí ekonomické reformy snaha vytvořit rozvojovou

strategii založenou na soběstačnosti a integraci na světový trh, nicméně započatá privatizace byla záhy ukončena ve snaze vyrovnat se s regionálními nerovnostmi.

Jak již bylo zmíněno, vládní aktivity na eritrejském trhu značně dominují nad soukromým podnikáním, neboť velké množství významných firem jsou vlastněné vládní stranou či armádou. Navíc vláda vyvíjí tlak na soukromé podniky skrze systém vysokých daní a importních cel. Místní obchodníci mají často problémy se získáváním exportní či importní licence, telefonních linek, nájemních smluv či pracovních povolení. Navíc Eritrea v minulosti častokrát vyvlastnila výdělečné podniky bez jakéhokoliv upozornění či kompenzace, což volně ospravedlňovala jako akt ve veřejném zájmu (US Department of State 2013).

Přesto, že stát vlastní veškeré finanční instituce, vláda spravuje veřejné finance neefektivně. Již v roce 1993 založila Eritrejskou národní banku, která je jako jediný orgán oprávněná shromažďovat rezervy cizí měny. Přesto fungují jakési kvazi-vládní směnárny, které zpracovávají remitence a platby daní vymáhaných od eritrejské diaspory žijící v zahraničí. Význam těchto remitencí, které dle některých zdrojů tvoří až jednu třetinu národní ekonomiky je značný, neboť diaspora Eritrejců je jednou z vůbec největších co se týče popoulace. Remitence se skládají ze tří složek, první z nich jsou příjmy zasílané na podporu svých rodin. Zpravidla byly posílány prostřednictvím státem vlastněných finančních institucí, které však dlouhodobě nadhodnocovaly eritrejskou měnu, což vedlo k nárůstu využívání alternativních způsobů a zároveň razantnímu úbytku tvrdé měny ve státní kase. Druhou složku představuje 2% daň z příjmu uvalená a vybíraná vládou a poslední složku představují peníze vybírány na podporu rozvojových projektů, fondů, národní obranu atp. O výběr těchto dvou posledně zmíněných se starají eritrejské ambasády ve městech, kde mají svá zastoupení. Ačkoliv remitence představují významný zdroj příjmů Eritrejců, u nejvíce chudých rodin se s nimi setkáváme jen v malé míře. Remitence tak sice hrají roli v boji s chudobou, ale současně s sebou přinášejí trend prohlubování nerovností ve společnosti (Mekonnen 2010; Rena 2009: 332). Pro eritrejské občany je v podstatě nelegální vlastnictví cizí měny. Eritrejská národní měna, tzv. *nakfa* je v oficiálním kurzu vůči americkému dolaru v posledních letech konzistentní, a to asi 15 ERN za dolar, přičemž směňovat je možné jen na několika oficiálních místech. Na černém trhu se však obchoduje až za 45 ERN za dolar.

Právní a normativní rámec pro obchodní sféru je také velmi nerozvinutý a nedůvěryhodný, neboť politizovaná a nedostatečně profesionálně zajištěná justice nikdy

nerozhodla proti zájmu vlády. Nespravedlivý právní systém, kde nefungují nezávislé soudy a kde dochází k častému omezování vlastnických a majetkových práv či dokonce zabavování soukromého majetku se staly příčinami hledání příležitostí v rámci šedé sféry národní ekonomiky (CIA 2016a; US Department of State 2013).

Přestože vláda v průběhu let navrhla několik zákonů o soukromém obchodování, ty však zpravidla nebyly implementovány. V roce 2007 vláda proklamovala za svůj cíl udržitelný růst, rychlou expanzi exportu, zaměstnanosti a povzbuzení zahraničních investic. Konkrétní opatření na reformování ekonomických procesů, uvolnění obchodních praktik a vyrovnání negativní makroekonomické bilance však nebyla učiněna. Dlouholetá izolacionistická politika a politika soběstačnosti byla do určité míry potlačována od roku 2012, kdy vláda začala více usilovat o příliv zahraničních investic v zájmu dosažení svých národních rozvojových priorit. Mezi ně patří zejména rozvoj infrastruktury, lidských zdrojů a zajištění potravinové bezpečnosti. Odhady hovoří až o 70% populace, které se nedostává základní potravinový příjem, zatímco vláda konzistentně odmítá zahraniční potravinovou pomoc. Prezident také v roce 2013 zdůraznil zájem na růstu přílivu investic a závazek rozvíjet vhodné prostředí pro investory (Index of Economic Freedom 2015; US Department of State 2013).

Až jedna třetina populace participuje na státní službě, kterou stát využívá jako levnou pracovní sílu. Tím však dochází k narušení trhu práce a konkurenceschopnosti jedinců na něm. V rámci státní služby se tedy platy pohybují velmi nízko, a to v rozmezí zhruba od pěti set až sedmi set ERN měsíčně. Již v roce 2013 prezident uznal takovouto částku za nedostatečnou a stanovil minimální mzdu pro pracovníky na tisíc ERN měsíčně. V praxi této minimální mzdy však často nebývá dosahováno. Eritrea má také nedostatek kvalifikovaných profesionálů a technických expertů. Mnoho z nich opustilo zemi kvůli omezených vyhlídkám a možnostem i politické situaci.

Velkým problémem v rámci represivní vlády prezidenta Afwerkiho a armádních velitelů je korupce. Jejím měřením se zabývá *The Corruption Perception Index*, který hodnotí země dle předpokládané korupce v rámci veřejného sektoru, tedy administrativní a politické sféře daného státu. Transparency International, vydávající tento index, přidělilo Eritreji v roce 2015 osmnáct bodů z maximálních sta, které představují nejmenší míru korupce. Udržela si tak stejný výsledek jako v roce předchozím, jak ale značí následující graf, jedná se o tendenci klesající, respektive rostoucí míru korupce v letech. Tento výsledek staví Eritreu na sto padesátou čtvrtou příčku ze sto šedesáti osmi hodnocených zemí (CIA 2016a; Trading Economics 2016g,

c; Transparency International 2015). K tomuto rostoucímu trendu úplatkářství, tak také zpronevěřování peněz přispívají faktory jako jsou nestabilní politické podmínky, přísné regulace na dovoz a nekonzistentní přístup k vydávání víz, díky kterým roste korupce zejména mezi celními a imigračními úředníky (US Department of State 2013).

Graf č. 9: Index korupce v Eritreji

(Zdroj: Trading Economics 2016g).

3.3.2. Průmysl a investice

V důsledku ztráty obchodního partnera v podobě Etiopie po válce koncem devadesátých let došlo k úpadky průmyslové produkce. Došlo totiž k omezení přísunu surovin, energií i paliv. Příliv nových investic byl však dlouhou dobu omezen přísnou státní kontroulou nad cizí měnou. Spolu s faktory jako je netransparentnost regulací, limity na vlastnictví a výměnu cizí měny, absence důsledného mechanismu pro řešení a urovnávání sporů, problematické získávání licencí, potenciální znárodnění soukromého majetku a problematická infrastruktura zahrnující aspekty jako jsou vysoké ceny paliva či nekonzistentní dodávky vody a elektřiny Eritrea tradičně představovala značné riziko pro potenciální investory. Ačkoliv existuje několik zákonů ohledně řešení sporů v rámci obchodní sféry, už tak neefektivní právní rámec je využíván spíše ad hoc a zahraničním

investorům se dostávalo veskerze diskriminačního přístupu (US Department of State 2013).

Přímé zahraniční investice se však výrazně zvýšily v roce 2009 zejména v těžařském sektoru, kdy společnost kanadská společnost Nevsun Resources Inc. začala plánovat produkci v dole Bisha. Měď a zlato představují klíčové eritrejské komodity a těžební průmysl je zde proto ekonomicky nejperspektivnější. Nejméně dvacet čtyři těžařských společností získalo licenci od eritrejské vlády, která jim poskytuje privilegované zacházení. Nevsun Resources se podílelo na zprovoznění dolu Bisha v roce 2011, který představuje hlavní zdroj těžby zlata. Zlato se také začalo těžit v dole Zara australskou společností Chalice Gold Mines, která svůj podíl v roce 2012 prodala čínskému investorovi. Tato spolupráce přispívá k expanzi celého zásobovacího řetězce souvisejícího s procesem těžby a celkovému ekonomickému rozvoji, kdy právě otevřením dolu Bisha, ale také historicky vysokými cenami zlata došlo k růstu eritrejského HDP. Jedinou bilaterální dohodu o investicích uzavřela Eritrea s Itálií, spekuluje se ale také o potenciálně uzavřených dohodách s Katarem, Spojenými arabskými emiráty anebo Čínou. Na eritrejském importu má pak největší podíl obchod se Súdánem, přes jehož hranice však dochází také k častému pašování spotřebního zboží (CIA 2016a; The World Bank 2015; U.S. Department of State 2013).

3.3.3. Zemědělství a chudoba

Více než tři čtvrtiny eritrejské populace je závislá na práci v zemědělství či rybolovu k zajištění vlastní obživy. Navzdory tomuto velkému počtu produkuje tento sektor neúměrně nízký podíl národního příjmu a HDP a vzhledem k opakujícím se obdobím sucha i jednoduchým agrárním metodám má navíc trvale klesající tendenci. Ani v době běžných dešťových srážek se Eritrea neobejde bez importu a nákupu dodatečných zásob pšenice a nutných potravin a není tak schopna zajistit potravinovou bezpečnost pro celou svou populaci (Index of Economic Freedom 2015; The World Bank 2015). V devadesátých letech více než polovina populace žila pod hranicí chudoby a do současnosti velký segment společnosti není dostatečně ekonomicky zajištěn. Nejvíce je chudobou a nízkým životním standardem zasaženo 65% z celkové populace žijící v rurálních oblastech, která je většinou závislá na ziscích právě ze zemědělské produkce a chovu dobytka. Úroveň chudoby se liší v závislosti na regionech, například regiony Severního i Jižního Rudého moře či region Anseba jsou nejvíce zasaženy chronickou

chudobou. Ta souvisí zejména s nedostatečným přístupem k sociálních službám či orné půdě. Průměr obdělávané půdy na domácnost činí 1,1 hektaru, řada domácností v chudších oblastech však obhospodařují v průměru jen 0,9 hekatru a nemají zpravidla možnost diverzifikace jejich zemědělské produkce, což přináší důsledek v podobě jejich větší zranitelnosti vůči ekonomickým šokům. Dalším aspektem v rámci těchto domácností je jejich velikost. Zatímco průměrná rodina má v Eritrei 5,1 členů, domácnosti s vyšším příjmem se sestávají z v průměru 4,2 osob a rodiny v nejchudších rurálních oblastech musejí uživit v průměru 6 jedinců. Těchto lidí se tak problém chudoby a ekonomické nejistoty týká nejvíce (Rena 2009: 330; The World Bank 2015).

Válka s Etiopií přispěla k zintenzivnění bídné situace Eritrejců, neboť v jejím důsledku docházelo k vnitřním přesunům obyvatel, zejména farmářů, kteří tak ztratili svůj majetek a statky, tedy jejich zdroj obživy. Velké segmenty půdy zůstaly nepřístupné vzhledem k jejich zaminování právě z dob této války. Velká sucha mezi lety 2002 a 2004 ovlivnily negativně produkci plodin a zapříčinila úhyn dobytka nebo jeho prodávání za nízké ceny za účelem nákupu potravin. Tyto faktory spolu se špatným přístupem k sociálním službám, zejména zdravotní péči či nedostatkem pitné vody zapříčinily nárůst podvýživy eritrejské populace. V roce 2012 byl zaznamenán stav v Eritreji horší než byl průměr v zemí subsaharské Afriky (Rural Poverty Portal 2016; The World Bank 2015).

Dalším rysem nedostatečného ekonomického zajištění a chudoby je fakt, že díky povinné vojenské či civilní službě, je až 30% domácností zabezpečováno ženami, často ovdovělými. V případě, že jsou zaměstnány, se jim dostává o poznání nižší finanční ohodnocení než v případě jejich mužských protějšků. Velká část zejména ve venkovských oblastech je navíc negramotná, neboť dívky často opouštějí vzdělávací instituce v brzkém věku kvůli vdavkám a založení rodiny. Často se jim však nedostává poporodní péče a také trpí podvýživou. Přesto bývají odkázány na nízkopříjmové práce v rámci zemědělství, zpravidla však obhospodařují méně půdy a vlastní méně dobytka i dalšího majetku než domácnosti, ve kterých participují muži. Tyto rodiny jsou tak znevýhodněny a zpravidla závislé na pomoci příbuzných či sousedů v rámci rurální komunity. Existuje v nich však jakási tradice chránění nejpotřebnějších, a to půjčkami i sdílením prácovní síly (Rena 2009: 330; Rural Poverty Portal 2016).

3.4. Přístup eritrejské vlády k udržitelnému rozvoji

Eritrea se v žebříčku FSI tradičně umisťuje na jednom z nejhorších míst. Obecný trend od roku 2005 víceméně do současnosti ukazuje trvale horšící se tendenci a v současné době spadá do kategorie států s označením „alert“, tedy mezi státy v kritickém stavu. V roce 2015 tak zaujímala 24. příčku ze 178 hodnocených zemí s hodnotou indexu 96,9 ze 100 možných (Fund for Peace 2016b). I přes dlouhodobě nepříznivý vývoj situace v Eritreji vláda i mezinárodní společenství usilují o rozvoj. Na konkrétní projevy se zaměříme nyní.

Již během italské koloniální správy došlo k rozvoji průmyslu, kdy zde byly založeny podniky na zpracování potravin, ryb či pivovary a spolu s rozvojem infrastruktury a dopravních uzlů došlo k expanzi měst a zvýšení životního standardu. V postupném rozvoji se pokračovalo i následně v období britské nadvlády, což ve svém důsledku zanechalo Eritreu v postkoloniální době v relativně vyspělém stavu. Rozvoj však zpomalil od sedmdesátých let v důsledku liberalizačních bojů proti Etiopii, které nakonec Eritreu ekonomicky zcela rozvrátily (Rena 2009: 326).

Po získání nezávislosti byla Eritrea odhodlaná ve snaze nastartovat rozvoj a zajistit základní potřeby svých obyvatel. Vzhledem k povaze státu zmítaného chudobou a slabou ekonomickou situací rozvojová strategie byla vždy zaměřena na podporu ekonomického růstu a sociální spravedlnosti, jakožto klíčových prvků pro omezení chudoby. V roce 1994 se konal kongres, na kterém došlo ke změně názvu vládnoucí strany, návrhu ústavy, ale také byl představen plán obsahující šest základních cílů a principů, na kterých chtěla vláda vybudovat nový stát. Mezi ně se řadily cíle jako dosažení národní jednoty, politické demokracie, ekonomického a sociálního rozvoje, sociální spravedlnosti, kulturní obnovy a regionální a mezinárodní spolupráce (Amare 2012). Docházelo k rekonstrukci infrastruktury a obnově institucí klíčových pro ekonomický a sociální rozvoj. K němu chtěla také přispět pomocí investic v prioritních sektorech a celkově byl položen rámec pro udržitelný rozvoj a boj s chronickou chudobou. Důkazem toho byl 7% růst HDP během prvních čtyř let nezávislého státu. Lidské životní podmínky se zlepšovaly díky lepšícímu se přístupu ke vzdělání a zdravotní péči, a to i v oblastech venkova. Zlom však přišel v podobě války o hranice s Etiopií, která vedla ke zničení ekonomické i sociální infrastruktury, ať už se jednalo o dopravní sítě, obchod, školy i nemocnice či farmy i celé domovy, což se následně stalo příčinou přesidlování osob, ale také poklesu v přílivu investic. Vzhledem k následující

politické situaci vláda investovala obrovské sumy do financování armády, což spolu s obdobím sucha mezi roky 2000 a 2004 přineslo stagnující stav ekonomiky a ve svém důsledku hladovějící většinu populace (Rena 2009: 325).

Prioritou pro nový stát byla soběstačnost a nezávislost na rozvojové pomoci a snaha nepřispívat k naplňování geopolitických cílů rozvinutých světových ekonomik. Ačkoliv distribučně složitá rozvojová asistence má tradičně v africkém regionu velký rozsah, Eritrea sama iniciovala řadu projektů na ekonomický i sociální rozvoj. Přesto se nakonec stala příjemcem oficiální rozvojové asistence, v rámci níž v hlavního donora představuje Evropská unie. Problematický aspekt v kontextu jejího poskytování je však kontroverze v otázce lidských práv vzhledem k netransparentnosti eritrejského státního režimu. Právě kvůli pochybným ekonomickým praktikám a vládním represím se objem přijímané ODA nezdá mít pozitivní vliv na životní situaci běžných občanů, kteří by měli primárně z této pomoci těžit. Vláda vybudovala fyzickou infrastrukturu, jako jsou cesty, přehrady, školy a kliniky, masivní množství populace utíkající ze země v důsledku represí však dokazuje nekoherentnost rozvojových snah a lidskoprávního přístupu. Nutnost rozvojových aktivit v sociální a ekonomické rovině dokazuje například agentura UNICEF, která ve své zprávě z roku 2010 uvedla, že jen v mezi roky 2008 a 2009 došlo k šestinásobnému nárůstu počtu dětí trpících akutní podvýživou, které jsou spolu se špatnými sanitačními podmínkami a nedostatkem čisté pitné vody náchylnější k infekcím. Ve stejném roce došlo také k vysušení většiny menších přehrad, což vedlo k nedostatečnému přístupu k vodě a zhoršilo tak zdravotní situaci především žen a dětí. Jeden z důsledků bylo i zvýšení počtu žebrajících dětí v hlavním městě. Prezident Afwerki však opakovaně odmítl tvrzení mezinárodních organizací jako je FAO či WFP o míře podvýživy eritrejské populace řadící ji na druhé místo hned za válkou zdevastovanou Demokratickou republiku Kongo. Odmítl tak proto také přístup humanitárních skupin, které měly za cíl pomoci nejvíce postiženým oblastem (Mekonnen 2010; Peters 2011).

Ačkoliv zpočátku Eritrea nenaplnila velká očekávání, v posledních letech se hodnotí úspěšně z hlediska jejích snah na splnění některých Miléniových cílů tisíciletí deklarovaných OSN v roce 2000. Eritrea také přijala závazek na udržení regionálního míru a stability, neboť tyto hodnoty považuje za stěžejní pro dosažení ekonomické integrace a spolupráce. Pro boj s chudobou a nerozvinutostí považuje za klíčový vznik regionálních obchodních bloků zemí třetho světa, a to zejména v kontrastu s dobou

korporátně řízené globalizace. Tento závazek dokládá ekonomické spojení se Súdánem (Amare 2012; Peters 2011).

3.4.1. Naplňování MDGs

Rozvoj je dlouhodobým procesem, nicméně stanovení časových hranic napomáhá monitorovat jeho progres. Miléniové cíle tisíciletí představovaly pojítko mezi rozvojovými zeměmi v cestě za udržitelným rozvojem. Hlavní strategie eritrejské vlády pro rozvoj se soustředí na agrikulturní infrastrukturu a zejména rozšíření vodních zdrojů, rozvoj lidského kapitálu, na otázku postavení žen, rozvoj ekonomické infrastruktury zahrnující dopravní, komunikační sítě, elektrifikaci, turismus, bezpečnostní sítě pro nejchudší obyvatele, na sociální infrastrukturu včetně kapacit vzdělávání, zdravotní péče, péče o válečné veterány, ale také na rozvoj silného administrativního a právního prostředí, bezpečnosti, sociální harmonie a soběstačnosti.

V rámci deklarování Miléniových cílů tisíciletí bylo vyhlášeno osm problémů, se kterými bylo cílem bojovat v posledních patnácti letech:

- Vymýtit extrémní chudobu a hlad
- Dosáhnout základního vzdělání pro všechny
- Dosáhnout rovnosti pohlaví a posílení role žen
- Snížit dětskou úmrtnost
- Zlepšit zdraví matek
- Bojovat s HIV/AIDS, malárií a dalšími nemocemi
- Zajistit environmentální udržitelnost
- Rozvíjet globální partnerství pro rozvoj

(Zdroj: UN 2016).

Dnes již lze říct, že snaha Eritreje může být hodnocena kladně v řadě z výše uvedených bodů, neboť přijala MDGs jako integrální součást národních rozvojových programů. Největším problémem je zpravidla boj s chudobou a hladem, kdy rozvojové snahy jsou často narušeny a komplikovány vnějšími faktory jako byla globální ekonomická krize, období sucha či regionální konflikty. Největší úspěch je Eritreji připisován v oblasti zdravotnictví, kdy byla dokonce vyhlášená první a jedinou africkou zemí, která dosáhla všech tří cílů týkající se otázek zdraví ještě před vypršením

stanovené doby, tj. před rokem 2015. Tento úspěch byl výsledkem participace a spolupráce občanů, vlády a rozvojových partnerů.

Po uplynutí deklarovaného roku 2015 pro naplnění MDGs navázala OSN s novým rozvojovým plánem nazvaným Cíle udržitelného rozvoje (SDGs) s platností od roku 2016 do roku 2030. Většina ze sedmnácti nových cílů je navázána na původní MDGs, rozšířené o širší agendu a hlubší zapojení. Eritrejské rozvojové ambice jsou v souladu s těmito cíli, kdy otázkami největší potřeby jsou vymýcení chudoby, eliminace nerovnosti mezi pohlavími a také mezi segmenty společnosti ve městech a na venkova (Kidane 2015).

Obrázek č. 2: Cíle udržitelného rozvoje 2016-2030

(Zdroj: UNDP 2016).

V oblasti MDGs týkající se zdravotnictví zaznamenla Eritrea největší úspěch. Podařilo se výrazně snížit dětskou úmrtnost, zlepšila se celková imunizace, poklesla také úmrtnost v důsledku malárie. A přítomost HIV se snížila zhruba o polovinu v relativně krátkém časovém období. Záslužná je také snaha o zpřístupnění zdravotních služeb co největšímu počtu obyvatel, a to jak fyzické tak finanční. Vláda investovala pragmaticky zdroje do sektoru zdravotnictví, což přispělo k omezení úmrtnosti dětí mladších pěti let (UNDP 2014).

3.5. Spolupráce s OSN pro udržitelný rozvoj

OSN působí v Eritreji prostřednictvím řady svých specializovaných agentur a programů, které podporují vládní snahy ve všech oblastech udržitelného rozvoje. Mezi rezidentní agentury se řadí FAO, UNAIDS, OCHA, UNHCR, UNICEF, UNDP, WFP a WHO. Nerezidentní agentury, které se však také angažovaly či angažují v projektech rozvoje Eritreje představují IAEA, IFAD, UNEP a UNIDO.

3.5.1. OCHA – Úřad pro koordinaci humanitární pomoci

Zranitelnost Eritreje pramení především z hraničního konfliktu a období sucha, které ovlivňuje variabilní klima. Zpravidla nejhůře zasaženými skupinami obyatel bývají malí rurální farmáří, chudí lidé žijící ve městech, lidé nakažení HIV/AIDS a uprchlíci (UNOCHA 2016a). V roce 2013 bylo podepsáno tříleté partnerství s eritrejskou vládou – *Strategic Partnership Cooperation Framework (SPCF)* - v rámci nějž byly formulovány humanitární potřeby země. Byly tak nastaveny základní mantinely společné snahy o zlepšení potravinové bezpečnosti a výživy, rozšíření přístpupu ke zdravotní péči a čisté vodě či budování kapacit pro řešení přírodních katastrof (UNOCHA 2013; UNOCHA 2016b). Na podporu humanitárních operací cílených na potřeby v oblastech zdraví, výživy a zemědělství Eritrea v roce 2013 získala 3 miliony dolarů z fondu *Central Emergency Response Fund*, v následujím roce téměř 2,5 milionu a v roce 2015 opět téměř 3 miliony USD (UNCERF 2013; 2014; 2015).

3.5.2. FAO – Organizace pro výživu a zemědělství

FAO začala působit v Eritrei v roce 1995 s cílem obnovy zemědělského sektoru a navrácení osob přesídlených v důsledku války za nezávislost. Celková vize FAO se následně etablovala v rozvoj a vybudování veřejného sektoru a její projekty tak byly tvořeny činnostmi spojenými s obnovou infrastruktury, rozvojem rybářského sekoru či chovem dobytka. V rámci programu *The Eritrea Country Programming Framework* byly určeny priority iniciativ FAO koherentní s těmi národními. První z nich se týká udržitelného řízení přírodních zdrojů zahrnující vodní zdroje a půdu, zemědělství zohledňující klimatické podmínky, řízení produkce rybářského sektoru či zalesňování. Druhou prioritou je potravinová bezpečnost a otázka výživy spojená s bojem

s podvýživou. Třetím bodem vzájemné spolupráce je snaha o zvýšení odolnosti státu a větší připravenost v kontextu přírodních hrozeb, které zahrnují vytvoření systému včasného varování nebo také výzkumného centra pro monitoring škůdců zemědělské produkce. Poslední prioritu představuje snaha o zvýšení produkce a zpřístupnění trhu se zemědělskými produkty a dobytkem. Od roku 2000 FAO poskytuje technickou asistenci v produkci kvalitních sazenic, zavlažovacích systémů a podílí se tak na zvyšování produkce. Například poskytla technickou asistenci a instalaci zavlažovacího systému ve vesnici Tseazega a Azayihe a Onaforo a poskytla školení o používání těchto zařízení. Také byl podpořen technologický výzkum na univerzitě v Massawě v rámci fakulty námořních věd a technologie (College of Marine Science and Technology) či bylo založeno centrum *We are the future* v rámci programu pro děti a mládež na podporu efektivního urbánního zahradničení a výuky o výživě a zdraví (FAO 2003; FAO 2016).

Eritrea se také potýkala s kontaminací půdy a pesticidy, proto vláda spolupracovala s FAO, která pomáhá eliminovat výskyt pesticidů a tím tak omezit i hrozbu, které představují pro životní prostředí i lidské zdraví. V tomto kontextu byl implementován projekt *Country Environmental and Social Assessment (CESA)*, který identifikoval pesticidy a kontaminovanou půdu a určoval strategii na jejich odstranění a na vybudování systému jejich kontroly (FAO 2016). S podobným cílem byly postupně zavedeny programy *Prevention and Disposal of POPs and Obsolete Pesticides in Eritrea* a *Safeguarding and Disposal of Obsolete Pesticides in Eritrea*. Od roku 2005 došlo k růstu cen potravin i umělých hnojiv. FAO reagovala *iniciativou The FAO Initiative on Soaring Food Prices (ISFP)* cílenou na země v podpoře rychlého růstu jejich domácí produkce potravin prostřednictvím investic do produkce malých zemědělců. Programy na podpooru produkce zahrnovaly *Assistance to poor and vulnerable female-headed households* ve vesnici Salae-Daero a dále FAO poskytovalo podporu pěstitelů hub, chovatelům králíků či zpracovatelům ovoce a zeleniny (FAO 2003; UN Eritrea 2014: 48).

3.5.3. WFP – Světový potravinový program

Po přerušení v roce 1995 byla činnost WFP, jakožto hlavní globální agentury bojující s problémem hladu v Eritreji obnovena v roce 1999, kdy byla zahájena série šesti

rozvojových programů. Potřeba pomáhat vyvstala v důsledku dlouhodobé neúrody a období sucha, kdy docházelo k vymírání dobytka, což zanechalo mnoho domácností bez příjmů a možnosti na vlastní uživení. Nejhorší situace v tomto ohledu byla v regionech Anseba, Maekel a regionech Severního a Jižního Rudé moře. Válka o hranici s Etiopií si také vybrala daň na produkci potravin a donutila tisíce farmářů opustit své domovy v úrodných lokalitách jako Gash Barka a Debub, které obvykle produkují až 70% národních potravinových zásob. Kombinace sucha a války znamenala příčiny nárůstu cen základních potravin a většina rodin si je tak nemohla dovolit (WFP 2001). Prvním programem v roce 1999 byl program *Assistance to War-Affected Populations in Eritrea*, z něhož těžilo přes 200 000 příjemců, druhý program zahájený v roce 2000 nesl název *Food Assistance to War Affected Population* pro 750 000 příjemců. *Emergency Food Assistance to Victims of Crop Failure in Eritrea* byl dalším programem cíleným na téměř 184 000 příjemců (Collet – Gichiri – Oman – Issayas – Green 2004). Kvůli špatné úrodě obilovin v důsledku sucha počátkem nového tisíciletí bylo odhadováno, že až dva miliony lidí bylo touto neúrodou přímo zasaženo. Byly proto iniciovány dalšími programy, roce 2001 *Emergency Food Assistance to Victims of CropFailure and Drought in Eritrea* se 434 000 příjemci a *Emergency Food Assistance to Victims of War in Eritrea* s téměř 930 000 příjemci. WFP vydal v roce 2002 varování, že lidé v Eritrei trpí hladem a urgoval další nutnost poskytování potravinové pomoci (Vanderslice 2002). Díky hraničnímu konfliktu však byla zničena infrastruktura a docházelo k přesidlování obyvatel, což mělo také kvůli restrikcím na půdu dostupnou pro kultivaci, omezené pracovní síle (v důsledku státní služby) negativní vliv na potravinovou bezpečnost. Tato situace vedla i k poklesu HDP a růstu inflace v roce 2002 (Collet – Gichiri – Oman – Issayas – Green 2004).

Program z roku 2003 *Emergecy Food Assistance to Victims of Crop Failure and Drought* cílil na regiony Gash Barka a Debub, které byly těžce postižené suchem. V roce 2003 se WFP podílel na distribuci potravin do Eritreje spolu s vládou, která poskytla své zdroje prostřednictvím agentury *Eritrea Relief and Refugee Commission (ERREC*). Distribuce potravin WFP pokryla asi 70% cílené poulace postižené neúrodou a méně než 40% postižených suchem a válkou. Díky nedostatečné kooperaci ze strany vlády v dalších letech však nedocházelo k velkému rozvoji prostřednictvím WFP, nicméně v jejich vzájemném vztahu byl učiněn pokrok, když vláda schválila dva koncepty navržené WFP a podpořila tak jeho projekty na zlepšení situace v kontextu potravinové bezpečnosti, která byla nakonec implementována do struktur národní strategie (UN

Eritrea 2015). ERREC je dnes důležitým partnerem WFP (Ahmad – Breen – Diang´a 2003; Quest Consult 2002). ERREC má na starosti logistiku, skladování a distribuci komodit. Dále WFP spolupracuje s dalšími agenturami jako je ministerstvo zdravotnictví, Evangelickou církví, ministerstvem školství a případně jinýminevládními organizacemi (Collet – Gichiri – Oman – Issayas – Green 2004).

V roce 2004 do přístavu Massawa připlula největší dodávka pšenice z USA pod záštitou WFP s cílem bojovat s utrpením až 600 000 lidí trpící v důsledku sucha. Jednalo se o největší dodávku potravinové pomoci od nezávislosti. Situace způsobila ztrátu v ekonomice a omezila kapacitu Eritreje pokrývat potravinové potřeby skrz prostý import (WFP 2004). Nejen sucho je však příčinou této situace, ale také nedostatek pracovní síly a adekvátních agrárních technologií. Aktivity WFP často cílí na různé příjemce a různé geografické lokality, nejsou však v zásadě vzájemně propojené a nepodporují tak celkovou koherentní strategii s jasnými rolemi a vztahy mezi operacemi, což představuje hlavní překážku efektivního poskytování této potravinové pomoci (Quest Consult 2002).

3.5.4. UNHCR – Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

Působení UNHCR v Eritreji posiluje aktivity v souladu s mezinárodními standardy pro základní péči o uprchlíky včetně zdravotní, potravinové, sanitační. Podílí se na zajišťování přístřeší a vzdělání a celkové inkluzi uprchlíků do národního plánování rozvoje (UNHCR 2016a). Ve spolupráci s vládní agenturou *Eritrean Office for Refugee Affairs* (*ORA*) podporuje UNHCR Eritreu v poskytování mezinárodní ochrany žadatelům o azyl a hledání trvalého řešení kombinací strategií přesídlení, dobrovolného návratu či lokální integrace (UNHCR 2016b).

V roce 2011 došlo ke strategickému posunu směrem k socio-ekonomické integraci migrantů a podpory jejich soběstačnosti ve snaze řešit jejich tíživou situaci. UNHCR zaznamenal úspěchy v kontextu přesidlování, kdy se v rámci programu *Emergency Transit Facility* podařilo přesídlit somálské uprchlíky z tábora Umkulu do USA. Dalších 134 jedinců bylo v roce 2015 transportováno do Austrálie a Kanady (UNHCR 2014b; UNHCR 2015b). Ve snaze diverzifikovat trvalá řešení inicioval UNHCR kontakt se svojí somálskou frakcí a řešily se možnosti asistovaného návratu migrantů, v důsledku čehož došlo k úspěšné dobrovolné repatriaci dalších uprchlíků. UNHCR se také zasloužil o progres v oblasti vzdělávání, kdy v roce 2014 navštěvovalo přes tisíc studentů žijící v táboře Umkulu základní školu a 87 studentů navštěvovalo střední školu Semhar.

V roce 2014 v táboře Umkulu UNHCR také inicioval projekt *Child Protection Training*, který cílil na osvětu v oblasti zneužívání a ochrany dětí. UNHCR navíc podporuje tyto migranty v participaci na programu rozvoje počítačových schopností v Massawě (UNHCR 2014c).

3.5.5. WHO – Světová zdravotnická organizace

WHO je agenturou OSN, která se zabývá monitoringem situace zdravotnictví a přispívá k zlepšení jeho úrovně. Eritrea zaznamenala úspěchy v plnění Miléniových cílů v bodech týkajících se zdraví a celkový status zdravotní situace se tak s dobou výrazně zlepšil. Byla omezena dětská mortalita, HIV/AIDS zaznamenává trvalý pokles, žádná z hlavních nemocí nepředstavují primární hrozbu. Přetrvávající problémy však stále tvoří nedostatečný přístup těhotných žen k asistovanému porodu, vysoká novorozenecká úmrtnost, přístup k progresivním technologiím, nedostatečná kvalita lékařské péče, nedostatečná informovanost, ale také zranitelnost vůči přírodním katastrofám. Cílem národní zdravotnické politiky je zajistit přístup většiny populace k finančně dostupné lékařské péči. Nejsou zde žádná soukromá zdravotnická zařízení a systém zdravotního pojištění také neexistuje. WHO se zde proto podílí na financování a rozvoji zdravotnictví. Vytvořila program *Country Cooperation Strategic Agenda* pro období let 2014-2016. Hlavní prioritou tohoto programu bylo přispět k dosažení MDGs spojených se zdravím a připravit se na navazující aktivity v rámci nového rozvojového rámce SDGs. Tento program měl také napomoci monitoringu a eliminace hrozeb a nemocí (WHO 2014b).

WHO také nastartovala program *Package for prevention and early detection of Essential Non-Communicable Diseases Expanded to the Northern Red Sea Zone*, který poskytoval technickou podporu zásahů při prevenci a včasné detekci nemocí a zlepšení kvality péče, snížení úmrtnosti a předcházení nemocím jako je infarkt, mrtvice, slepota atd, čili nemocím, kterým lze právě touto péčí předcházet. Tento program cílí na rizikové faktory a nemoci srdce, cukrovky i dýchací potíže. Byl představen v roce 2009 a rozvinul se ve třech regionech – centrálním, regionu Anseba a Debub. WHO spolupracovala s Eritreou také v projektu *Country Capacity Assessment on Health Disaster Risk Management* a také na programu *Pneumococcal Conjugate Vaccine into EPI Programme*. Tento program byl cílen na očkování proti pneumokokovi, který zpsůobuje

úmrtí malých dětí. Vakcinace proběhla za podpory WHO i UNICEF a vedla ke snížení dětské úmrtnosti (WHO 2016).

Eritrea dokázala zlepšit svoji situaci v oblasti zdravotnictví i přes omezené lidské kapacity. Národní plán *The National Health Policy* z roku 2010 si kladl za cíl zvýšit počet zdravotníků a jejich distribuci do různých oblastí, technologický pokrok a restrukturalizaci zdravotních služeb. Koncem roku 2015 byl WHO uspořádán seminář pro zvýšení kapacit zdravotnických pracovníků ve spolupráci s ministerstvem zdravotnictví a došlo tak ke standardizaci jejich výcviku (Global Health Workforce Alliance 2016).

3.5.6. UNAIDS – Světový program OSN pro HIV/AIDS

UNAIDS je sdružení deseti organizací OSN, které zaštiťuje myšlenka univerzálního přístupu k HIV prevenci, léčbě, péči a podpoře nakažených. Cílem UNAIDS je nulový nárůst infekcí HIV, nulová diskriminace a úmrtí na AIDS. UNAIDS spolupracuje s ministerstvem zdravotnictví v Eritreji v posilování plánování, sledování a hodnocení a kordinačníhch mechanismech boje proti HIV/AIDS. Také se podílí na spolupráci na posílení kapacit asociování lidí žijících s AIDS v rámci organizací občanské společnosti (UNDP 2016a). UNAIDS spolu s WHO vytvořily pracovní skupinu – *Working group on global HIV/AIDS and STI Surveillance* již v roce 1996, jejímž hlavním cílem bylo posílit národní, regionální i globální struktury a sítě napomáhající lepšímu monitorování těchto chorob (UNAIDS/WHO 2004).

Pro kontrolu AIDS, jehož rozšíření je obecně nízké v poměru k ostatním africkým zemím se zabývá divize *National AIDS and Tuberculosis Control Division (NATCoD*), která koordinuje a spravuje více sektorové HIV a AIDS programy a dohlíží na zavádění národních strategických plánů. První plán byl deklarován pro roky 1997-2002, další na období 2003-2007, následně na období 2008-2012 a aktuálně je deklarován rámec pro roky 2012-2016. V souvislosti s kontrolou tohoto onemocnění se podařilo posílit zdravotní systém včetně infrastruktury, lidských zdrojů, diagnostikování, ale i asociování lidí žijících s HIV, které může napomoci k eliminaci diskriminace. Problémem zůstává finanční náročnost programu a stoupající odolnost vůči antiretrovirálním lékům, která vede k potřebě dražších léčiv (UNAIDS 2014).

3.5.7. UNDP – Rozvojový program OSN

Cestou za naplněním MDGs došla Eritrea k značnému rozvoji. UNDP kromě zmiňovaného pokroku ve zdravotnictví dlouhodobě usiluje o zvýhodnění postavení žen a blahoytu nejvíce zranitelných Eritrejců, kteří žijí v rurálních oblastech. UNDP je klíčovým partnerem pro vládu ve snahách o národní rozvojovou agendu, která cílí na omezení chudoby, dosažení potravinové bezpečnosti a envirnomentální udržitelnosti (UNDP 2015). UNDP spolupracuje s eritrejskou vládou od roku 1992 v její snaze na rekonstrukci a budování kapacit, institucí, ekonomického růstu a blahobytu. Poskytuje podporu především v přístupu ke zdravotní péči, bezpečné pitné vodě, udržitelnému živobytí, životnímu prostředí (UNDP 2016b). UNDP například napomohl otevření nové nemocnice v Senafe, Debubském regionu v rámci rehabilitačního programu po válce s Etiopií, kdy byla původní nemocnice v tomto distriktu zničena.

UNDP v Eritreji participuje na projektech v rámci pěti oblastí - snížení chudoby, demokratického vládnutí, prevence krizí, genderu a zvýhodnění žen a konečně v oblasti životního prostředí a energie (UNDP 2016c). V rámci první kategorie byl ve snaze redukovat chudobu zahájen program *Food Security and Sustainable Livelihood Programme in Zoba Maekel* s platností od roku 2007 do 2014. Jelikož problémem pro zemi je potravinová produkce, udává se, že až 66% Eritrejců není schopno zajistit si množství kvalitních potravin potřebných pro jejich fyzický i duševní blahobyt, podvýživa je velkým problémem. Cílem tohoto projektu tak bylo podpořit vládu v zajišťování množství potravin přijatelné kvality za dostupné ceny, a to kdekoliv v zemi a tím tak zajistit potravinovou bezpečnost tisíců lidí. UNDP zároveň podpořil diverzifikaci agrikulrutní produkce a snížení závislosti na dešťových srážkách (UNDP 2016d).

V rámci druhé oblasti rozvoje demokratického vládnutí přijal UNDP několik strategií. Jednou z nich je posílení lidských kapacit v rámci ministerstva spravedlnosti a propagace právního řádu jako součásti eritrejské rozvojové politiky. Proto je od roku 2013 poskytována podpora na vybudování lidských a instiicionálních kapacit justičního systému včetně komunitních soudů s cílem vytvoření tradice férových a rovných soudních procesů a implementace zákonů, Tato podpora probíhá prostřednictvím školeních v centru Mekerka Training Centre. UNDP také podporuje efektivitu ministerstva spravedlnosti organizací administrativních funkcí a podporuje vládní snahu na založení úřadu pro koordinaci mezinárodních dohod a konvencí. Prostřednictvím

různých materiálů a školení zvyšuje UNDP povědomí o zákonech a právním řádu. Byly vytvořeny také *Management Information Systems*, které mají za úkol zvýšit veřejné povědomí o nových i existujících zákonech (UNDP 2016e). Podobně UNDP pracuje na posílení kapacity ministerstva zdravotnictví, ale i vyššího vzdělávání zejména v technických institucích, čímž se spolu s ministerstvem národního rozvoje snaží o vyplnění mezer v rámci lidských zdrojů v technických oborech. Příkladem může být nábor vyškolených profesionálů a zajištění laboratorního vybavení do vzdělávací instituce Orotta School of Medicine či podpora eritrejského technologického institutu Eritrean Institute of Technology, který poskytuje vzdělání v praktických oblastech studia jako je medicína, geologie či těžební inženýrství (UNDP 2016f; g).

V kontextu třetí rozvojové oblasti se UNDP podílí na podpoře návratu vnitřně vysídlených osob a vyhoštěných jedinců do komunit původu, či případně na jejich novém usídlení. Spolu s USAID, UNOCHA, UNICEF, UNHCR, UNFPA, WFP, Norskem, a Nizozemskem se touto problematikou UNDP zabýval v letech 2006-2014. V roce 2005 byli tzv. IDPs z tábora Adi Keshi přesídleni do jejich původních vesnic v reginou Gash Barka v západní Eritreji. V roce 2006 byl tento program revidován a rozšířen a všechny ostatní IDPs byly během let 2006-2007 navráceni do jejich vesnic. V roce 2008 bylo navráceno přes 2700 osob do původních komunit v Ambesete Geleba z tábora Metera a více než 1600 osob z tábora Mai Wurai do Feghi Merih v Gash Barka regionu. Program tak cílil na hladký návrat těchto osob a podporu zranitelných rodin, žen a dětí a snažil se zajistit jim adekvátní přístup k sociálním službám jako je přístředí, zdravotní péče, voda a výživa i vzdělání a zlepšit jejich celkové životní možnosti (UNDP 2016h).

Problematikou genderu a zvýhodnění žen se UNDP zabývá prostřednictvím programu *Joint Programme on Gender Equity*, kdy podporuje ženy v rozvoji lidských zdrojů a propaguje jejich participaci na ekonomických aktivitách a zaměstnanosti. Tento program byl v účinnosti v letech 2007-2014 ve spolupráci s Národní unií eritrejských žen (NUEW) a koordinován skrz ministerstvo financí. Tato organizace byla založená již 1979 a hrála důležitou roli v posilování role žen. V současnoti je jejím cílem dosažení genderové rovnosti v zemi. Je však v zásadě omezená kapacitními limity související také s omezenou rolí nevládních organizací a nedostatkem přístupu k adekvátním zdrojům. Její cíl je však v souladu se strategií rozvojové agendy UNDP a od roku 1998 tak s touto NGO spolupracuje a podporuje ji v rozvoji lidských zdrojů díky školení, zajišťování sociálních služeb a propagace obecnému zapojení žen. Hlavní myšlenkou tohoto

projektu tedy bylo zajistit práva a rovnost žen v rámci daného socio-kulturního prostředí. Pod záštitou UNDP bylo založeno výzkumné centrum *Gender Resource and Research Centre*, které se podílí na implementaci dalších genderově orientovaných národních programů (UNDP 2016ch).

Poslední rozvojová oblast cílí na problematiku životního prostředí a energetiky. UNDP podporuje program pro roky 2011-2017 s *názvem Integrated Semenawi and Debubawi Bahri-Buri-Irrori-Hawakil Protected Area System for Conservation of Biodeversity and Mitigation of Land Degradation*, na kterém spolupracuje i s ministerstvem životního prostředí, ministerstvem zemědělství a administrativními orgány regionů Severního a Jižního Rudého moře. Cílem tohoto projektu je konzervace eritrejské bidiversity a založení národního systému chráněnných oblastí za účelem omezení degradace půdy. Díky ochraně přírodního bohatství se očekává zvýšení zájmu o turismus, což by v důsledku vedlo ke zvýšení možností zaměstnanosti a zlepšení životní úrovně místních obyvatel (UNDP 2016i). Dalším zavedeným projektem je *Strenghtening the Capacity of Water Resources Department*, který byl platný od roku 2011 do 2014 byl implementovaný ve spolupráci s ministerstvem životního prostředí a ministerstvem financí, a to s cílem zlepšit plánování a udržitelné řízení vodních zdrojů a zajištění vody pro různá využití (UNDP 2016j).

UNDP financoval projekt iniciovaný programem UN Human settlements Programme (UN-Habitat), který je vedený Valným shromážděním OSN s cílem propagace budování sociálních a environmetálně udržitelných měst a poskytování adekvátního obydlí. Tento program byl navržen ve snaze zlepšit institucionální kapacitu místní administrace a řízení urbánních služeb a stimulovat ekonomický rozvoj a a rozvoj bydlení. Činnosti v rámci tohoto programu se skládaly hlavně z výcviku výzkumníků, kartografů a projektantů a přímé spolupráce městkých správ v Asmaře a Massawě v přípravě strategií urbánního rozvoje (UN Habitat 2016).

UNDP přispěl k implementaci rozvojového programu *The Sustainable Land Management* v roce 2009 s cílem vytvoření povědomí o environmentálních otázkách. Subregion Serejeka tvoří 28 vesnic a asi 11 000 domácností. Došlo zde však k degradaci půdy, její erozi a deforestaci v důsledku přírodních i člověkem zaviněných praktik. Díky tomuto projektu započala v roce 2010 aforestace a transformace půdy na agrární. Stejně tak byl vytvořen projekt na rehabilitaci degradované půdy a konzervaci ve vesnici Gullie v regionu Maekel, ze kterého těží skoro 2500 lidí. V roce 2015 navíc došlo k zavedení solární energetické sítě do vesnice Qnafna, kde žije asi 2000 obyvatel a díky své odlehlé

poloze nebyla do té doby napojena na elektrickou síť. V rámci projektů s cílem dosažení potravinové bezpečnosti a udržitelného rozvoje UNDP podpořil vybudování čtyř mikro přehrad v regionu Gash Barka (UNDP 2015b).

3.5.8. UNICEF - Dětský fond OSN

UNICEF byl v Eritreji aktivní již před její nezávislostí. Hlavním smyslem činnosti tohoto fondu v Eritreji je rozvoj a zlepšování podmínek pro život dětí, zajištění jejich výživy, vzdělání, genderové rovnosti. UNICEF se zabývá také problematikou nakažení virem HIV/AIDS přenosem z matky na dítě, ochranou dětí před násilím či zneužíváním (The African Child Information Hub 2016). Aktuálně bylo navázáno partnerství v podobě tzv. *Country Programe Action Plans* mezi UNICEF, UNDP, UNFPA a ministerstvem národního rozvoje jakožto zástupcem eritrejské vlády. Tento plán byl odvozen od strategického plánu *SPCF 2013-2016* a cílí na zajištění základních sociálních služeb, rozvoj kapacit, potravinovou bezpečnost, udržitelné živobytí i životní prostředí, rovnost pohlaví a zvýhodnění žen. Speciální zájem UNICEF se pak soustředí především na problematiku rovnosti pohlaví a znevýhodněné a nejvíce zranitelné skupiny populace, tedy děti a ženy, dále na zdraví a výživu, základní vzdělání, hygienu, sanitaci a ochranu dětí (UN Office in Asmara 2013; UNICEF 2016a).

Eritrea vždy kladla důraz na soběstačnou rekonstrukci spíše než na mezinárodní pomoc a také na význam dětí jako priority pro budoucí rozvoj národa. Formulovala programy a politiky cílené na přežití dětí, jejich ochranu a rozvoj. Kvůli válce za nezávislost a ekonomickým a sociálním problémům se rozšířil fenomén dětí žijících na ulici, a to zejména v městkých oblastech Keren, Mendefera, Massawa i Assab, kde panovaly velké sociální rozdíly. UNICEF v polovině 90. let prováděl průzkumy o těchto dětech a následně upozorňoval, že tyto děti představují potenciální kriminální síly, ale zároveň také potenciálně produktivní občany, a proto je potřeba intervenovat a pokrýt jejich základní potřeby a determinovat tak jejich budoucnost. Navíc má tento fenomén souvislost také s dětskou prostitucí a výskytem AIDS. Méně než 40% novorozenců a dětí mladší pěti let je zaregistrováno, děti často žijí jako sirotci. UNICEF se proto spolu s UNDP či UNFPA zasazuje zejména v hůře dosažitelných oblastech a komunitách o jejich registraci (UNICEF 2016b). Pro tyto děti byl vytvořen program *The Child protection programme*, který podporoval vládu ve vybudování alternativního systému pečujícího o sirotky a také *The Reunification programme of orphans and vulnerable*

children na podporu komunitního sjednocení a vychovatelského systému a adopce. Mezi lety 2007-2012 byl zaznemán pokrok v oblasti spolupráce UNICEF a eritrejské vlády v oblasti omezení dětské úmrtnosti. Zejména díky zřízení komunitních terapeutických a výživových center a programů, které byly cíleny na děti trpící podvýživou. Byly distribuovány deky a zaveden imunizační systém očkování dětí. Díky expanzi imunizačního programu, tréninku zdravotnického personálu došlo k posílení imunity novorozenců a prakticky k vymýcení epidemií neštovic i novorozeneckého tetanu. Díky spolupráci s ministerstvem zdravotnictví došlo také k většímu zájmu o testování nakažení virem HIV i finanční podpoře rodin s nakaženými členy (Beneduce 1999: 7-8; UNICEF 2013: 4-6; UNICEF 2016c).

Boj s dětskou podvýživou je klíčový komponent rozvojové strategie UNICEF v Eritreji. V rámci naplnění práv dětí na adekvátní výživu a zdravotní péči byl spolu s ministerstvem zdravotnictví iniciován program *Health and Nutrition Programme* na podporu léčby akutní podvýživy a výživy kojenců. Součástí tohoto programu je tzv. strategie *Communication for Development,* který propaguje související programy a osvětu o porodní péči a asistovaných porodech a prevenci přenostu viru HIV z matky na dítě. Dále vznikl program *Integrated Management of Acute Malnutrition* (UNICEF 2016d; e; f; g). Stejně tak vláda přijala s podporou UNICEF tzv. *Integrated Management of Neonatal and Childhood Illnesses strategy*, tedy strategii na zlepšení dětského zdraví a boj s příčinami dětské úmrtnosti, léčbu horečky, dýchacích infekcí a průjmu (UNICEF 2016h).

Trend v oblasti vzdělávání se v první dekádě od získání nezávislosti zvýšoval. Byly budovány nové školy v rurálních oblastech, zvýšil se počet zapsaných dětí ke studiu, ale následně však tento trend opět poklesl. Mezi problematické faktory zde patří nerovnost pohlaví, nedostatek vzdělávacích institucí, přeplněné třídy, málo ženských učitelů, nedostatek sanitačních zařízení, špatná implmenetace obsahu učiva a nedostatek učebních materiálů. Zároveň si děti zpravidla nemohou dovolit náklady spojené se školní docházkou. Dalším faktorem mající negativní dopad na docházku dětí do škol jsou kulturní aspekty jako uzavírání manželství v brzkém věku a podceňování významu vzdělání (UNICEF 2013: 3-4). UNICEF se proto zasadil o vytvoření programu *The Basic education and gender equality programme* s cílem zajistit dětem lepší přístup ke vzdělání. Jedním z dalších programů UNICEF v Eritreji představuje program *The Education in Emergencies and Post-Crisis Transtition Programme (EEPCT)* implementovaný v roce 2011, který ve spolupráci s nizozemskou vládou během let

2007-2011 poskytl zdroje s cílem podpořit rozvojové země a vytvořit cestu k udržitelnému rozvoji kvaltiního základního vzdělání pro všechny. Tímto programem bylo dosaženo zývšení kvality vzdělávání a obnovení vzdělávání společnosti zasažené konfliktní minulostí a také jisté přestavby vzdělávacího systému (UNICEF 2012: 4-5,7). Jeden z hlavních problémů však představuje nerovnoměrný rozvoj mezi různými administrativními regiony, kdy zejména v oblastech Gash Barka či regionu Jižního a Severního Rudého moře převládá výrazně nižší úroveň školství. To se týká také nomádských kmenů ze vzdálených regionů. Vzdělávání této skupiny obyvatelstva se potýká s dalšími překážkami v podobě centalizovaného školního systému zahrnující faktory jako je daleká lokace škol, nerelevantní kurikulum či školní kalendář nekorespondující s potřebami těchto nomádů (UNICEF 2012: 4-5). UNICEF poskytl základní výbavu a technickou podporu v rámci programu *Nomadic Education Policy* a podpořil ministerstvo školství v adresování otázky nízké míry zápisu ke školní docházce s důrazem na dívky a nomádské děti. Rozvoj v rámci nomádského vzdělávání byl dosažen díky faktorům trvalé kampaně a kolaborace v široké komunitě v nomádských oblastech, dostupnějšímu umístění učebních prostorů, náboru učitelů z místních komunit, poskytnutí pobídek ke studiu ve formě zajištění školních materiálů a uniforem, přijetí flexibilního kurikua, díky kterému se nomádské děti mohou připojit ke třídě flexibilně (UNICEF 2013: 7). V roce 2010 byl také zahájen program *Donkey for School programme*, který usnadnil přístup ke vzdělání nejvíce zranitelným a znevýhodněným dětem poskytnutím osla, jehož pomocí se mohou do školy dopravovat (UNICEF 2016ch).

Vzdělávací plán pro roky 2013-2017 s názvem *Education Sector Plan* byl zaměřen na dosažení druhého, třetího a šestého miléniového cíle (UNICEF 2016i). Rámec pro problematiku genderových disparit ve vzdělávání dívek a chlapců pak poskytuje program *Communication for Development,* v rámci nějž se UNICEF snaží vytvářet příznivé prostředí pro dívky, které bývají omezovány skrytými societálními normami a nižším společenským statusem a také změnit vnímání ze strany místních komunit vůči jejich postavení ve vztahu k přístupu ke vzdělání (UNICEF 2016j).

Jednou z dalších otázek, kterou se program UNICEF v Eritreji zabývá je sanitace a hygienické podmínky. Jak ukázal průzkum ve spolupráci s ministerstvem zdravotnictví v roce 2011, došlo k jistému zlepšení v porovnání s roky předešlými v důsledku zavedení přístupu *Community Led Total Sanitation (CLTS)* v roce 2007. Tento přístup přinesl posun v propagaci hygieny a sanitace. Tři desítky jedinců byly o tomto programu

vyškoleni a následně proběhly regionální workshopy pro stovky účastníků s cílem vzbudit zájem a šířit osvětu o této problematice v konkrétních subregionech, vesnicích a komunitách. To celé v zájmu snahy o zlepšení situace s ohledem na zásoby vody a udržitelnost v přístupu k nim, stejně tak jako k základním hygienickým praktikám zejména v rurálních oblastech trpících chronickým suchem. Úspěchem byl rok 2008, kdy vesnice Adi Habteslus dosáhla jako první sto procentního sanitačního pokrytí s WC v každé domácnosti. V následujícím roce UNICEF spolu s ministerstvem zdravotnictví zahájil stejnou kampaň v rámci dalších 46 vesnic. V roce 2014 již 869 vesnic vyhlásilo tzv. „open defecation free" status, čímž se zlepšila situace v ohledu sanitace u více než 30% rurální populace (CLTS 2014; UNICEF 2013: 9-10). UNICEF také v roce 2015 zorganizoval akci na šíření osvěty o nutnosti mytí rukou a prevenci nemocí v rámci škol a také národní masovou mediální kampaň zahrnující rádiové spoty, novinové zprávy i vysílání v rámci národní televizní stanice EriTV s cílem informovat děti o praktikách a významu mytí rukou (The Global Public-Private Partnership for Handwashing with Soap 2015).

UNICEF také přispěl ke kriminalizaci a zákazu praktik ženské obřízky, která byla součástí kulturní a náboženské víry, v důsledku čehož došlo ke snížení počtu těchto případů. Úspěchem bylo především dosažení změny v přístupu k této škodlivé sociální praktice (UNICEF 2013: 5-6; UNICEF 2016k). Dalším problémem je otázka nášlapných min. Přes půl milionu lidí žijících v oblastech s výskytem nášapných min bylo podrobeno vzdělávacím a osvětovým aktivitám, kdy UNICEF spolu s WHO zahájil v roce 2009 programy cílené na prevenci dětských zranění, což vedlo k vytvoření národního systému monitorování incidentů a rizikových faktorů. Byla poskytnuta také výbava pro první pomoc a technologie a vybavení zdravotnických center na rehabilitaci a fyzioterapeutická centra pro dětské oběti. Byl vytvořen plán *National Strategic Plan on Child Injury, Violence and Disability Prevention* pro roky 2012-2016, poskytující strategický rámec pro péči a ochranu dětí (UNICEF 2013: 6).

3.5.9. IAEA – Mezinárodní agentura pro atomovou energii

Boj s hladem a chudobou má dlouhou tradici, přesto úspěchy v tomto ohledu jsou značně nerovnoměrné zejména na úkor rurálních oblastí. Agentura IAEA poskytuje technickou a vědeckou podporu, kdy takováto asistence napomáhá státům v implementaci programů na zvyšování kapacit pro vysazování plodin, budování

odolnosti vůči suchu, zvyšování produkce i produktivity chovných zvířat či hubení škůdců. Prostřednictvím těchto technik a výzkumu jaderných i biotechnologických aktivit IAEA pomáhá adresovat právě otázku hladu a potravinové bezpečnosti. Od roku 2012 napomáhá tato agentura Eritreji podporovat a zlepšovat produkci ječmene, která upadla v důsledku období sucha, a to díky mutačním technikám a technologiím pěstování. IAEA zajistila potřebné vybavení a pořádala školící workshopy pro eritrejské odborníky z oblasti zemědělství. Díky představeným technikám na posílení zemědělské produkce tak postupně dochází ke zvyšování příjmů malých farmářů (FAO/IAEA Programme 2014; IAEA 2015).

3.5.10. UNEP – Program OSN pro životní prostředí

Přesto, že Afrika tvoří zhruba 15% světové populace, její podíl na spotřebě elektrické energie je menší než 5%, což znamená, že pouze 25% africké populace má přístup k elektřině. Proto se snaží zkoumat nové možnosti v přístupu k energii, jako je využití například vodních, geotermálních, větrných či solárních zdrojů. Země východní Afriky spadají do systému *East African Rift System (EARS)*, který pojí země s velkým hydroenergetickým a geotermálním potenciálem, kdy dochází k uvolňování přírodní energie prostřednictvím vulkanických erupcí či zemětřesení. Eritrea se ve snaze diverzifikovat zdroje energie snaží zkoumat právě tyto možnosti, neboť dochází k nárůstu poptávky po energiích a je tak zapotřebí zvýšit přístup k nim. UNEP spolupracující s ministerstvem průmyslu se v Eritreji zapojuje prostřednictvím programu *African Rift Geothermal Development Facility project*, který má podpořit rozvoj produkce čisté energie. Propaguje těžbu geotermálních zdrojů jakožto potenciálního zdroje ekonomického rozvoje země, která je do současnosti závislá na ropných zdrojích pro produkci elektrické energie. Geotermální energie by snížila náklady a zároveň chránila životní prostedí před negativními důsledky spojenými s těžbou a využíváním fosilních paliv (UNEP – ICEIDA – ARGeo 2015; Zemedkun 2013: 1-3).

V roce 2009 navštívili Eritreu zástupci UNEP, kde jednali o možnostech další spolupráce zejména v souvislosti s otázkami degradace půdy, vodních zdrojů, sanitace či klimatických změn (Relief Web 2009). Vývoj nových technologických postupů totiž hraje roli při zvyšování potravinové produkce a celkového ekonomického růstu, ale také ve vztahu k ochraně životního prostředí. Vláda si uvědomuje potenciální výhody plynoucí z moderní biotechnologie zejména v kontextu dosahování prioritních

rozvojových cílů, mezi které patří zejména potravinová bezpečnost, boj s chudobou a udržitelný rozvoj. Svoje odhodlání projektuje skrze *National Biosafety Framework*, který byl vytvořen ve spolupráci s UNEP, a jehož cílem je maximalizace benefitů plynoucí z využívání moderní biotechnologie a zároveň zajištění její regulace s ohledem na křehký ekosystém. Tato technologie má potenciál přinést zlepšení v rámci zemědělství, medicíny i dalších oborů. UNEP spolupracuje v tomto ohledu s eritrejským ministerstvem životního prostředí (UNEP – Department of Environment – Global Environment Facility 2007: iii-iv; 6).

3.5.11. UNIDO – Organizace OSN pro průmyslový rozvoj

Vyškolené lidské zdroje představují nezbytný předpoklad pro udržitelný rozvoj průmyslového sektoru. Eritrea se však potýká s jejich nedostatkem, neboť největší podíl pracovní síly je zaměstnáván vládou v rámci státní služby a další část je pak nezaměstnaná. Kromě tohoto nedostatku mezi další překážky eritrejské industrializace patří zejména eknomické faktory jako jsou nízké příjmy omezující velikost domácího trhu, nízká míra úspor a investic zabraňující modernizaci průmyslu, nedostatek technologických kapacit. Tyto faktory brání existenci a rozvoji konkurenceschopných odvětví moderního průmyslu. Jeho základy v Eritreji byly položeny ve třicátých a čtyřicátých letech primárně italskou koloniální správou, kdy byla vytvořena základní infrastruktura a rostla produkce lehkého spotřebního zboží. Italové také využívali minerální zdroje, které exportovali zpět do Itálie. Anexe Etiopií však následně zdevastovala eritrejskou ekonomiku, infrastrukturu a jakékoliv základy průmyslu (Ministry of Trade and Industry – UNDP – UNIDO 2003: 2).

Revitalizací produktivních sektorů, zvýšením produkce orientované na export a vytvářením pracovních míst a lidských kapacit chce Eritrea dosáhnout vymýcení chudoby, ekonomické a politické stability a potažmo transformace socio-ekonomické struktury (Ministry of Trade and Industry – UNDP – UNIDO 2004: 3). Současný systém vzdělávání a školení profesionálů není adekvátní a neplní podmínky potřebné k rozvoji jednotlivých průmyslových sektorů. Vyvstává zde potřeba technicky zdatných pracovníků, kteří by přispěli ke zvyšování produkce zejména v sektoru zpracování potravin, textílií či kožených výrobků. Žádné centrální těleso však neposkytuje vedení a zajištění integrovaného rozvoje lidských zdrojů. Budováním těchto kapacit se zabývá program UNIDO (Ministry of Trade and Industry – UNDP – UNIDO 2003: 8-9). Od

roku 1995, kdy Eritrea vstoupila do této organizace proběhla řada konzultací vedoucích k definici rozvojového programu a vzájemné spolupráce, kdy konečně v roce 2000 byl přijat plán *The Integrated Programme for sustainable industrial development in Eritrea*. Tento progam cílil na podporu eritrejských průmyslových aktivit s cílem většího příspění průmyslu k eknomickému růstu a udržitelnému rozvoji země a budování profesních kapacit pro průmyslový sektor a udržitelný rozvoj v oblasti lidských zdrojů. Nenabyl však požadovaných výsledků v cestě za ekonomickou obnovou, neboť průmyslový sektor negativně ovlivnila válka s Etiopií, nedostatek cizí měny a právě omezené kapacity lidských zdrojů, ale i faktor sucha a obava z potenciálního hladomoru (UNIDO 2005: 8, 18).

Vláda ukázala snahu prostřednictvím programů *National Economic Policy Framework and Programme 1998-2001* s cílem omezit vnější závislost a dosáhnout větší prosperity, ekonomického růstu a vytvoření pracovních míst. Následoval plán *Transitional Economic Growth and Poverty Reduction Strategy 2001-2002* na omezení chudoby pomocí strategií rozvoje exportních průmyslových sektorů a zvyšování kapacit a blahobytu lidí skrz investice do vzdělání, zdravotní péče, vyýživy, zavlažovacích a sanitačních systémů. Tento program vznikl v důsledku okamžité potřeby humanitární asistence po válce s Etiopií a období sucha (Ministry of Trade and Industry – UNDP – UNIDO 2004: 3-4).

Eritrea je země oplývající přírodními zdroji, ať už se jedná o minerály či bohaté zdroje plynoucí z polohy při pobřeží Rudého moře. Rozsáhlá zemědělská plocha a krajina vhodná pro vybudování přímořských rezortů poskytují potenciál pro turistický průmysl. Jednou z priorit vlády je proto vytvoření moderní mezinárodní konkurencechopné ekonomiky založené na technologickém rozvoji, pročež je podstatné právě zmobilizování lidských zdrojů i kapitálu. UNIDO proto spolupracuje s ministerstvem školství, průmyslu i ministerstvem práce v otázkách rozvoje lidského kapitálu. Další snahou o progres v této oblasti je i tzv. *Crash programme*, který představuje cílenou strategii pro zvýšení výnosů z eritrejského exportu. Tento program má tři základní implikace – školení nových pracovníků v používání různých typů průmyslových strojů, školení menšího počtu klíčových pracovníků ve specifických odborných činnostech a školení managementu a specialistů (ministry of Trade and Industry – UNDP – UNIDO 2003: 1; 44; 46).

3.5.12. IFAD – Mezinárodní fond pro rozvoj zemědělství, specializovaná agentura OSN

Po třiceti letech boje za nezávislost se Eritrea musela potýkat se socioekonomickými problémy malé chudé země. S cílem ekonomického rozvoje a vymýcení chudoby Eritrea přijlala v roce 2004 *Poverty Reduction Strategy Paper*, kde zdůrazňuje snahu rozvíjet trhy pro export komodit jako je dobytek, ovoce, zelenina či květiny, obnovit aktivitu v přístavních městech, zvýšit zemědělskou produkci, lákat investice ze soukromého sektoru, privatizovat společnosti a vybudovat funkční finanční systém. Prioritou byla také decentralizace, která by pomohla zlepšit přístup ke službám a snížit chudobu. Tato strategie současně klade důraz na rovnost pohlaví v souvislosti s existencí mnoha domácností bez mužské účasti (IFAD 2006b: 3). Právě tyto aspekty zohledňuje strategie IFAD v Eritreji, které poskytuje granty na podporu zlepšení životních standardů drobných zemědělců a znevýhodněných rodin a přispět tak k zajištění potravinové bezpečnosti a omezení závislost země na dovozu potravin (East Afro 2012).

IFAD začal působit v zemi v roce 1995. Překážky při jeho aktivitách představují zejména institucionální kapacity a omezené lidské zdroje. Obecně se strategie IFAD soustředí na rekonstrukci komunit a jejich rozvojové potřeby, ale také na řízení přírodních zdrojů. K dosažení zlepšení životních podmínek pro nejchudší obyvatele je zapotřebí rozvíjet investice v oblasti technologií, zajistit soběstačnost komunit a zlepšit přístup k základním sociálním službám (IFAD 2006b: 4). Tyto faktory tak představují linii rozvojových strategií IFAD.

IFAD v této souvislosti podporoval řadu rovzojových programů v Eritreji. Pvní z nich byl *Eastern Lowlands Wadi Development Projec*t již v roce 1994**.** Tato oblast byla nejvíce zasažená válkou za nezávislost, a to jak materiálně, tak byl zcela narušen koncept organizovaného lidského života místních obyvatel. Tento program byl zacílen na obnovení a výstavbu infrastruktury, silnic a zavlažovacích systémů v oblastech Wadi Labka a Sheeb, které jsou významnými producenty obilovin. Na tomto projektu s IFAD spolupracovalo také eritrejské ministerstvo zemědělství (IFAD 2006b: 6; IFAD 2016a).

Druhý projekt schálen v roce 2002 byl tzv. *Gash Barka Livestock and Agricultural Development Project*, který podpořil investice do činností spojených s chovem dobytka a produkce plodin až pro 16 000 domácností v oblasti Gash Barka zasažené suchem. Proběhla výstavba vodních ploch ve snaze zajistit přístup obyvatel k pitné vodě a diverzifikace jejích zdrojů (IFAD 2006b: 5; IFAD 2016a; Relief Web 2002;).

V roce 2006 IFAD inicioval třetí projekt s názvem *Post-Crisis Rural Recovery and Development Programme*. Regiony Debub a Gash Barka ležící blízko etiopské hranice byly zasaženy válkou i suchem, které nechalo až 90% populace v potravinové nouzi. Rostoucí environmentální degradace navíc negativně ovlivnila zemědělskou produkci. Tento program proto cílil na zvýšení produktivity a tím také příjmů obyvatel v rurálních oblastech těchto regionů a zajištění potravinové bezpečnosti a výživy nejpostiženějších komunit, ale také na udržitelné řízení přírodních zdrojů prostřednictvím „grass-roots" přístupu. Cílem tohoto programu bylo zvýšení lokálních kapacit pro plánování a zavádění vlastních rozvojových aktivit. Tento program zahrnoval distribuci dobytka chudým rodinám, technickou podporu farmářů, participativní plánování využívání půdy či investice do ochrany přírodních zdrojů (IFAD 2006a; IFAD 2016a; UN News Centre 2006)

Rudé moře se vyznačuje velkou biodiverzitou, vyskytuje se v něm mnoho druhů ryb, což naskýtá otázku, proč v zemi přetrvává vysoká míra podvýživy. Eritrejské pobřeží a rybářský sektor byl taktéž postižen dekádami války. Eritrea má velké nevyužité zásoby ryb, neboť rybářské komunity často nemají dostatečné vybavení, neznají techniky na zpracování ryb, což brání přidání hodnoty a zvýšení jejich ceny na trhu. Rybolov je však považován za stěžejní pro potravinovou bezpečnost země, a proto vláda spolu s IFAD v roce 2010 iniciovala projekt *Fisheries Development Project*, který měl přispět k lepšímu využívání potenciálu, jež Rudé moře Eritreji nabízí. Tento program poskytl finanční prostředky na podporu rybářského sektoru, zvýšení jeho produkce a zároveň ochrany mořského ekosystému, tedy posílení rybolovu a zároveň zajištění udržitelnosti zdrojů. Cílem je opět omezení chudoby, zlepšení potravinové bezpečnosti a zvýšení podílu tohoto sektoru na příjmech státní ekonomiky. Podpora rybářů v desítkách vesnic při pobřeží Rudého moře se sestává z poskytnutí rybářského vybavení a přístupu k lodím, ale třeba i ukázek výroby rybářských sítí (Caperi 2010; IFAD 2016b; Leonzon 2010; Odenigbo – Rwabidadi – Abila 2015; UN Committee on World Food Security 2010).

V roce 2012 se pak IFAD podílel na projektu *National Agriculture Project*, jež měl nadále rozvíjet cíl v podobě zvýšení produktivity malých farmářů a zlepšení jejich přístupu k vodním zdrojům. Zaměřoval se zejména na nejchudší a nejzranitelnější domácnosti. V rámci tohoto projektu došlo k intenzifikaci zavlažování, certifikaci sazenic či poskytnutí hnojiv. Od aktivit v rámci tohoto projektu se očekává v časovém

horizontu do roku 2017 navýšení produkce obilovin, ovoce i zeleniny a díky zvýšení produktivity dobytka také více mléka, vajec, medu a masa (IFAD 2016c).

4. Závěr

Téma slabých a rozpadlých států je stále více akcentováno na poli mezinárodní politiky, a to v souvislosti se sférami bezpečnosti, rozvoje, lidských práv, migrace atd. Mnoho států se dostalo do fáze rozpadu v důsledku konce studené války. Problematická je zejména otázka jejich suverenity, neboť státy nezajišťující své funkce v podobě poskytování bezpečnosti a veřejných statků svým občanům v zásadě ztrácejí vnitřní legitimitu, nicméně jsou uznány de iure mezinárodním společenstvím. Na druhé straně existují také entity, které nejsou všeobecně přijímané za státy, ale efektivně plní funkce státu. Existuje mnoho koncepcí, termínů, charakteristik a kategorií v souvislosti s těmito státy, tato práce nicméně vycházela z pojetí Roberta Rotberga, který člení státy dle míry rozpadu na slabé (weak), selhávající (failed) a rozpadlé (collapsed). Na základě charakteristik každé z kategorií představené v úvodní teoretické části považuji Eritreu za stát selhávající, spadající do kategorie prostřední.

Rotberg klasifikuje také indikátory selhání státu. Jeho koncepce byla využita právě s ohledem na téma této práce. Definuje politické, vojensko-bezpečností a socio-ekonomické faktory rozpadu státu. Praktický nástroj korespondující s jeho členěním představuje *Index zhroucených států* vydávaný organizací *Fund for Peace*, který od roku 2005 řadí státy světa dle úrovně rozpadu. Vychází z hodnocení států na základě dvanácti indikátorů rozdělených do tří skupin, a to ekonomické, sociální a politicko-bezpečnostní. Tento inex trvale řadí Eritreu mezi země v kritickém stavu, kdy navíc za posledních deset let prokazuje zhoršující se tendenci.

Přestože koloniální minulost připravila potenciál pro rozvinutou společnost, následný politický vývoj, kdy Eritrea byla nucena bojovat za svou nezávislost tyto předpoklady vyvrátil. Příčinami trvale se zhoršující situace v kontextu selhávání státu jsou zejména problémy v sociální oblasti spojené s politickou situací, kdy se jedná o režim vlády jedné strany, potažmo jedné persony v podobě prezidenta Afwerkiho, který se drží u moci od vyhlášení nezávislého státu počátkem devadesátých let. Vzhledem k represivní povaze jeho vlády zde dochází porušování lidských práv. Nejmarkantnějším projevem toho je nucená státní služba, kvůli které jsou jednak jedinci zbaveni možnosti svobodně rozhodovat o svém životě, neboť jsou pracovně zařazeni dle vůle vlády buďto do armádních složek či jiných sfér veřejné správy a to zpravidla na neomezenou dobu, ale tato povinnost má implikace také v rámci ekonomické sféry, neboť tak dochází k omezení pracovní síly potřebné zejména v zemědělském sektoru. Omezené možnosti

zaměstnanosti či nízká úroveň vzdělání jsou jedněmi z fakotrů, jež lze považovat za příčiny selhávání státu. Práva občanů jsou v Eritreji porušována také z hlediska mediální svobody, ale i náboženské perzekuce zejména státem neschválených skupin. Tyto aspekty představují hlavní příčiny pro rostoucí migraci. Eritrea je zemí s jedním z největších podílů migrantů hledajících azyl v Evropě i jinde ve světě. Vzhledem autoritativnímu byrokratickému aparátu, který neumožňuje běžné vycestování svým občanům je většina migrantů nelegálních. Tato forma migrace však přináší příležitosti pro další negativní jevy jako je zneužívání či obchod s lidmi. Vliv na oslabování státní moci z hlediska ekonomické sféry pak má právě neexistence pracovního trhu a nedostatečné technologické kapacity a zdroje bránící rozvoji průmyslu. Důležitým faktorem nejen v Eritreji, ale v celé oblasti subsaharského podnebného pásu jsou klimatické podmínky. Většina populace závislá na malých příjmech ze zemědělské činnosti bývá tragicky zasažena během ne neobvyklých obdobích sucha. Tento faktor spolu s nevyužívání plných kapacit rybolovu má za následek potravinovou nouzi, rozšíření nemocí a chronickou chudobu obyvatelstva.

Právě boj s chudobou, hladem a otázky zdraví jsou mimo jiné stěžejními body rozvojového rámce OSN, jež byl přijat ve formě Miléniových cílů tisíciletí a následně rozšířen přijetím Cílů udržitelného rozvoje pro následujících patnáct let, a to s cílem dosažení všeobecného rozvoje všech zemí a jejich vymanění se z kategoriií zhroucených či selhávajících států. Tyto cíle byly vyvinuty v souladu s konceptem udržitelného rozvoje, který klade důraz na hospodářský rozvoj, ale současně také zachování biosféry za pomoci šetrného využívání přírodních zdrojů. Eritrea spolu s řadou organizací a agentur OSN v souladu s tímto konceptem iniciovala a implementovala řadu rozvojových programů a strategií. Mezi nejvýznamnější aktéry s v této souvislosti řadí UNDP či UNICEF, ale i mnoho dalších, kteří se dlouhodobě snaží o rozvoj v poskytování sociálních služeb, kvalitnější a dostupnější zdravotní péči, výuku dětí, o větší inkluzi komunit a odlehlých rurálních oblastí, podporu hospodářského růstu či o ochranu práv dětí a zrovnoprávnění postavení žen.

Ačkoliv v prvních letech fungování eritrejského nezávislého státu vláda deklarovala snahy na vybudování kapacit pro dosažení sociálního a ekonomického rozvoje své země, kdy do jisté míry docházelo k obnově infrastruktury a veřejných institucí doložené počátečním růstem HDP a životní úrovně místních obyvatel, následná válka s Etiopií tento vývoj opět obrátila. Hlavním aspektem pro opětovné zhoršení situace v zemi bylo a stále je masivní financování rozsáhlé armády a klimatické podmínky. Dosavadní vývoj

nepřináší velké naděje na výrazný a rapidní pokrok, pozitivní faktory jako naplnění MDGs týkající se zdraví či postupný rozmach těžařského průmyslu by mohly v budoucnu přispět k omezení chudoby a lepší distribuci veřejných statků. Přestože Eritrea deklaruje snahu o zapojení směrem k udržitelnému rozvoji a spolupracuje s OSN na rozvojových projektech, hlavní překážku stále představuje místní politický režim. Vzhledem k tomu, že se zde nenabízí prostor pro zformování politické opozice, nezdá se být změna politické situace na obzoru. Vláda si nicméně nejspíš uvědomuje potřebu jisté změny ve vztahu k rozvoji, neboť ekonomicky silnější a stabilnější země by napomohla právě stabilizaci stávajícího vládnoucího režimu. Je však zapotřebí důraznější zapojení a kooperace s aktivitami zahraničních donorů a aktérů podílejících se svými programi na postupném rozvoji země. Zásadní faktor pro úspěch těchto sdílených snah je jejich koherence s potřebami a kapacitami jedinců.

5. Seznam zdrojů a literatury

Publikace:

Amnesty International (2015b). *Just Deserters: Why Indefinite National Service in Eritrea Has Created a Generation of Refugees*. London: Amnesty International.

Cliffe, Lionel – Davidson, Basil (1988). *The Long Struggle of Eritrea for independence and constructive peace*. Trenton: The Red Sea Press, Inc.

Gellner, Arnošt (1993). *Národy a* nacionalismus. Praha: Hříbal.

Gilpin, Robert (1981). *War and Change in World Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hoch, Tomáš – Baar, Vladimír – Kopeček, Vincent (2010). Podmínky demokratizace v de facto státech: případová studie Abcházie. *Central European Political Studies Review*, Vol. 12, No. 4.

Jihlavec, Jan (2007). Taxonomie slabé státnosti. In: Waisová, Šárka a kol. (2007). *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

Mezřický, Václav (2005). *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Praha: Portál.

Moldan, Bedřich (2001). *Ekologická dimenze udržitelného rozvoje*. Praha: Karolinum.

Potočný, Miroslav (1973). *Mezinárodní právo veřejné*. Praha: Orbis.

Rotberg, Robert (2004). *When States Fail: Causes and Consequences*. Princeton: Princeton University Press.

Rotberg, Robert I. (2007): The Challenge of Weak, Failing, and Collapsed States. In: Crocker, Chester A. – Hampson, Fen O. – Aall, Pamela (eds.). *Leashing the Dogs of War. Conflict Management In A Divided World*. U.S. Washington: Institute of Peace Press.

Svatoň, Jan (2000). Stát a formy státoprávního uspořádání. In: Jehlička, P. – Tomeš, J. – Daněk, P. (ed.). *Stát, prostor, politika. Vybrané kapitoly z politické geografie*. Praha: Přírodovědecká fakulta UK.

Sørensen, G. (2005). *Stát a mezinárodní vztahy*. Praha: Portál.

Šmíd, Tomáš – Vaďura, Vladimír (2009). Teoretické vymezení a konceptualizace fenoménu slabých a selhávajících států. *Mezinárodní vztahy*, 2/2009.

Tronvoll, Kjetil – Mekonnen, Daniel R. (2014). *The African Garrison State: Human Rights and Political Development in Eritrea*. Rochester: James Currey.

Vincent, Andrew (1987). *Theories of the State*. London: Basil Blackwell.

Waisová, Šárka a kol. (2007). *Slabé státy: Selhání, rozpad a obnova státnost*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

Zartman, William (1995). *Collapsed States: The Disintegration and Restoration of Legitimate Authority*. Londýn: Lynne Rienner Publishers, Inc.

Internetové zdroje:

African Development Bank (2016). *Eritrea Economic Outlook* (Dostupné z: http://www.afdb.org/en/countries/east-africa/eritrea/eritrea-economic-outlook/, 17.3.2016).

Ahmad, Q.K. – Breen, James – Diang´a, Evaline (2003). *SPECIAL REPORT FAO/WFP CROP AND FOOD SUPPLY ASSESSMENT MISSION TO ERITREA* (Dostupné z: http://www.fao.org/docrep/006/j0981e/j0981e00.htm, 30.3.2016).

Amare, Elias (2012). *21 Years and Counting: Eritrea´s Independent Path Towards Sustainable Development, Peace and Cooperation* (Dostupné z: http://blackagendareport.com/content/21-years-and-counting-eritrea%E2%80%99s-independent-path-towards-sustainable-development-peace-coope, 20.3.2016).

Amnesty International (2015a). *Eritrea: Refugees fleeing indefinite conscription must be given safe haven* (Dostupné z: https://www.amnesty.org/en/latest/news/2015/12/eritrea-refugees-fleeing-indefinite-conscription-must-be-given-safe-haven/, 14.3.2016).

BBC (2014). *Eritrea – full profile* (Dostupné z: http://www.bbc.com/news/world-africa-13349075, 11.3.2016).

Beneduce, Roberto (1999). *Bambini fra guerra e pace: Il caso di Eritrea ed Etiopia* (Dostupné z: https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/er_eth.pdf, 1.4.2016).

Blair, Edmund (2016). *Eritrea won´t shorten national service despite migration fears* (Dostupné z: http://www.reuters.com/article/us-eritrea-politics-insight-idUSKCN0VY0M5, 15.3.2016).

Business Info (2015). *Eritrea: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* (Dostupné z: http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/eritrea-zakladni-charakteristika-teritoria-17593.html#sec3, 17.3.2016).

Butselaar, Emily (2010). *Eritrea, worst of the worst* (Dostupné z: https://www.indexoncensorship.org/2010/01/eritrea-press-freedom/, 15.3.2016).

Caperi (2010). *US$ 12.6 Million IFAD Grant for Development of Eritrean Fisheries Sector* (Dostupné z: http://www.caperi.com/us-12-6-million-ifad-grant-for-development-of-eritrean-fisheries-sector/, 30.3.2016).

CIA (2016a). The World Factbook: Eritrea (Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/er.html, 10.3.2016).

CIA (2016b). *Country Comparison: Life Expectancy at Birth* (Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2102rank.html#er, 12.3.2016).

Collett, George – Gichiri, Wanjiku – Oman, Allison – Issayas, Saba – Green, Scott (2004). *Full Report of the Evaluation of the WFP Eritrea Relief Portfolio* (Dostupné z: http://documents.wfp.org/stellent/groups/public/documents/reports/wfp065388.pdf, 30.3.2016).

Committee to Protect Journalists (2015). *10 Most Censored Countries* (Dostupné z: https://cpj.org/2015/04/10-most-censored-countries.php, 15.3.2016).

Connell, Dan (2011). *Countries at the Crossroads 2011: Eritrea* (Dostupné z: https://freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/ERITREAFINAL.pdf, 11.3.2016).

Department of Arts of Africa, Oceania, and the Americas (2000). Foundations of Aksumite Civilization and Its Christian Legacy (First–Seventh Centuries). In *Heilbrunn Timeline of Art History*. New York: The Metropolitan Museum of Art. (Dosupné z: http://www.metmuseum.org/toah/hd/aksu_1/hd_aksu_1.htm, 11.3.2016).

East Afro (2012). *IFAD grant of USD 17.28 million to Eritrea* (Dostupné z: http://www.eastafro.com/2012/12/14/ifad-grant-of-us17-28-million-to-eritrea/, 30.3.2016).

Embassy of the State of Eritrea (2016). *Religion and Society* (Dostupné z: http://www.eritrean-embassy.se/about-eritrea/religion/, 13.3.2016).

FAO (2003). *List of Operationally Active projects for all Organizational Units in Eritrea by funding source* (Dostupné z: https://extranet.fao.org/fpmis/FPMISReportServlet.jsp?div=&type=countryprofileopen&language=EN&countryId=ER, 30.3.2016).

FAO (2016). Eritrea and FAO: Partnering to achieve sutainable food security (Dostupné z: http://www.fao.org/3/a-az482e.pdf, 30.3.2016).

FAO/IAEA Programme (2014). *FAO/IAEA Technical Co-operation Projects* (Dostupné z: http://www-naweb.iaea.org/nafa/pbg/field-projects-pbg.html, 28.3.2016).

Fisher, Jonah (2004). *Religious Persecution in Eritrea* (Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/3663654.stm, 14.3.2016).

Fund for Peace (2016a). *The Indicators* (Dostupné z: http://fsi.fundforpeace.org/indicators, 16.3.2016).

Fund for Peace (2016b). *Country Data, Trends: Eritrea in 2015* (Dostupné z: http://fsi.fundforpeace.org/2015-eritrea, 20.3.2016).

Gascoigne, Bamber (2016). *History of Eritrea* (Dostupné z: http://www.historyworld.net/wrldhis/PlainTextHistories.asp?historyid=ad18, 11.3.2016).

Global Health Workforce Alliance (2016). *Eritrea* (Dostupné z: http://www.who.int/workforcealliance/countries/eri/en/, 30.3.2016).

Human Rights Watch (2014). *World Report 2014: Eritrea* (Dostupné z: https://www.hrw.org/world-report/2014/country-chapters/eritrea, 14.3.2016).

Human Rights Watch (2015). *World Report 2015: Eritrea* (Dostupné z: https://www.hrw.org/world-report/2015/country-chapters/eritrea, 14.3.2016).

Chelati Dirar, Uoldelul (2007). Colonialism and the Construction of National Identities: The Case of Eritrea. *Journal of Eastern African Studies*. Vol. 1, No. 2 (Dostupné z: https://www.academia.edu/1332475/Colonialism_and_the_construction_of_national_identities_the_case_of_Eritrea, 11.3.2016).

IAEA (2015). *Breaking the cycle: IAEA observes World Food Day and considers the link between poverty and hunger* (Dostupné z: https://www.iaea.org/technicalcooperation/Home/Highlights-Archive/Archive-2015/10162015_Food.html, 28.3.2016).

IFAD (2006a). *New IFAD-financed programe to support post-conflict recovery in* Eritrea (Dostupné z: https://www.ifad.org/newsroom/press_release/past/tags/y2006/2213633, 30.3.2016).

IFAD (2006b). *Enabling the rural poor to overcome poverty in Eritrea* (Dostupné z: https://www.ifad.org/documents/10180/0c9b1957-8b85-4066-9be6-5ea0c1f78cd9, 30.3.2016).

IFAD (2016a). *Post-crisis Rural Recovery and Development Programme* (Dostupné z: http://operations.ifad.org/web/ifad/operations/country/project/tags/eritrea/1359/project_overview, 30.3.2016).

IFAD (2016b). *Fisheries Development Project* (Dostupné z: http://operations.ifad.org/web/ifad/operations/country/project/tags/eritrea/1518/project_overview, 30.3.2016).

IFAD (2016c). *National Agriculture Project* (Dostupné z: http://operations.ifad.org/web/ifad/operations/country/project/tags/eritrea/1556/project_overview, 30.3.2016).

Immigration and Refugee Board of Canada (2012). *Eritrea: Military service, including age of recruitment, length of service, grounds for exemption, penalties for desertion from and evasion of military service, and availability of alternative service (*Dostupné z: http://www.refworld.org/docid/5084f3982.html, 14.3.2016).

Index Mundi (2015). *Eritrea – Life expectany at birth* (Dostupné z: http://www.indexmundi.com/eritrea/life_expectancy_at_*birth.html, 12.3.2016).*

Index of Economic Freedom (2015). *Eritrea: Economic Freedom Score* (Dostupné z: http://www1.heritage.org/index/pdf/2015/countries/eritrea.pdf, 17.3.2016).

Index of Economic Freedom (2016). *Eritrea* (Dostupné z: http://www.heritage.org/index/country/eritrea, 17.3.2016).

IRIN (2009). *A frogotten refugee problem* (Dostupné z: http://www.irinnews.org/report/87300/eritrea-sudan-forgotten-refugee-problem, 15.3.2016).

IRIN (2011). *Refugees battling for a better life* (Dostupné z: http://www.irinnews.org/report/93118/eritrea-sudan-refugees-battling-better-life, 15.3.2016).

Kidane, Abraham (2015). *Eritrea´s Transition to Sustainable Development Goals* (Dostupné z: http://www.tesfanews.net/eritreas-transition-to-sustainable-development-goals/, 20.3.2016).

Killion, Tom (1989). Reviewed Work: Italian Colonialism in Eritrea, 1882-1941: Policies, Praxis and Impact. *The International Journal of African Historical Studies*. Vol. 22, No. 1 (Dostupné z:

http://www.jstor.org/stable/219235?loginSuccess=true&seq=1#page_scan_tab_contents, 11.3.2016).

Laub, Zachary (2015). *Authoritarianism in Eritrea and the Migrant Crisis* (Dostupné z: http://www.cfr.org/eritrea/authoritarianism-eritrea-migrant-crisis/p37239, 15.3.2016).

Leonzon, Rizza (2010). *Eritrea Gains IFAD Funding for Fisheries Project* (Dostupné z: https://www.devex.com/news/eritrea-gains-ifad-funding-for-fisheries-project-69621, 30.3.2016).

Mekonnen, Daniel R. (2010). *Eritrea: Held Hostage By Its Own Government* (Dostupné z: http://www.socialwatch.org/node/12078, 20.3.2016).

Mekonnen, Yohannes (2013). *Ethiopia: the Land, Its People, History and Culture* (Dostupné z: https://books.google.ca/books?id=ffWaBAAAQBAJ&pg=PA5&hl=cs&source=gbs_toc_r&cad=3#v=onepage&q&f=false, 11.3.2016).

Ministry of Trade and Industry – UNDP – UNIDO (2003). *Eritrea: Human Resource for Sustainable Industrial Development* (Dostupné z: http://www.unido.org/uploads/tx_templavoila/Eritrea_human_resource_for_sustainable_industrial_development.pdf; 28.3.2016).

Ministry of Trade and Industry – UNDP – UNIDO (2004). *Integrated Industrial Policy for Sustainable Industrial Development and Competitiveness* (Dostupné z: http://www.unido.org/fileadmin/import/27091_Eritrea_IndustrialPolicyPartI_May2004.pdf, 28.3.2016).

MMR (2012). *Základní pojetí konceptu udržitelného rozvoje* (Dostupné z: http://www.mmr.cz/cs/Microsites/PSUR/Uvodni-informace-o-udrzitelnem-rozvoji/Zakladni-pojeti-konceptu-udrzitelneho-rozvoje, 10.3.2016).

MZV (2016). *Eritrea* (Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/eritrea/, 10.3.2016).

Nyamaka, Daudi M. (2011). *Social Cntract the Theory of John Locke (1932-1704) in the Contemporary World* (Dostupné z: https://works.bepress.com/dmnyamaka/5/, 18.3.2016).

Odenigbo, Marian A. – Rwabidadi, Eric – Abila, Richard (2015). *Developing fisheries sector in Eritrea: a stepping stone to ensure food and nutrition security* (Dostupné z: http://ifad-un.blogspot.cz/2015/12/developing-fisheries-sector-in-eritrea.html, 30.3.2016).

Open Doors UK (2015). *Eritrea: Country is ´Ruled by Fear´ - UN* (Dostupné z: http://www.opendoorsuk.org/news/stories/eritrea_150609.php, 14.3.2016).

Open Doors UK (2016). *Eritrea* (Dostupné z: http://www.opendoorsuk.org/persecution/worldwatch/eritrea.php, 14.3.2016).

Open Doors USA (2016a). *Eritrea* (Dostupné z: https://www.opendoorsusa.org/christian-persecution/world-watch-list/eritrea/, 14.3.2016).

Open Doors USA (2016b). *World Watch List* (Dostupné z: https://www.opendoorsusa.org/christian-persecution/world-watch-list/, 14.3.2016).

Pasquali, Valentina (2015). *The Poorest Countries in the World* (Dostupné z: https://www.gfmag.com/global-data/economic-data/the-poorest-countries-in-the-world?page=4, 17.3.2016).

Peters, Gordon (2011). *We should learn more from different development models* (Dostupné z: http://www.globaljustice.org.uk/blog/2011/aug/3/we-should-learn-more-different-development-models, 20. 3.2016).

Quest Consult (2002). Final Report: ECHO-funded WFP programme in Eritrea (Dostupné z: http://www.urban-response.org/resource/3108, 30.3.2016).

Rabbani, Fazle – Tesfaghebriel, Yodit (2015). *Eritrea includes children with disabilities in school* (Dostupné z: http://www.globalpartnership.org/blog/eritrea-includes-children-disabilities-school, 1.4.2016).

Relief Web (2002). *IFAD to support a regional development initiative in Gash Barka, Eritrea* (Dostupné z: http://reliefweb.int/report/eritrea/ifad-support-regional-development-initiative-gash-barka-eritrea, 30.3.2016).

Relief Web (2009*). United Nations Environment Programme (UNEP) high level delegation visits Eritrea* (Dostupné z: http://reliefweb.int/report/eritrea/united-nations-environment-programme-unep-high-level-delegation-visits-eritrea, 29.3.2016).

Rena, Ravinder (2009). Poverty in Eritrea: challenges and implications for development. *International Social Science Journal*, Vol. 60, No. 197-198, s. 325-335.

Reuters (2015). *Hit by migrant exodus, Eritrea urges UN to investigate trafficking* (Dostupné z: http://news.trust.org//item/20150730143310-k5qo6/?source=jtOtherNews2, 15.3.2016).

Rural Poverty Portal (2016). *Rural Poverty in Eritrea* (Dostupné z: http://www.ruralpovertyportal.org/country/home/tags/eritrea, 18.3.2016).

Stevis, Matina – Parkinson, Joe (2016). *Thousands flee isolated Eritrea to escape life of conscription and poverty* (Dostupné z: http://www.wsj.com/articles/eritreans-flee-conscription-and-poverty-adding-to-the-migrant-crisis-in-europe-1445391364, 15.3.2016).

The African Child Information Hub (2016). *UNICEF Eritrea* (Dostupné z: http://www.africanchildinfo.net/index.php?option=com_sobiorg2&sobiorg2Task=sobiorg2Details&catid=2&sobiorg2Id=4626&Itemid=143&lang=en, 1.4.2016).

The American Team for Displaced Eritreans (2016). *Saving and Sustaining Eritrean Lives* (Dostupné z: http://eritreanrefugees.org/, 15.3.2016).

The British Museum (2010). *The wealth of Africa: The kingdom of Aksum* (Dostupné z: https://www.britishmuseum.org/pdf/KingdomOfAksum_TeachersNotes.pdf, 11.3.2016).

The Culture Trip (2016). *Mussolini, Modernism, And The Architecture Of Asmara* (Dostupné z: http://theculturetrip.com/africa/eritrea/articles/mussolini-modernism-and-the-architecture-of-asmara/, 11.3.2016).

The Economist (2014). *National service in Eritrea: Miserable and useless* (Dostupné z: http://www.economist.com/blogs/baobab/2014/03/national-service-eritrea, 14.3.2016).

The Global Public-Private Partnership for Handwashing with Soap (2015). *UNICEF Celebrates GHD 2015 in Eritrea* (Dostupné z: http://globalhandwashing.org/global-handwashing-day/get-involved/submit-events/view-events/eritreaunicef-ghd2015/, 1.4.2016).

The Voice of the Martyrs Canada (2016). *Eritrea* (Dostupné z: https://www.vomcanada.com/eritrea.htm, 14.3.2016).

The World Bank (2015). *Eritrea: Overview* (Dostupné zde: http://www.worldbank.org/en/country/eritrea/overview#1, 12.3.2016).

Trading Economics (2016a). *Eritrea Population* (Dostupné z: http://www.tradingeconomics.com/eritrea/population, 12.3.2016).

Trading Economics (2016b). *Eritrea Exports* (Dostupné z: http://www.tradingeconomics.com/eritrea/exports, 18.3.2016).

Trading Economics (2016c). *Eritrea Imports* (Dostupné z: http://www.tradingeconomics.com/eritrea/imports, 18.3.2016).

Trading Economics (2016d). *Eritrea GDP* (Dostupné z: http://www.tradingeconomics.com/eritrea/gdp, 18.3.2016).

Trading Economics (2016e). *Eritrea GDP per capita* (Dostupné z. : http://www.tradingeconomics.com/eritrea/gdp-per-capita, 18.3.2016).

Trading Economics (2016f). *Eritrea Infation Rate* (Dostupné z: http://www.tradingeconomics.com/eritrea/inflation-cpi, 18.3.2016).

Trading Economics (2016g). *Eritrea Corruption Index* (Dostupné z: http://www.tradingeconomics.com/eritrea/corruption-index, 17.3.2016).

Transparency International (2015). *Corruption by Country/Territory* (Dostupné z: https://www.transparency.org/country/#ERI, 17.3.2016).

U.S. Department of State (2011). *Eritrea* (Dostupné z: http://www.state.gov/j/drl/rls/irf/2010_5/168406.htm, 13.3.2016).

U.S. Department of State (2013). 2013 Investment Climate Statement – Eritrea (Dostupné z: http://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/2013/204637.htm, 17.3.2016).

UN Committee on Food Security (2010). *USD 12,6 million IFAD grand for development of Eritrean fisheries sector* (Dostupné z: http://un-foodsecurity.org/node/789, 29.3.2016).

UN Eritrea (2014). *Eritrea: Delivering Together for Eritrea´s Development and Self-Reliance* (Dostupné z: http://www.er.undp.org/content/dam/eritrea/docs/UN%20Eritrea%20Final.pdf, 28.3.2016).

UN Eritrea (2015). *UN Eritrea 2014 Overview* (Dostupné z: http://www.tesfanews.net/un-eritrea-2014-overview/, 30.3.2016).

UN Habitat (2016). *Capacity Building for Sustainable Human Settlements Development – Eritrea* (Dostupné z: http://mirror.unhabitat.org/content.asp?cid=2316&catid=194&typeid=13, 1.4.2016).

UN News Centre (2006). *Eritrean families to benefit from scheme backed by UN rural development arm* (Dostupné z: http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=21052&Cr=&Cr1, 30.3.2016).

UN Office in Asmara (2013). *The United Nations and Government of the State of Eritrea (GoSE) endorse the implementation plans of Strategic Partnership Cooperation Framework (SPCF)* (Dostupné z: http://asmara.sites.unicnetwork.org/2013/08/20/the-united-nations-and-government-of-the-state-of-eritrea-gose-endorse-the-implementation-plans-of-strategic-partnership-cooperation-framework-spcf/, 1.4.2016).

UNAIDS/WHO (2004). *Eritrea: UNAIDS/WHO Epidemiological Fact Sheet* (Dostupné z: http://data.unaids.org/publications/fact-sheets01/eritrea_en.pdf, 30.3.2016).

UNAIDS (2014). *Eritrea HIV Epidemic Profile* (Dostupné z: http://www.unaidsrstesa.org/wp-content/uploads/2015/05/UNAids-Profile-Eritrea.pdf, 30.3.2016).

UNCERF (2013). *Eritrea 2013* (Dostupné z: http://www.unocha.org/cerf/cerf-worldwide/where-we-work/eri-2013, 30.3.2016).

UNCERF (2014). *Eritrea 2014* (Dostupné z: http://www.unocha.org/cerf/cerf-worldwide/where-we-work/eri-2014, 30.3.2016).

UNCERF (2015). *Eritrea 2015* (Dostupné z: http://www.unocha.org/cerf/cerf-worldwide/where-we-work/eri-2015, 30.3.2016).

UNDP (2014). *Eritrea Health MDGs Report 2014* (Dostupné z: http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/library/mdg/eritrea-health-mdgs-report-2014.html, 20.3.2016).

UNDP (2015). *UNDP Eritrea* (Dostupné z: http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/library/human_development/undp-eritrea.html, 1.4.2016).

UNDP (2016a). *ERITREA - keeping HIV/AIDS at bay* (Dostupné z: http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/presscenter/articles/2014/08/ERITREAkeepingHIVAIDSatbay.html, 30.3.2016).

UNDP (2016b). *Overview* (Dostupné : http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/post-2015/mdgoverview.html, 1.4.2016).

UNDP (2016c). *Our projects* (Dostupné z: http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/operations/projects/overview/, 1.4.2016).

UNDP (2016d). *Food Security and Sustainable Livelihood Programme in Zoba Maekel* (Dostupné z: http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/operations/projects/poverty_reduction/food-security-and-sustainable-livelihood-programme-in-zoba-maeke.html, 1.4.2016).

UNDP (2016e). *Human Capacity for Ministry of Justice* (Dostupné z: http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/operations/projects/democratic_governance/human-capacity-for-the-ministry-of-justice-.html, 1.4.2016).

UNDP (2016f). *Strenghtening the Capacity of the Ministry of Health* (Dostupné z: http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/operations/projects/democratic_governance/strengthening-the-capacity-of-the-ministry-of-health/, 1.4.2016).

UNDP (2016g). *Support to Higher Education in Technical Institutions* (Dostupné z: http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/operations/projects/democratic_governance/support-to-higher-education-in-technical-institutions/, 1.4.2016).

UNDP (2016h). *Support the Return of IDPs and Expellees to Communitites of Origin or New Resettlement* (Dostupné z: http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/operations/projects/crisis_prevention_and_recovery/support-the-return-resettlement-of-idps-expellees-to-the-communi.html#, 1.4.2016).

UNDP (2016ch). *Joint Programme on Gender Equality in Eritrea* (Dostupné z: http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/operations/projects/womens_empowerment/j-oint-programme-on-gender-equity-.html#, 1.4.2016).

UNDP (2016i). *Integrated Semenawi and Debubawi Bahri-Buri-Irrori-Hawakil Protected Area System for Conservation of Biodiversity and Mitigation of Land Degradation* (Dostupné z: http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/operations/projects/environment_and_energy/integrated-semenawi/, 1.4.2016).

UNDP (2016j). *Strenghtening Capacity of Water Resources Department* (Dostupné z: http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/operations/projects/environment_and_energy/strengthening-capacity-of-water-resources-department/#, 1.4.2016).

UNEP – Department of Environment – Global Environment Facility (2007). *National Biosafety Framework for Eritrea* (Dostupné z: http://www.unep.org/biosafety/files/ERNBFrep.pdf, 29.3.2016).

UNEP – ICEIDA – ARGeo (2015). *UNEP´s Contribution Towards Eritrea´s Energy Solution* (Dostupné z: http://theargeo.org/files/ARGeo-newsletter.pdf, 29.3.2016).

UNHCR (2014a). *Number of Eritreans seeking asylum in Europe soars over figures for last year* (Dostupné z: http://www.unhcr.org/546606286.html, 15.3.2016).

UNHCR (2014b). *UNHCR Operation in Eritrea* (Dostupné z: https://www.humanitarianresponse.info/en/system/files/documents/files/%20ERITREA%20Operation%20Fact%20Sheet%20Feb%202014%20%20_%20UNHCR%20Reg%2C%20UN%20Age%20%26%20Emb.pdf, 30.3.2016).

UNHCR (2014c). *UNHCR Operation in Eritrea* Dostupné z: https://www.humanitarianresponse.info/en/system/files/documents/files/%20ERITREA%20Operation%20Fact%20Sheet%20-%20May%202014.pdf, 30.3.2016).

UNHCR (2015a). *2015 UNHCR subregional operations profile – East and Horn of Africa* (Dostupné z: http://www.unhcr.org/pages/49e4838e6.html, 15.3.2016).

UNHCR (2015b). *Eritrea: Factsheet October 2015* (Dostupné z: http://www.unhcr.org/524d829b9.html, 30.3:2016).

UNHCR (2016a). 2015 UNHCR subregional operations profile - East and Horn of Africa (Dostupné z: http://www.unhcr.org/pages/49e4838e6.html, 30.3.2016).

UNHCR (2016b). *Eritrea* (Dostupné z: https://www.unhcr-regional.or.ke/country/eritrea#sthash.CiSQd67q.gvbFiGPh.dpbs, 30.3.2016).

UNICEF (2012). *UNICEF Eritrea: Education in Emergencies and post-crisis transition* (Dostupné z: http://www.educationandtransition.org/wp-content/uploads/2007/04/2011_Eritrea_EEPCT_report.pdf, 1.4.2016).

UNICEF (2013). *Eritrea: Country programme document 2013-2016* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/ECO_resources_CountryProgramme2013_2016.pdf, 1.4.2016).

UNICEF (2016a). *Eritrea* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/activities.html, 1.4.2016).

UNICEF (2016b). *Birht registration* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/protection_16763.html, 1.4.2016).

UNICEF (2016c). *Expanded Programme on Immunisation* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/health_nutrition_16753.html, 1.4.2016).

UNICEF (2016d). *Overview: Health and Nutrition* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/health_nutrition.html, 1.4.2016).

UNICEF (2016e). *Nutrition* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/health_nutrition_16747.html, 1.4.2016).

UNICEF (2016f). *Maternal Health* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/health_nutrition_16751.html, 1.4.2016).

UNICEF (2016g). *Communication for Development* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/health_nutrition_17052.html, 1.4.2016).

UNICEF (2016h). *Child and Newborn Health* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/health_nutrition_16749.html, 1.4.2016).

UNICEF (2016ch). *Donkey for School: Making education possible* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/reallives_17847.html, 1.4.2016).

UNICEF (2016i). *Overview: Basic Education* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/education.html, 1.4.2016).

UNICEF (2016j). *Communication for Development* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/education_17054.html, 1.4.2016).

UNICEF (2016k). *Overview: Child Protection* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/protection.html, 1.4.2016).

UNIDO (2005). *UNIDO Integrated Progreamme for Eritrea: Sustainable and Competitive Industrial Development* (Dostupné z: https://www.unido.org/fileadmin/import/48123_FINAL_EVAL_REPORT_20051228_IP*_ERITREA.pdf, 28.3.3016).*

UNOCHA (2013). *OCHA Operations Director welcomes positive partnership with government of Eritrea* (Dostupné z: http://reliefweb.int/report/eritrea/ocha-operations-director-welcomes-positive-partnership-government-eritrea, 30.3.2016).

UNOCHA (2016a). *Eritrea* (Dostupné z: http://www.unocha.org/eastern-africa/about-us/about-ocha-eastern-africa/eritrea, 30.3.2016).

UNOCHA (2016b). *Eritrea* (Dostupné z: http://www.unocha.org/annualreport/2013/eri, 30.3.2016).UN OHCHR (2015). *UN Inquiry reports gross human rights violations in Eritrea* (Dostupné z: http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16054&LangID=E, 14.3.2016).

United Nations (2016). *Millenium Summit (6-8 September 2000)* (Dostupné z: http://www.un.org/en/events/pastevents/millennium_summit.shtml, 23.3.2016).

United Nations Division for Sustainable Development (1992). *AGENDA 21* (Dostupné z: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf, 16.3.2016).

United Nations Division for Sustainable Development (2016). *Agenda 21* (Dostupné z: https://sustainabledevelopment.un.org/outcomedocuments/agenda21, 16.3.2016).

Vanderslice, Lane (2002). *Millions Threatened with Starvation in Ethiopia and Eritrea: Needs of Millions Worldwide Threaten to Overwhelm International Emergency Food* Supplies (Dostupné z: http://www.worldhunger.org/articles/africa/ethiopiastarvation.htm, 30.3.2016).

WFP (2001). *WFP appeal triples food aid for drought victims in Eritrea* (Dostupné z: http://reliefweb.int/report/eritrea/wfp-appeal-triples-food-aid-drought-victims-eritrea, 30.3.2016).

WFP (2004). Largest single food aid shipment in years arrives in Eritrea (Dostupné z: https://www.wfp.org/news/news-release/largest-single-food-aid-shipment-years-arrives-eritrea, 30.3.2016).

WHO (2014a). *Eritrea: Factsheet of Health Statistics 2014* (Dostupné z: http://www.aho.afro.who.int/profiles_information/images/e/e2/Eritrea-Statistical_Factsheet.pdf, 12.3.2016).

WHO (2014b). *Country Cooperation Strategy at Glance: Eritrea* (Dostupné z: http://www.who.int/countryfocus/cooperation_strategy/ccsbrief_eri_en.pdf, 30.3.2016).

WHO (2016). *United Nations Eritrea Newsletter* (Dostupné z: http://www.afro.who.int/en/eritrea/who-country-office-eritrea.html, 30.3.2016).

Winter, Caroline (2014). *Eritrea´s Communications Disconnect* (Dostupné z: http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-03-18/from-china-to-switzerland-u-s-crude-oil-exports-go-mainstream, 15.3.2016).

Woldeyesus, Winta (2010). *Federation and Ethiopia´s Occupation of Eritrea* (Dostupné z: http://www.shabait.com/about-eritrea/history-a-culture/1470-fedration-and-ethiopias-occupation-of-eritrea, 11.3.2016).

World Watch Monitor (2013). *In Eritrea ´persecution greater than ever and getting worse´* (Dostupné z: https://www.worldwatchmonitor.org/2013/05/2504446/, 14.3.2016).

Zemedkun, Meseret T. (2013). *Overview of Geothermal Resource Exploration and Development in the East African Rift System* (Dostupné z: http://www.os.is/gogn/unu-gtp-sc/UNU-GTP-SC-17-1102.pdf, 29.3.2016).

6. Resumé

The topic of weak statehood and failing states has became center of interest of international relations theoretics mainly after the end of Cold war. Until then, two major powers, USA and USSR were supporting weak states in order to gain their favor. They provided financial or technical support to those countries. After that era these two powers did not have interests in such action anymore and weak states were left powerless. There are many indicators suggesting the level of weakness of the state but the theory of Robert Rotberg was chosen for the purpose of this thesis. This diploma thesis deals with the topic of weak statehood with main focus on the social and economic aspects of it. Based on Rotberg´s theory and classification there is contextually introduced the Fraxile State Index as the tool used in order to evaluate the level of weakness and to categorize the specific country within the scale of high alert countries to very sustainable ones. Since one of the aims of this paper is to analyze development strategies provided by relevant UN agencies in the state of Eritrea, that part is framed by the theoretical concept of sustainable development.

Main part of the thesis concerns the case study of Eritrea and attempts to discover the basic trends focusing on social and economic area of the country. Obviously there are many issues preventing the successful development of the nation which is proven by the ranking of the country by FSI and its decreasing tendency over years. Mainly they are caused by the repressive feature of the political regime which does not provide social services to its population, including schooling, health or infrastructural services, moreover implies common violations of human rights through limitation of freedom of religion, freedom of press and the practice of obligatory civil service. In economy area Eritre has been experiencing persisent descent. The goverment owns the state´s market and prevents its development as well as employment opportunities for its citizens. These factors are the main reasonts for Eritrea´s ranking within world´s least developed same as failed countries. Although, the UN has been supporting eritrean government in development efforts hoping to follow the up to now efforts in sustainable development and achieve newly declared Sustainable development goals within the next more than a decade and to extend the success which was achieved among health MDGs.

7. Seznam grafů a obrázků

Graf č. 1: Trend vývoje eritrejské populace

Graf č. 2: Porovnání telekomunikačních možností mezi Eritreou a africkým i světovým průměrem

Graf č. 3: Uprchlíci a migranti přicházející do Evropy přes moře (porovnání let 2014 a 2015)

Graf č. 4: Příliv migrantů z Eritreje do etiopských uprchlických táborů

Graf č. 5: Žebříček pěti nejpočetnějších národností migrujících do Evropy přes moře

Graf č. 6: Úroveň eritrejského HDP v letech

Graf č. 7: Meziroční srovnávní HDP per capita

Graf č. 8: Trend vývoje míry inflace v Eritreji

Graf č. 9: Index korupce v Eritreji

Obrázek č. 1: Trasy eritrejských migrantů

Obrázek č. 2: Cíle udržitelného rozvoje 2016-2030